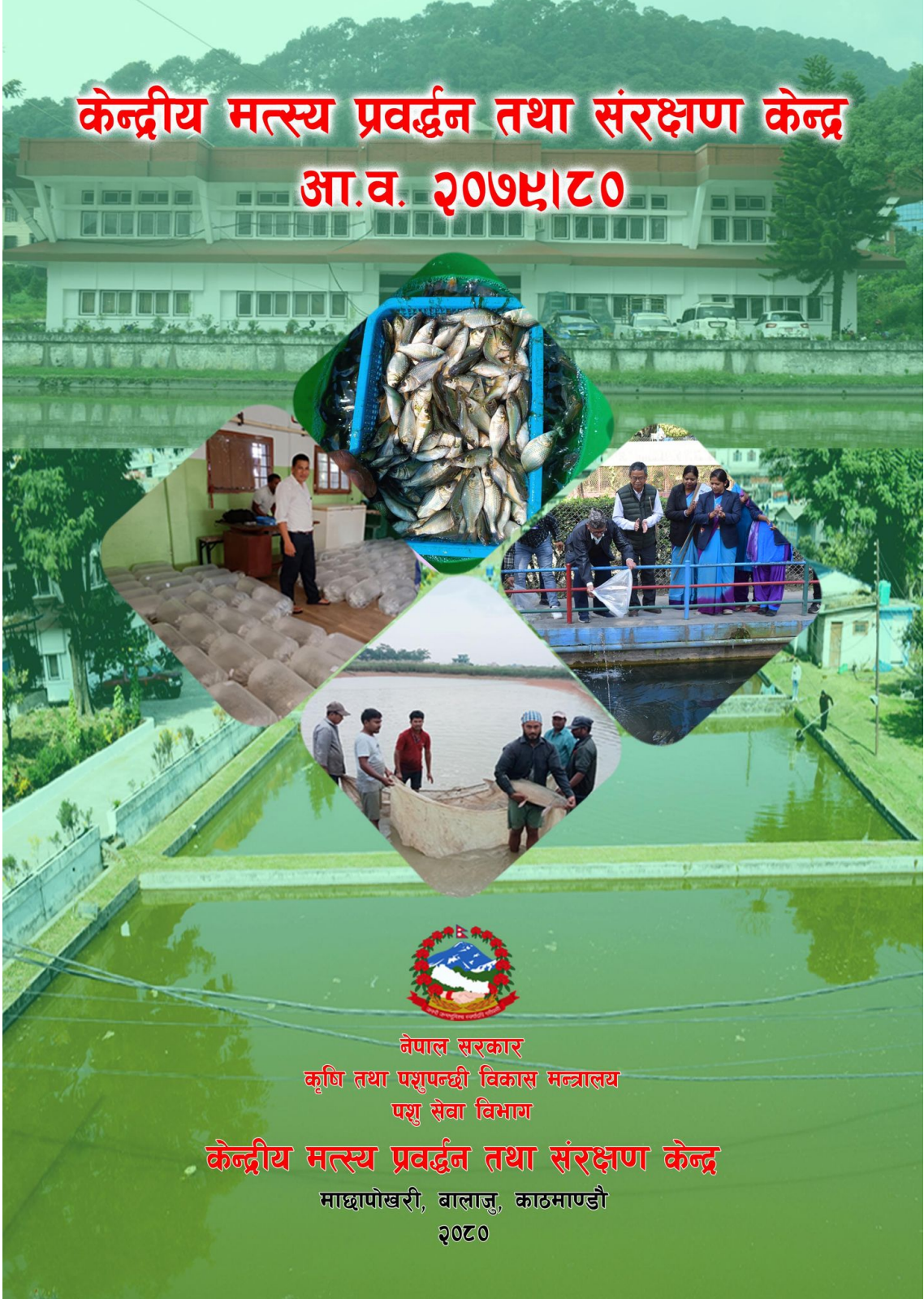

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र आ.व. २०७५।८०

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
पशु सेवा विभाग

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र

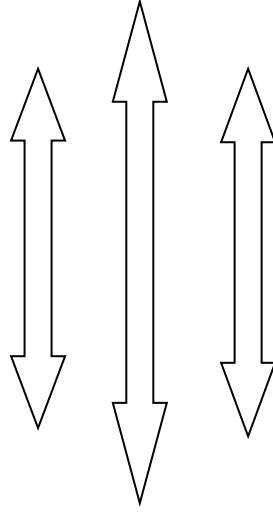
माछापौखरी, बालाजु, काठमाण्डौ
२०८०

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र
(आर्थिक वर्ष २०७९/०८०)

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
पशु सेवा विभाग
केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र
माछापौखरी, बालाजु, काठमाण्डौ
आ. व. २०८०

मत्स्य विकास कार्यक्रमको प्रगति विवरण

नेपाल सरकार
कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय
पशु सेवा विभाग

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र

आ.व. २०७९/८०

प्रकाशक

नेपाल सरकार

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

पशु सेवा विभाग

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र

माछापुखरी, बालाजु, काठमाण्डौ

नेपाल

फोन नं .: ४९५०८३३

४९८५६४६

४९५०६०९

४९८५८५४

ईमेल: dofnep@gmail.com

वेबसाईट: www.cfpsc.gov.np

फाल्गुन, २०८०

दुई शब्द

कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा करिव २३.९५ प्रतिशत योगदान रहेको र करिव ६० प्रतिशत जनताको जिवीकोपार्जनको मुख्य आधार रहेको कृषि क्षेत्र मुलुकको अर्थतन्त्रको इन्जिन हो। विगत देखि नै कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषिको योगदान क्रमश घट्दै गएको छ र विकास संगसगै कृषि क्षेत्रको योगदान घट्दै र अन्य क्षेत्र जस्तै सेवा र उद्योगको बढ्दै गएको छ। यसले कृषि प्रधान अर्थतन्त्रबाट सेवा प्रधान अर्थतन्त्रमा परिणत हुदै गएको देखाउँछ। कृषिका तीन प्रमुख उप-क्षेत्रहरू बाली, पशुपन्छी र मत्स्य मध्ये मत्स्य क्षेत्र उदयमान एवं प्रचुर सम्भावना बोकेको क्षेत्र हो। नेपालको भौगोलिक तथा जैविक विविधता यस मत्स्य क्षेत्र विकासको लागि एउटा अवसर हो। सानो संरचना एवं कम जनशक्तिका बावजुद मत्स्य वैज्ञानिक एवं प्राविधिक र मत्स्य कृषक तथा व्यवसायीहरूको अथक प्रयासबाट हाल मत्स्य उत्पादन १ लाख १३ हजार मे.टन छ। त्यस्तै कृषि गार्हस्थ्य उत्पादनमा १.८३ प्रतिशत योगदान रहेको मत्स्य क्षेत्रको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा योगदान ०.४४ प्रतिशत रहेको छ।

विगत दश वर्षमा मत्स्य उपक्षेत्रको वृद्धिदर दोहोरो अंकमा रहेकोले कृषिका विभिन्न पेशा मध्ये मत्स्यपालन व्यवसाय एक आकर्षक पेशाको रूपमा स्थापित भएको छ। विगत १० वर्षको तुलनामा नेपालको मत्स्य विकासले उल्लेखनीय फड्को मारेको भए तापनि प्रति वर्ष प्रति व्यक्ति माछा उपलब्धताको हिसावले विश्व औसत २०.५ के.जी. (FAO,2020) को तुलनामा नेपालको धेरै कम अर्थात ३.९ के.जी. प्रति व्यक्ति प्रति वर्ष उपलब्ध छ।

मत्स्य क्षेत्रको विकास र विस्तारको लागि गुणस्तरीय प्राविधिक सेवा प्रवाहलाई विस्तार गर्ने, मत्स्य सम्बन्धी नीतिगत तथा संरचनागत सुधारका साथै निजी क्षेत्रसँगको सहकार्य र समन्वयलाई थप फराकिलो बनाउनु आवश्यक छ। नेपालको पहाडदेखि तराइसम्म चिसो र न्यानो पानीमा फस्टाउन सक्ने माछाहरूको व्यवसायिक रूपमा पालन भै रहेकोले मत्स्य क्षेत्रको थप विस्तार र विकास गर्न सके आगामी दिनमा देशमा सस्तो र सर्वसुलभ रूपमा प्राणिजन्य प्रोटीन आहार उपलब्ध गराउन सकिने प्रशस्त सम्भावना रहेको छ।

यस केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्रको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनमा आ.व. २०७९/८० मा संचालित कार्यक्रम/क्रियाकलापहरूको प्रगति अवस्था र मत्स्य सम्बन्धी विविध तथ्याङ्क एवं जानकारी मूलक विषयहरू समावेश गरिएको छ। तथ्याङ्क एवं जानकारीहरू विभिन्न प्रदेशका मत्स्य विकास केन्द्र/भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रबाट प्राप्त विवरण, प्रकाशन, मौखिक छलफल, टेलिफोन कुराकानी एवं केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्रको नियमित अनुगमन

प्रतिवेदनहरू, विगतका अध्ययन प्रतिवेदन, कृषक/व्यवसायी र सम्बद्ध व्यक्तिहरूबाट संकलन गरिएका हुन्।

मत्स्य क्षेत्रमा भएका प्रयासहरू, तिनका उपलब्धी एवं सिकेका अनुभवहरूलाई अभिलेखीकरण गरेर सकारात्मक पक्षको अनुकरण गरी प्रभावकारी रूपमा मत्स्य विकास कार्यक्रम संचालन गर्नु आजको आवश्यकता तथा चुनौती हो। अद्यावधिक र तुलनात्मक आँकडाहरूका साथ विश्लेषणात्मक रूपमा तयार पारिएको यस पुस्तिकाले आगामी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि समेत मार्गनिर्देश गर्नेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु। यस वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयारीमा संलग्न हुने योजना, अनुगमन तथा समन्वयन शाखाका प्रमुख सहितको टिमलाई धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु।

माघ, २०८०

सरिता गौतम
प्रमुख

विषय सूची

१.	मत्स्य विकास कार्यक्रमको परिचय	१
१.१	पृष्ठभूमि	१
१.२	वर्तमान अवस्था	१
१.३	मत्स्य विकासको संघीय संगठन संरचना	३
	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु, काठमाडौंको संगठन संरचना	४
१.४	मत्स्य विकास कार्यक्रम र अन्तर्गतका निकायहरूको कार्यक्षेत्र एवं संगठनात्मक स्वरूप	५
१.५	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र र अन्तर्गतका कार्यालयको दरबन्दी विवरण	९
२.	मत्स्य विकास कार्यक्रमको प्रगति	१०
२.१	भारित र वित्तीय प्रगतिको विवरण	१०
२.२	विनियोजन र खर्च (रु. लाखमा)	११
२.३	संघीय फार्मवाट मत्स्य वीज उत्पादनको स्थिति	११
२.४	मत्स्य विकास कार्यक्रमको विस्तृत भारित प्रगति	१२
२.५	राजश्व र बेरूजुको विवरण	२९
	आ.व.२०७९/८० मा मत्स्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत संकलित राजश्वको विवरण	२९
	आ.व. २०७९/८० को मत्स्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत बेरूजुको विवरण	२९
३.	मत्स्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित मुख्य मुख्य कार्यक्रम र तीनको उपलब्धी	३०
३.१	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु	३०
३.१.१	मत्स्य विकास कार्यक्रम (२२५२२) अन्तर्गतका कार्यक्रम	३०
३.१.२	अनुगमन तथा मुल्यांकन (२२६११)	३०
३.१.३	आन्तरिक भ्रमण खर्च (२२६१२)	३१
३.१.४	मत्स्य विकास कार्यक्रम (२२५२२) अन्तर्गतका कार्यक्रम	३१
३.१.४.१	मागमा आधारित मत्स्य पालन सम्भाव्यता परिक्षण कार्यक्रम	३१

३.१.४.२	ब्यवसायिक दाना उद्योगहरूबाट उत्पादित माछाको दानाको नमुना संकलन एवं गुणस्तर विश्लेषण एवं प्रतिवेदन	३२
३.१.४.३	मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	३८
३.१.४.४	स्थानीय माछा संकलन तथा Museum ब्यबस्थापन तथा विस्तार	३८
	स्थानीय जातका माछाको नमुना संकलन विवरण	३९
	स्थानीय जातका माछाको नमुना संकलन गर्दा देखिएका समस्याहरू	३९
	हालसम्म संकलन भइ केन्द्रको म्युजियममा राखिएका स्थानिय जातका माछाका जातहरू	४०
३.१.४.५	प्रयोगशाला नमुना जाँचको Cross Referencing जाँच	४१
३.१.४.६	बजारमा उपलब्ध खाने माछामा Formalin लगायत अन्य रसायन परिक्षण तथा प्रतिवेदन	४३
३.१.४.७	मत्स्य स्वास्थ्य घुम्ती शिविर	४४
३.१.५	अनुगमन तथा मुल्यांकन कार्यक्रम (२२६११)	४४
३.१.५.१	फार्म/केन्द्रको प्राविधिक अनुगमन	४४
३.१.५.२	मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	४५
३.१.५.३	रेन्वो ट्राउट मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	४५
३.१.५.४	चाड पर्व लक्षित बजार तथा नाका अनुगमन	४६
३.१.५.५	केज, इनक्लोजर तथा रेन्वो ट्राउट मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	४६
३.१.५.६	मत्स्य जोन/सुपर जोन कार्यक्रम तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	४७
३.१.६	आन्तरिक भ्रमण खर्च (२२६१२)	४८
३.१.६.१	मत्स्य कृषकहरूको सफलताको कथा संकलन	४८
	सफलताको कथा लेखनका लागि तथ्यांक संकलन गरिएका कृषकहरूको विवरण तालिका	४८
	सफल मत्स्य व्यवसाय	४८

३.१.६.२ झिंगेमाछा (Shrimp/Prawn)को पालन उत्पादन व्यवस्था सम्बन्धी निरिक्षण	५०
३.१.६.३ स्थानीय जातको माछा भुरा छोड्ने (रिचिंग) कार्यक्रममा सहभागी	५१
३.१.७ विश्व मत्स्य दिवस २०७९	५१
३.२ प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, हेटौँडा, मकवानपुर।	५१
३.२.१ प्रयोगशाला सेवा सञ्चालन	५१
३.२.२ नदी तथा तालमा फिस क्याच एसेसमेन्ट, सेम्पल प्रिजर्वेशन तथा अध्ययन एवं प्रतिवेदन	५१
३.२.३ रेन्चिङ्ग कार्यक्रम गरेको ठाउँमा Impact Assessment कार्यक्रम	५५
३.३ मत्स्य शुद्ध नक्ष प्रवर्द्धन तथा संरक्षण स्रोत केन्द्र, रुपन्देही	६२
३.३.१ शुद्ध नक्षको फयुचर ब्रुड ट्यागिङ्ग गरी वितरण	६३
३.३.२ मत्स्य बिज उत्पादक, मत्स्य प्रजननकर्ता, अनुसंधानकर्ता, शिक्षण संस्था तथा मत्स्य प्राविधिक बिच समन्वय गोष्ठी	६३
३.३.३ शुद्ध नक्षको वितरण गरिएका माउको प्रभावकारिता सम्बन्धी अनुगमन	६३
३.३.४ ट्यागिङ्ग गरि वितरण गरिएका भावी माउमाछा सम्बन्धी विवरण	६३
३.४ मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र	६५
३.४.१ पुँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूको उपलब्धी	६५
३.४.२ चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूको उपलब्धी	६७
३.४.३ आ.व. २०७९/०८० मा तालिम कार्यक्रम संचालन सम्बन्धी विवरण	६८
३.४.४ तालिममा सहभागी जिल्ला/स्थानीय तह/कार्यालयहरू	६९
४. मत्स्य सम्बन्धी अन्य विवरण	७०
४.१ नेपालको जलस्रोत, जलीय जैविक विविधता र जलीय जीवपालन (Aquaculture) को अवस्था र संभावना	७०
४.२ जलीय जैविक विविधता	७०
४.३ मत्स्य पालनका लागि प्राविधिक रूपमा सिफारिश भई व्यवसायिक मत्स्यपालनको शरूवाती अवस्थादेखि पालनमा रहेका प्रजातिहरू	७१

४.४	कृत्रिम प्रजनन सफल भएका र संभाव्यताको आधारमा व्यवसायिक पालनका लागि प्रवर्द्धन गर्न उपयुक्त स्थानीय माछाका प्रजातिहरू	७२
४.५	कृत्रिम प्रजनन सफल भएका र सजावटी माछाको रूपमा प्रयोगमा रहेका प्रजातिहरू	७२
४.६	हालसम्म अध्ययन अनुसन्धान र अति सीमित मात्रामा मात्र पालनमा रहेको र व्यवसायिक पालनमा विस्तार गर्न सकिने झिंगे माछा (Crustacean)को प्रजाति	७३
४.७	आगामी दिनमा व्यवसायिक पालनमा ल्याउन (Domestication) सकिने उपयुक्त स्थानीय माछाका प्रजातिहरू	७३
४.८	आगामी दिनमा प्रवर्द्धन गर्न सकिने जलीय वनस्पतिहरू	७४
४.९	आगामी दिनमा जलीय जीव पालन(Aquaculture) कार्यक्रममा समावेश गरी प्रवर्द्धन गर्न सकिने Mollusks सम्बन्धी केही जानकारीहरू	७५
४.१०	आगामी दिनमा जलीय जीव पालन (Aquaculture) मा समावेश गरी प्रवर्द्धन गर्न सकिने वनस्पतिहरू	७५
५.	मत्स्य तथ्यांक सम्बन्धि विवरण	७७
५.१	Yearly Summary Statistics on Pond Fish	७७
५.२	Fishery Production (Aquaculture and Capture Fisheries)	७८
५.३	Fish Production by Water Surface Area of Province and Districts	७९
६.	अन्य विवरण	८२
६.१	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु लगायतका अन्तर्गतका कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	८२
६.२	सेवाग्राहीको विवरण	८८
७.	मत्स्यसँग सम्बन्धीत ऐन नियम निर्देशिका	८९
	कार्यक्रमका केही झलकहरू	९०-९८

१. मत्स्य विकास कार्यक्रमको परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपाल भौगोलिक विविधता, हावापानीको विशिष्टता र जलस्रोतमा धनी देश हो। विगत केही समयदेखि मत्स्यपालन कृषि क्षेत्रको द्रुत गतिमा विकसित उप-क्षेत्रको रूपमारहेको छ। उपयोगमा नआएका प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रयोग, अमूल्य जलीय जीवहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन एवम् मत्स्यपालनमा नवीनतम प्रविधिको विकासले दिगो विकासको लक्ष्य अनुरूप मानव शरीरलाई अति आवश्यक पर्ने पोषक-तत्वहरूको आपूर्तिमा सहजता प्रदान गर्दछ। मत्स्यपालनले देशको खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा टेवा पुऱ्याई स्वस्थ जनशक्तिको समग्र विकासमा मद्दत पुग्न जाने निश्चित छ। माछाको बढ्दो मागलाई आपूर्ति गर्न देशको संभाव्य विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रहरूमा फस्टाउन सक्ने व्यवसायिक मत्स्यपालनको विकास र विस्तार गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको साथै पर्यटन, रोजगारी, आयात प्रतिस्थापन र विदेशी मुद्रा आर्जनका लागि प्रचुर सम्भावना रहेको छ। विगत केही वर्षदेखि कृषि क्षेत्रमा खास गरी दुध, कुखुरा पालन, तरकारी उत्पादन तथा माछा पालन व्यवसायहरू आयआर्जनका दृष्टिले अति आकर्षक पेशाको रूपमा स्थापित भैसकेका छन्। विगत दश वर्षमा मत्स्य उप-क्षेत्रको वृद्धिदर दोहोरो अंकमा रहेकोले कृषिका विभिन्न पेशा मध्ये मत्स्य पालन व्यवसाय एक आकर्षक पेशाको रूपमा स्थापित भएको छ। नेपालको पहाडदेखि तराइसम्म चिसो र तातो पानीमा फस्टाउन सक्ने माछाहरूको व्यवसायिक रूपमा पालन भै रहेकोले यसको थप विस्तार र विकास गर्न सके आगामी दशकमा देशमा प्राणीजन्य खाद्य आहार उत्पादन एवं आपूर्ति गर्ने पहिलो क्षेत्रको रूपमा मत्स्य क्षेत्र स्थापित हुने कुरामा प्रयास संभावनाहरू देखिएका छन्।

१.२ वर्तमान अवस्था

नेपालमा माछा उत्पादन गर्नको लागि उपयुक्त देखिएका प्राकृतिक जलाशयहरू जस्तै नदी, नाला, ताल तलैया, रिजरभवायर तथा संचित धान खेत गरी हाल सम्म ८,०८,५०० हे. पहिचान भएको र सोबाट वार्षिक रूपमा २१,००० मेटन माछा उत्पादन भएको पाइन्छ भने कृत्रिम जलाशय तर्फ मुख्य रूपमा १४,७४५ हे. पोखरीबाट गत आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा ९२,७३६ मे.टन गरी कुल १,१३,७३६ मे. टन खाने माछा देशमा उत्पादन भएको छ। आ.व. २०७९/८० को तथ्याङ्क अनुसार मत्स्य क्षेत्रले देशको कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा ०.४४ प्रतिशत र कृषिको ग्राहस्थ उत्पादनमा क्षेत्रमा १.८३ प्रतिशत योगदान दिदै आएको पाइन्छ भने वार्षिक रूपमा सरदर प्रति व्यक्ति माछाको उपलब्धता ३.९ के.जी. रहेको छ। अर्को तर्फ देशको माछा उत्पादनले विद्यमान बजारको मागलाई धान्न नसक्दा केही माछा विदेशवाट समेत आयात हुने गरेको पाइएको छ। आ.व. २०७९/८० मा

भारत लाग्यत अन्य मुलुकवाट करिव ३७३२मे.टन आयात भएको देखिन्छ । हाल नेपालको कूल माछाको मागको करिव ९७ प्रतिशत आन्तरिक उत्पादनबाट आपूर्ति भई रहेको छ ।

पोखरीमा मत्स्य पालनतर्फ हाल १ लाख ५० हजार भन्दा बढी कृषकहरूको संलग्नता रहेको पाईन्छ । त्यस्तै ट्राउट माछा पालन तर्फ ३८ जिल्लाका कृषक परिवारले वार्षिक रूपमा करिव १००७ मे. टन माछा उत्पादन गरी बजारीकरण गर्दै आएका छन् । अन्य माछा पालन र प्राकृतिक जलाशयबाट माछा संकलन तथा बेचबिखन गर्ने समेत हाल करिव ५ लाख भन्दा बढीले पूर्ण एवं अल्प रोजगारीका अवसरहरू प्राप्त गरेको पाईन्छ । माछा उत्पादनमा पोखरीको योगदान ८१.५ प्रतिशत रहेको र यसको ८९ प्रतिशत हिस्सा तराईको उत्पादनबाट प्राप्त भएको छ ।

नेपालको माछा पालनलाई यो उचाइमा पुऱ्याउन महत्वपूर्ण योगदान दिने आवश्यक उत्पादन सामाग्रीको रूपमा मत्स्य विजलाई लिनु पर्दछ । करिव ४ दशक देखि विभिन्न ७ कार्प जातको माछाको सफल कृत्रिम प्रजनन मार्फत देशमा पर्याप्त मात्रामा मत्स्य विज उत्पादन हुँदा पोखरीको पर्याप्त उपयोग भई उत्पादकत्वमा उल्लेखनीय रूपमा वृद्धि भएको पाईन्छ । हाल सरकारी (संघीय तथा प्रादेशिक) ११ र निजी ११९ गरी १३० वटा मत्स्य ह्याचरीहरूले वार्षिक रूपमा ५६ करोड मत्स्य विज (फ्राई) उत्पादन एवं वितरण गर्दै आएका छन् र भुरा उत्पादनमा ७६ % योगदान निजी क्षेत्रको रहेको छ । गुणस्तरीय मत्स्य विजको बढ्दो चुनौतीलाई समयमै सम्बोधन गर्न विगत केही वर्षदेखि कार्पको नक्ष सुधारको कार्यक्रम संचालनमा रहेको र आगामी केही वर्ष भित्र पुरानो पुस्ताको बीउलाई नक्ष सुधारको भुराबाट पूर्ण विस्थापन गर्ने गरी सरकारी निजी साझेदारीमा कार्यक्रमहरू संचालन भई रहेका छन् । नेपालको अन्तरिक उत्पादनस्वस्थ तथा सहज उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्दै विभिन्न शहरी क्षेत्रको उपभोक्ताको माग अनुसार विगत केहि वर्ष देखि जिउँदो माछाको रूपमा उपलब्ध हुँदै आएको छ । साथै विभिन्न देशबाट आयातित माछाहरू स्वस्थ तथा पोषणयुक्त अवस्थामा उपभोक्ता माझ उपलब्ध गराउन बजारर क्वारेन्टाइन व्यवस्था समेत निगरानी गरिदै आएको छ । यद्यपी मत्स्य रोगको रोकथाम तथा पोषणयुक्त खाने माछाको उपलब्धताका लागि रोग अन्वेषण प्रयोगशाला तथा क्वारेन्टाइन व्यवस्थापनको थप आवश्यकता रहेको देखिन्छ ।

१.३ संगठन संरचना

मत्स्य विकासको सङ्घीय सङ्गठन संरचना

नेपाल सरकार

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

पशु सेवा विभाग

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु

मत्स्य मानव संशाधन विकास
तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र
जनकपुर, धनुषा

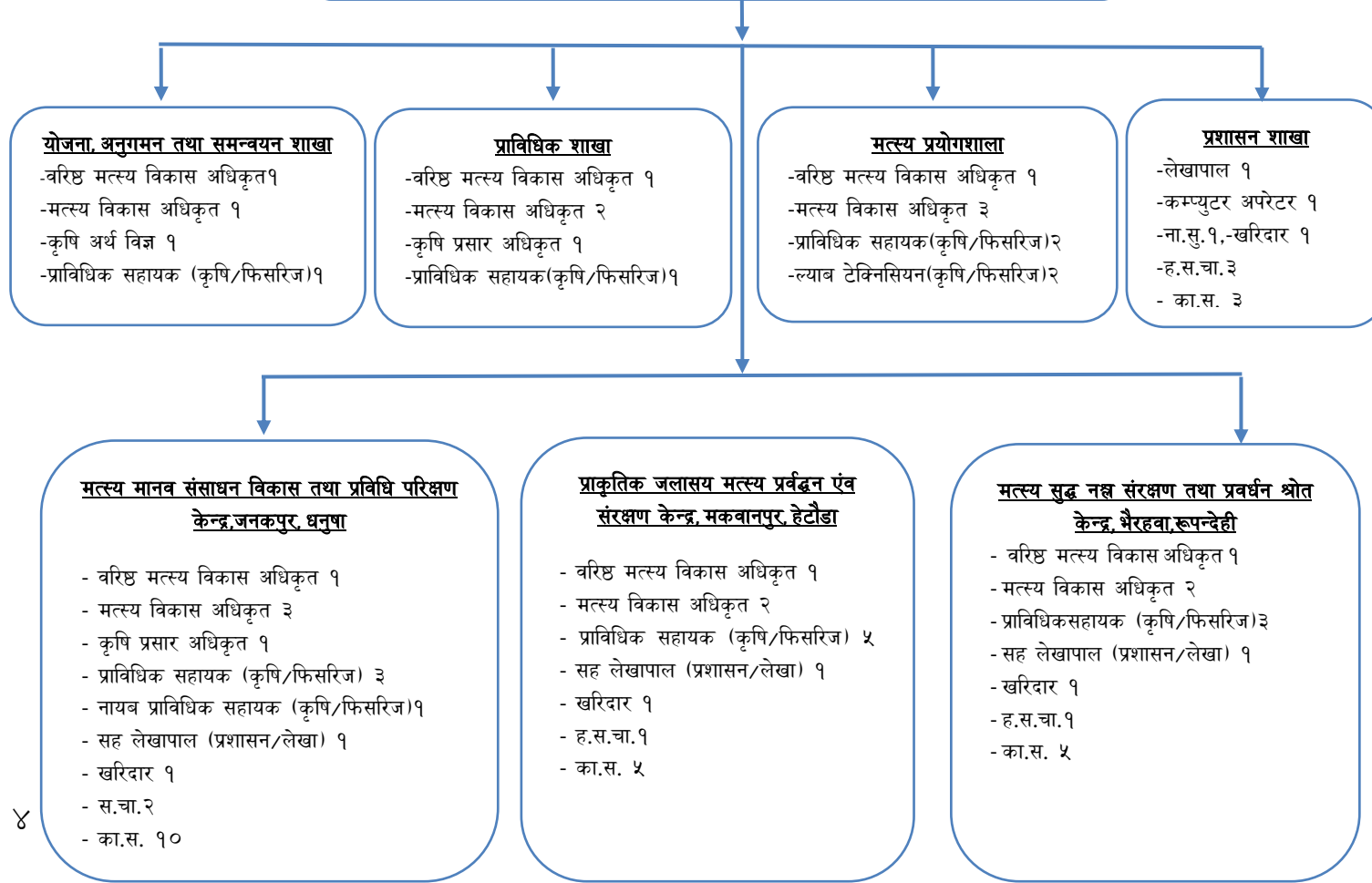
प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन
एवं संरक्षण केन्द्र
हेटौडा, मकवानपुर

मत्स्य सुद्व नक्ष संरक्षण तथा
प्रवर्द्धन स्रोत केन्द्र
भैरहवा, रुपन्देही

केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु, काठमाडौंको संगठन संरचना

प्रमुख मत्स्य विकास अधिकृत

(रा.प.प्र.प्रा. कृषि/फिसरिज) १

१.४ मत्स्य विकास कार्यक्रम र अन्तर्गतका निकायहरूको कार्यक्षेत्र एवं संगठनात्मक स्वरूप केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, वालाजु

नेपालमा मत्स्यपालनको इतिहास करिब सात दशक भन्दा लामो छ। जलस्रोतको लागि प्रचुर सम्भावना भएको हाम्रो देशमा विगत लामो समयदेखि मत्स्यपालन कार्य गरिदै आएको एउटा सफल कृषि कार्य हो। भौगोलिक विविधता र हावापानीको विशिष्टता अनुसार विगत केही दशकयता मत्स्यपालन नेपालको एक मुख्य कृषि कार्यको रूपमा विकसित हुँदै आएको छ। प्राकृतिक तथा कृत्रिम जलस्रोतको समुचित व्यवस्थापन तथा माछा लगायत जलचरहरूको उत्पादन र उत्पादकत्वलाई बढाई व्यवसायीकरणको माध्यमबाट खाद्य तथा पोषण सहयोग पुऱ्याउने र नीतिगत तथा संरचनागत व्यवस्था, समन्वय, स्रोत साधन र सूचना एवं तथ्यांकको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने।

काठमाण्डौंको वालाजुमा अवस्थित केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र मत्स्य संग सम्बन्धीत केन्द्रीय कार्यालय हो। यसले मुख्यतया नीतिगत तथा मत्स्य विकासको लागि आवश्यक वार्षिक कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने गर्दछ। यस अन्तर्गत तीनवटा कार्यालयहरू प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, मत्स्य शुद्ध नस्ल संरक्षण तथा प्रवर्द्धन स्रोत केन्द्र र मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र रहेका छन्।

उद्देश्य

- मत्स्य विकाससंग सम्बन्धित नीति निर्माण तथा आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने,
- मत्स्यसंग सम्बन्धित क्षेत्रहरूसंग समन्वय गर्ने,
- मत्स्यसंग सम्बन्धित प्रवर्द्धन तथा संरक्षणका कार्य गर्ने,
- मत्स्य तथ्यांक एवं सूचनाको व्यवस्थापन गर्ने।

केन्द्रको जिम्मेवारी

- मत्स्य सम्बन्धी निर्देशिका कार्यविधि नर्मस तथा मापदण्ड तयार एवं परिमार्जन गर्ने,
- मत्स्य विकास संग सम्बन्धित नीति निर्माण ऐन नियमहरूको तर्जुमा एवं परिमार्जन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मत्स्य विकास कार्यक्रमको दिर्घकालीन आवधिक तथा वार्षिक योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम बजेट तयार गर्ने,
- मत्स्य विकास कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा प्रतिवेदन गर्ने र समस्याको विश्लेषण गरी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउने,
- मत्स्य सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचना संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने,
- मत्स्य सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्था संग समन्वय तथा मत्स्य विकास कार्यक्रमको फोकल पोइन्टको रूपमा कार्य गर्ने,

- मत्स्य विकास र अनुसन्धानको समन्वय गरी प्रविधि प्रसारमा सहयोग पुऱ्याउने,
- अन्तर्गतका कार्यालयहरूको प्रशासनिक नियन्त्रण गर्ने।

प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, मकवानपुर

यस केन्द्र तत्कालीन समयमा व्यवसायिक मत्स्य केन्द्रको नामले २०२४ सालमा स्थापना गरिएको हो। यस केन्द्र बागमती प्रदेशको मकवानपुर जिल्ला स्थित हेटौँडा उपमहानगरपालिका वाड नं. ५ पिप्लेमा अवस्थित छ। यस केन्द्र ४७.०९ हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ।

उद्देश्य

- प्राकृतिक जलाशय अन्तर्गत रहेका मत्स्य तथा जलीय जीव तथा वनस्पतिहरूको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्राकृतिक जलाशयहरूमा आश्रित समुदाय तथा विभिन्न प्रजातिका माछाको तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने,
- प्राकृतिक जलाशय मत्स्य सम्बन्धी कार्यका लागि राष्ट्रिय स्तरमा फोकल अफिसका रूपमा काम गर्ने।

केन्द्रको जिम्मेवारी

- प्राकृतिक जलाशय (नदी, घोल, ताल एवं सिम, रिजर्भ्वार) र त्यसमा रहेका माछा लगायत जलीय जीवहरूको सूची (Inventory) तयार एवं अद्यावधिक गर्ने,
- प्राकृतिक जलाशयहरू (घोल, ताल एवं सिम, रिजर्भ्वार तथा अन्तरप्रदेशीय नदी प्रणाली) मा संभाव्यता अध्ययन तथा सर्वेक्षण गरी उपयुक्त मत्स्यपालन तथा पर्यटन कार्यक्रम निर्धारण एवं कार्यान्वयन गर्ने,
- प्राकृतिक जलाशयहरूबाट प्राप्त हुने माछा तथा जलीय जीवजन्य उत्पादनमा आश्रित समुदायको सामाजिक तथा आर्थिक पक्षको अध्ययन र उपयुक्त कार्यक्रम निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने
- प्राकृतिक जलाशयमा जलीय जैविक विविधता कायम राख्न संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने,
- प्राकृतिक जलाशयमा उपयुक्त हुने माछा तथा संभाव्य अन्य जलीय जीवका जात/प्रजातिहरूको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने,
- स्थानीय माछा लगायतका जलीय जीवहरूको संरक्षण एवं संवर्द्धन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्राकृतिक जलाशय, जलीय जीव र सो मा आश्रित समुदायसंग सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र संघ संस्थाबीच समन्वय सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मत्स्य रोग, मत्स्य दाना र पानीको गुणस्तर सम्बन्धी प्रयोगशाला सेवा संचालन गर्ने,
- मत्स्य विज्ञ उत्पादन, वितरण र मत्स्य सम्बन्धी प्राविधिक सेवा प्रवाह गर्ने।

मत्स्य शुद्ध नस्ल संरक्षण तथा प्रवर्द्धन स्रोत केन्द्र, भैरहवा

रूपन्देही जिल्लाको सदरमुकाम भैरहवा देखि उत्तर सिद्धार्थ राजमार्गको भैरहवा-बुटवल सडक खण्डको भैरहवा देखि ५ कि.मी. उत्तर ओमसतिया गाउँपालिकाको वडा नं. १ ठुटीपिपलमा बाटोको पूर्व र पश्चिम तर्फ गरी २३ हे. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ।

उद्देश्य

- शुद्ध मत्स्य नस्लको फ्युचर ब्रुड ट्यागीड गरी सरकारी/निजी स्तरका ह्याचरी/ नर्सरीकर्ताहरूलाई उपलब्ध गराउने,
- शुद्ध नस्लको मत्स्य विज उत्पादन, ट्याग गरिएका फ्युचर ब्रुड तथा माउ व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- पिट ट्याग गरि वितरण गरिएका फ्युचर ब्रुडहरूको पालन-पोषण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी अनुगमन गर्ने ।

जिम्मेवारी

- केन्द्रले उत्पादन गर्ने शुद्ध नस्लका भावी माउमाछा (२५-१०० ग्राम) ट्यागिङ्ग गरी मापदण्ड पुरा गरेका निजी ह्याचरी/नर्सरीकर्ताहरू तथा सरकारी निकायहरूलाई माउमाछाको रूपमा प्रयोग गर्ने गरी विक्री वितरण गर्ने,
- शुद्ध नस्लका माउमाछा (Brood>2 kg, >2 Years) उत्पादन गरी ट्यागिङ्ग सहित सरकारी मत्स्य फार्म केन्द्र र मापदण्ड पुरा गरेका निजी मत्स्य ह्याचरीकर्ता/नर्सरीकर्ताहरूलाई वितरण गर्ने।
- शुद्ध नस्लका मत्स्य विज उत्पादन/व्यवस्थापन तथा विक्री वितरण सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मत्स्य विजको राष्ट्रिय माग संकलन सम्बन्धी कार्य तथा मत्स्य विज उत्पादक/वितरकहरूको राष्ट्रिय तथ्यांक तयारी सम्बन्धी कार्यमा समन्वय गर्ने,
- प्रादेशिक तथा स्थानीय पालिकाहरूको मत्स्य उत्पादन/उत्पादकत्व अभिवृद्धिका लागि प्राविधिक सेवा टेवा सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- प्रभाव क्षेत्रका जिल्लाहरूमा मत्स्य सम्बन्धी कार्यरत सरकारी, गैर-सरकारी, सहकारी निकायहरूबीच समन्वय सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- न्यानो पानीमा मत्स्यपालनका लागि सिफारिस गरिएका/गरिने माछाका प्रजातिहरूको शुद्ध नस्ल व्यवस्थापन (Pure Line Breed Maintenance) को कार्य गर्ने,
- मत्स्य विज गुणस्तर नियन्त्रण व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मत्स्य स्वास्थ्य व्यवस्थापन, मत्स्य दाना सम्बन्धी प्रयोगशाला सेवा संचालन गर्ने,
- मत्स्य विज उत्पादनमा प्रयोग हुदै आएका माउमाछाहरूलाई क्रमिक रूपमा शुद्ध नस्लका माउमाछाद्वारा प्रतिस्थापन गर्दै जाने,

- मत्स्य बिज उत्पादन तथा विक्री वितरणमा संलग्न मत्स्य ह्याचरी तथा नर्सरीहरूको अनुगमन र समन्वय गर्ने,
- शुद्ध नक्षका माछाहरूको अध्ययन/परिक्षण (वृद्धिदर, प्रजनन क्षमता) सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मत्स्य शुद्ध नक्षको प्रबर्द्धन एवं संरक्षणको लागि मत्स्य शुद्ध नक्षको व्यवस्थापन गर्ने ह्याचरी/नर्सरीकर्ताहरूको लागि तालिमको संचालन एवं समन्वय गर्ने,
- शुद्ध नक्षको ट्याग गरिएका माउ माछाको ढुवानी व्यवस्थापनको लागि ढुवानी साधन (Oxygenated Vehicle) को संचालन तथा व्यवस्थापन गर्ने,
- Pure line Outlet Farms स्थापना मार्फत शुद्ध नक्षको माउ माछा वितरणमा समन्वय एवं सहजीकरण गर्ने,
- ईन्डियन मेजर कार्प लगायतका अन्य जातका शुद्ध नक्षको माछाको आयात एवं सो को राष्ट्रव्यापी रूपमा विस्तार गर्ने,
- शुद्ध नक्षको गुणस्तरीय मत्स्य बीज उत्पादन क्षमतालाई बढाई मत्स्य उत्पादन अभिवृद्धि प्रभावकारी तुल्याउन नवीनतम क्रायोल्याव संचालन गरी Cryo-Preservation प्रविधिको विस्तार गर्ने,
- स्थानीय एवं आर्थिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण प्रजातिका माछाहरूको Gene Bank संचालन गर्ने।

मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, धनुषा

वि.सं. २०३९ मा ADB र UNDP को संयुक्त आयोजनामा नेपालमा १० वर्षे (प्रथम र दोश्रो चरण गरी) मत्स्य विकास आयोजना शुरू भएपछि यस केन्द्रको क्षेत्रफल विस्तार भई ३१.० हेक्टरमा फैलियो र हालसम्म यो क्षेत्रफल नै कायम रहेको छ। मत्स्य विकास आयोजना कै अवधिमा वि.सं २०४४ सालमा कृषि विभाग अन्तर्गतको मत्स्य विकास केन्द्र, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् अन्तर्गत मत्स्य अनुसन्धान कार्यक्रमको रूपमा संचालन भएको थियो। तर वि.सं. २०५२ मा पुनः कृषि अनुसन्धान परिषद् बाट कृषि विभागमा हस्तान्तरण भएपछि कृषि विभाग अन्तर्गत मत्स्य विकास केन्द्र जनकपुरको रूपमा संचालन भै आएको थियो। यसको साथै कृषि विभाग अन्तर्गत केन्द्र परिसरभित्र नै थप मत्स्य तालिम केन्द्र जनकपुर नामक एक छुट्टै कार्यालय समेत स्थापना गरिएको थियो। वि.सं. २०६१ सालमा कृषि विभागको संगठनात्मक संरचनामा परिमार्जनसँगै तत्कालीन अवस्थामा छुटाछुटै अस्तित्वमा रहेका मत्स्य विकास केन्द्र र मत्स्य तालिम केन्द्र जनकपुरलाई समायोजन गरी मत्स्य विकास तथा तालिम केन्द्र जनकपुर नामाकरण गरिएको थियो। पछिल्लो पटक नेपालको संविधान २०७२ अनुसार वि.सं. २०७५ बाट नेपालमा संघीयता कार्यान्वयनसँगै तीन तहको सरकार कार्यान्वयनमा आउँदा यस केन्द्र संघीय कार्यालय अन्तर्गत स्थापित भईहाल मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्रको रूपमा संचालनमा छ।

उद्देश्य

- अनुसन्धानबाट सिफारिश मत्स्यपालन प्रविधिको विश्लेषण /प्रमाणीकरण एवं प्रसार गर्ने,
- अनुसन्धानबाट विकसित प्रविधिको परिक्षण तथा इनभेन्ट्री तयार गर्ने,
- मत्स्य सम्बन्धी तालिम संचालन, पाठ्यक्रम तर्जुमा तथा परिमार्जन गर्ने।

जिम्मेवारी

- अनुसन्धानबाट सिफारिश मत्स्य पालन प्रविधिको विश्लेषण/प्रमाणीकरण (Technology Analysis/Validation) एवं प्रसार गर्ने,
- माग र समस्यामा आधारित विषयहरूको प्रविधि विकास गर्न अनुसन्धानको लागी पृष्ठपोषण गर्ने,
- अनुसन्धानबाट विकसित प्रविधिको इनभेन्ट्री तयार गर्ने,
- मत्स्य प्राविधिक तथा कृषक/व्यवसायीको क्षमता अभिवृद्धिका लागी विभिन्न प्रकृतिका सीपमूलक तालिम संचालन गर्ने,
- मत्स्य विज्ञ उत्पादनमा सहजताका लागी कायोल्याव संचालन गर्ने,
- मत्स्य रोग, मत्स्य दाना तथा पानीको गुणस्तर व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रयोगशाला सेवा प्रवाह गर्ने,
- प्रभाव क्षेत्रमा संचालनमा रहेको मत्स्य परियोजना, आयोजनाहरूको समन्वयकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्ने,
- संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट संचालन हुने तालिमको एक रूपता ल्याउन र स्तर कायम गर्न समन्वय गर्ने।

१.५ केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र र अन्तर्गतका कार्यालयको दरवन्दी विवरण

तालिका नं. १ कार्यालयको दरवन्दी विवरण

क्र. सं.	पदको नाम	श्रेणी/तह	सेवा	समुह	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र वालाञ्जु	मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुर, धनुषा	प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन एवं संरक्षण केन्द्र, मकवानपुर, हेटौडा	मत्स्य शुद्ध नस्ल संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र, भैरहवा, रूपन्देही	जम्मा
१	प्रमुख	रा.प.प्र.प्रा.	कृषि	मत्स्य	१	-	-	-	१
२	बरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प्रा.द्वि.प.	कृषि	मत्स्य	३	१	१	१	६
३	मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प्रा.तृ.प.	कृषि	मत्स्य	६	३	२	२	१३
४	कृषि अर्थ विज्ञ	रा.प्रा.तृ.प.	कृषि	ए.इ.मा.	१	-	-	-	१

क्र. सं.	पदको नाम	श्रेणी/तह	सेवा	समुह	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र बालाजु	मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुर, धनुषा	प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एवं संरक्षण केन्द्र, मकवानपुर, हेटौडा	मत्स्य शुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र, भैरहवा, रूपन्देही	जम्मा
५	कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प्रा.तृ.प.	कृषि	कृषि प्रसार	१	१	-	-	२
६	प्राविधिक सहायक	रा.प्रा.प्र.अनं.प.	कृषि	मत्स्य	४	३	५	३	१५
७	लेखापाल	रा.प्र.प्र.अनं.प.	प्रशासन	लेखा	१	-	-	-	१
८	नायव सुब्बा	रा.प्र.प्र.अनं.प.	प्रशासन	सा.प्र.	१	-	-	-	१
९	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प्र.प्र.अनं.प.	प्रशासन	सा.प्र.	१	-	-	-	१
१०	सह लेखा पाल	रा.प्र.द्वि.अनं.प.	प्रशासन	लेखा	-	१	१	१	३
११	नायव प्राविधिक सहायक	रा.प्रा.द्वि.अनं.प.	कृषि	मत्स्य	२	१	-	-	३
१२	खरिदार	रा.प्र.द्वि.अनं.प.	प्रशासन	सा.प्र.	१	१	१	१	४
१३	हलुका सवारी चा.	श्रेणी विहिन	इ.सेवा	मे.ई .	३	२	१	१	७
१४	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन	सा.प्र.	३	१०	५	५	२३
जम्मा					२८	२३	१६	१४	८१

२. मत्स्य विकास कार्यक्रमको प्रगति

आ.व. २०७९/८० मा मत्स्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र बालाजु लगायत अन्तर्गतका तीनवटा फार्म केन्द्रवाट कार्यक्रम संचालन भएको थियो। मत्स्य विकास कार्यक्रममा वार्षिक रुपमा करिब २५ करोड ५१ लाख विनियोजन भएकोमा १५ करोड ८५ लाख खर्च भई वित्तीय प्रगति एकमुष्ट रुपमा ६२.२ प्रतिशत भईर भारत प्रगति ७२.११ प्रतिशत भएको थियो।

२.१ भारत र वित्तीय प्रगतिको विवरण

तालिका नं. २ भारत र वित्तीय प्रगति

क्र.सं.	कार्यालय	भारत प्रगति	वित्तीय प्रगति
१	केन्द्रीयमत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु	५७.६१	५१.८१
२	मत्स्य मानव ससाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम	८६.६२	७५.८४
३	प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एवं संरक्षण केन्द्र, हेटौडा	९४.५४	७५.०१
४	मत्स्य शुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र, भैरहवा	४९.९९	४५.७७
जम्मा		७२.११	६२.२

२.२ विनियोजन र खर्च (रू. लाखमा)

तालिका नं. ३ विनियोजन र खर्च

कार्यालय	वार्षिक विनियोजन			वार्षिक निकास/खर्च			खर्चको प्रतिशत		
	चालु	पूँजीगत	जम्मा	चालु	पूँजीगत	जम्मा	%चालु	%पूँजीगत	%जम्मा
केन्द्रीयमत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र	४८२.०५	२१९.५	७०१.५५	३२६.१२	३७.३७	३६३.४९	६७.६५	१७.०	५१.८१
मत्स्य मानव संशाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र	३४२.३९	३२५.२	६६७.५९	२८३.१५	२२३.१४	५०६.२९	८२.७०	६८.६	७५.८४
प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एव संरक्षण केन्द्र	३१०.४८	२८७.५	५९७.९८	२४४.९५	२०३.५८	४४८.५३	७८.८९	७०.८	७५.०१
मत्स्य शुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र	२८४.५८	२९९.८	५८४.३८	२४३.९१	२३.५६	२६७.४७	८५.७१	७.९	४५.७७
जम्मा	१४१९.५	११३२	२५५१.५	१०९८.१३	४८७.६५	१५८५.७८	७७.४	४३.०८	६२.२

२.३ संघीय फार्मवाट मत्स्य बीज उत्पादनको स्थिति

तालिका नं. ४ मत्स्य बीज उत्पादन

क्र.सं.	कार्यक्रम	इकाई	मत्स्य विकास कार्यक्रमको जम्मा वार्षिक		
			वार्षिक लक्ष	प्रगति	प्रगति %
१	ह्याचिलिङ्ग उत्पादन तथा बितरण	हजार	१०००००	११६२६२	१००
२	फ्राई उत्पादन तथा बितरण	हजार	४७००	५३०६	१००
३	फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा बितरण	हजार	२९००	३४८१	१००
४	एडभान्स फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा बितरण	हजार	४००	४५०	१००
५	शुद्ध नक्षको ह्याचिलिङ्ग उत्पादन तथा बितरण	हजार	२००००	२६४५०	१००
६	शुद्ध नक्षको फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा बितरण	हजार	१२००	१४६४	१००
७	शुद्ध नक्षको एडभान्स फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा बितरण	हजार	४००	३८८	९७
८	शुद्ध नक्षको फ्युचरवुड ट्यागिङ्ग गरि बितरण	संख्या	२०००	२२१०	१००
९	सौन्दर्य माछा उत्पादन तथा बितरण	हजार	५०	६८	१००

२.४ मत्स्य विकास कार्यक्रमको विस्तृत भारत प्रगति

तालिका नं. ५ भारत प्रगति

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, वालाजु									
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
११.३.२.३०	इलेक्ट्रिक स्कुटर खरिद	३११२१	वटा	२	०.२३५	६	२	०.२४	
११.३.७.७	ईलेक्ट्रिक हिटर खरिद	३११२२	संख्या	१०	०.०२	०.५	१०	०.०२	
११.३.७.११४५	श्री इन वान प्रिन्टर खरिद	३११२२	संख्या	२	०.०३१	०.८	२	०.०३	
११.३.७.१२१८	नया भवनको लागि Sand Filter खरिद तथा जडान	३११२२	संख्या	१	०.०५९	१.५	०	०.००	बजेट रोक्का
११.३.७.१२२०	Aquarium Section को लागि AC खरिद तथा जडान	३११२२	संख्या	३	०.१०६	२.७	०	०.००	बजेट रोक्का
११.३.७.२०८	स्टेरियो माईक्रोस्कोप (Sterio microscope) खरिद	३११२२	थान	२	०.१५७	४	२	०.१६	
११.३.७.४०९	मोटर पम्प विथ एसेशोरिज खरिद	३११२२	पटक	१	०.०३९	१	१	०.०४	
११.३.७.५६३	ल्यापटप खरिद	३११२२	संख्या	२	०.०७८	२	२	०.०८	
११.३.७.५७९	पोर्टेबल प्रोजेक्टर खरिद	३११२२	संख्या	१	०.०३१	०.८	१	०.०३	
११.३.७.८०४	कार्यालय स्थित सभाहलको लागि विभिन्न बैठक र सेमिनारमा प्रयोग हुनेमल्टिमिडिया र स्क्रिन खरिद	३११२२	सेट	२	०.०६३	१.६	०	०.००	बजेट रोक्का
११.३.८.१४	CCTV Camera सेट खरिद तथा जडान	३११२२	वटा	१०	०.१९६	५	१०	०.२०	
११.३.१०.१८५	प्रयोगशालाका लागि फ्रिजको खरिद (मेसिनरी तथा औजार)	३११२२	संख्या	१	०.०१२	०.३	०	०.००	
११.३.१०.३८६	सबमर्सिबल पम्प सेट खरिद	३११२२	सेट	१	०.०१२	०.३	१	०.०१	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
११.३.११.५७८	Nutrition प्रयोगशालामा Fiber analysis को लागि Fiber extractor set खरिद	३११२२	संख्या	१	०.९८	२५	०	०.००	
११.३.११.५९०	प्रयोगशालाको लागि वासिङ्ग मेसिन खरिद	३११२२.०	संख्या	१.०	०.१	२.०	१	०.१	
११.३.२२.१२४	digital E citizen charter	३११२२.०	संख्या	१.०	०.१	३.५	१	०.१	
११.३.२२.२१०	कलर प्रिन्टर खरिद	३११२२.०	संख्या	१.०	०.०	०.७	०	०.०	
११.३.२२.२२५	सभाहलमा साउन्ड सिस्टम जडान	३११२२.०	पटक	१.०	०.१	२.०	०	०.०	
११.३.२२.५०५	स्टिल पानी टंकी खरिद २००० लि. क्षमता	३११२२.०	संख्या	१.०	०.०	०.५	१	०.०	
११.३.२२.५०९	भ्याकुम क्लिनर खरिद	३११२२.०	संख्या	१.०	०.०	०.३	१	०.०	
११.३.२२.५१०	सभा हलको लागि स्मार्ट टेलिभिजन ६५ इन्च खरिद	३११२२.०	संख्या	२.०	०.१	२.२	०	०.०	बजेट रोक्का
११.३.२२.७०५	नर्सरी पोखरीमा एरिएसनको लागि Air Compressor खरिद तथा जडान	३११२२.०	संख्या	१.०	०.०	०.५	०	०.०	बजेट रोक्का
११.६.१३.६०	सेमिनारहलको लागि कुर्ची	३११२३.०	संख्या	१००.०	०.१	३.०	१००	०.१	
११.६.१३.६१	सेमिनार हलको लागि सोफा सेट	३११२३.०	संख्या	४.०	०.१	२.०	४	०.१	
११.६.१३.६२	रिभल्लिङ्ग चेर	३११२३.०	संख्या	५.०	०.०	१.०	५	०.०	
११.६.१३.४२९	लाइब्रेरीका लागि Book Rack खरिद	३११२३.०	बटा	६.०	०.०	१.२	०	०.०	बजेट रोक्का
११.६.१३.५३३	ल्याब कुर्सी खरिद	३११२३.०	संख्या	५.०	०.०	०.५	५	०.०	
११.६.१३.५३४	सेमिनार हलको लागि दराज खरिद	३११२३.०	संख्या	३.०	०.०	०.५	०	०.०	बजेट रोक्का
११.६.१३.५३५	प्रयोगशालाको लागि दराज खरिद	३११२३.०	संख्या	४.०	०.०	०.४	०	०.०	बजेट रोक्का
११.६.१३.५३६	सेमिनार हलको लागि टी-टेबल खरिद	३११२३.०	संख्या	८.०	०.०	०.८	८	०.०	
११.६.१३.५४२	अतिथि गृह फर्निचिङ्ग	३११२३.०	पटक	१.०	०.२	५.२	०	०.०	बजेट रोक्का
११.६.१३.५५२	स्टोरको लागि Rack खरिद	३११२३.०	संख्या	५.०	०.०	१.३	५	०.०	
११.४.२२.५३४	प्रविधि परिक्षण पोखरीमा जाने पक्की बाटो निर्माण	३११५९.०	पटक	१.०	०.२	५.०	१	०.२	
११.४.२२.५६५	P१३ पोखरी निर्माण	३११५९.०	संख्या	१.०	०.२	६.०	१	०.२	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
११.५.२२.२२८	सवारी साधन ग्यारेज बनाउने	३११७१.०	संख्या	१.०	०.१	३.०	०	०.०	बजेट रोक्का
११.५.२२.४१८	केन्द्रीय मत्स्य भवन परिसरको भत्केको वालमा तारवार लाउने तथासुदृढीकरण	३११७१.०	मी.	२००.०	१.२	२९.६	०	०.०	बजेट रोक्का
११.५.२२.४७५	पोखरी ११ र १२ को अधुरो पक्की डिल निर्माण	३११७१.०	पटक	१.०	१.२	३०.०	०	०.०	बजेट रोक्का
११.५.२२.५२८	अतिथि गृह पार्टीसन	३११७१.०	पटक	१.०	०.१	३.५	०	०.०	बजेट रोक्का
११.५.२२.६१९	कार्यालय परिसर भित्र रहेको अधुरो भवन निर्माण सम्पन्न गर्ने	३११७१.०	पटक	१.०	२.५	६३.४	०	०.०	बजेट रोक्का
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:				३९५.०	८.६	२१९.५	०.०	१.८	
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
२.३.६.२१	प्रविधि परिक्षण पोखरी सुदृढीकरण	२२२३१.०	पटक	१.०	०.०	१.१	०	०.०	बजेट रोक्का
२.३.६.२४	नर्सरी पोखरी ३, ४ र ५ को डिल सुदृढीकरण	२२२३१.०	पटक	१.०	०.८	२०.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.३.९.१	कार्यालय भवन मर्मत तथा रंगरोगन	२२२३१.०	संख्या	१.०	०.४	९.५	१	०.४	
२.३.९.२	कर्मचारी आवास मर्मत	२२२३१.०	संख्या	१.०	०.२	६.०	१	०.२	
२.३.९.४	पुराना जस्ता फेर्ने तथा रंगरोगन	२२२३१.०	पटक	१.०	०.३	६.५	२	०.५	
२.३.९.३७	कार्यालय प्रमुख आवास गृह मर्मत सुधार	२२२३१.०	संख्या	१.०	०.१	२.५	१	०.१	
२.३.९.२४९	कार्यालय परिसरमा रहेको अधुरो फुल कियारी निर्माण	२२२३१.०	पटक	१.०	०.१	२.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.३.१३.२४	कार्यालय भित्रको नला सुदृढीकरण	२२२३१.०	पटक	१.०	०.२	५.९	१	०.२	
२.३.१४.२२	कार्यालय भवनको झ्याल, ढोका तथा अन्य फर्निचर मर्मत	२२२९१.०	पटक	१.०	०.१	२.०	१	०.१	
२.४.१.१३७	लाइब्रेरीको लागि पुस्तक खरिद	२२३११.०	पटक	१.०	०.०	१.०	१	०.०	
२.५.२.४०१	संघिय मत्स्य फार्म केन्द्रहरूको गुरु योजना तयार गर्ने	२२४११.०	पटक	१.०	०.८	१९.६	०	०.०	बजेट रोक्का

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
२.५.२.४५९	प्रयोगशाला उपकरणको calibration तथा validation	२२४११.०	पटक	१.०	०.३	७.०	१	०.३	
२.६.४.१५०	प्रगति समिक्षा गोष्ठी	२२५१२.०	पटक	४.०	०.१	१.६	३	०.०	
२.६.४.१५१	वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गोष्ठी	२२५१२.०	पटक	१.०	०.०	०.८	१	०.०	बजेट रोक्का
२.६.६.७८२	PMAMP जोन/सुपरजोन तथा संघिय मत्स्य फार्म केन्द्रहरू संगप्राविधिक वार्तालाप तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम	२२५१२.०	पटक	१.०	०.१	३.७	१	०.१	
२.६.६.७८३	माछा भुरा गुणस्तर, माग तथा आपूर्ति सम्बन्धि सरोकारवालाहरू संगअन्तरक्रिया कार्यक्रम	२२५१२.०	पटक	१.०	०.१	२.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.६.६.९०९	राष्ट्रिय मत्स्य नीतिको कार्ययोजना सम्बन्धी अन्तर्कृया कार्यक्रम	२२५१२.०	पटक	१.०	०.१	२.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.७.१.१८१	ह्याचिलिङ्ग खरिद हजारमा (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	४०००.०	०.०	१.०	४०००	०.०	
२.७.१.१८२	फ्राई उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	५००.०	०.१	२.५	४५७	०.१	
२.७.१.१८३	फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	२००.०	०.१	२.०	११७	०.०	
२.७.१.१८४	एडभान्स फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	१००.०	०.१	१.५	७८	०.०	
२.७.१.१८५	खाने माछा उत्पादन (अन्य)	२२५२१.०	मे .टन	०.२	०.०	०.५	१	०.०	
२.७.१.१८६	मत्स्य पालन प्रविधि परिमार्जन (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	२.०	०.१	२.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.७.१.१८७	सौन्दर्यमाछा उत्पादन, वितरण (हजारमा) (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	५०.०	०.०	१.३	६८	०.०	
२.७.१.२५३	माउ माछा व्यवस्थापन	२२५२१.०	के. जी.	३०००.०	०.३	७.५	३०००	०.३	
२.७.१.७१३	माउ तथा भुरा तान्ने जाल खरीद	२२५२१.०	संख्या	१.०	०.०	०.८	१	०.०	
२.७.१.७३१	सौन्दर्य माउ माछा खरिद	२२५२१.०	के. जी.	३०.०	०.१	३.०	३०	०.०	
२.७.२.३८०	शुद्ध नल्लको भावी माउ व्यवस्थापन	२२५२१.०	के. जी.	५०.०	०.०	०.४	५०	०.०	
२.७.४.१६	ह्याचिलिङ्ग ढुवानी	२२५२१.०	पटक	८.०	०.०	०.८	८	०.०	
२.७.५.५४	मेला महोत्सवमा सहभागिता	२२५२२.०	पटक	२.०	०.०	१.०	०	०.०	बजेट रोक्का

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
२.७.५.५८	विश्व मत्स्य दिवस (नोभेम्बर-२१)	२२५२२.०	पटक	१.०	०.२	४.०	१	०.२	
२.७.५.२२८	मागमा आधारित मत्स्य पालन सम्भाव्यता परिक्षण कार्यक्रम	२२५२२.०	पटक	१६.०	०.२	४.५	४	०.१	
२.७.५.७८८	मत्स्य कृषकहरूको सफलताको कथा संकलन तैयारी तथा प्रकाशन	२२५२२.०	संख्या	५०.०	०.०	१.०	०	०.०	
२.७.१७.२	सन्चालन सामग्री (रसायन, रियजेन्ट, प्रोब, ससाना औजार आदी) सहितप्रयोगशाला व्यवस्थापन एवं सेवाम्राहीबाट प्राप्त माछाको ल्याव डाईग्नोसिस तथापानीको गुणस्तर जाँच(मत्स्य सम्बन्धि कार्यक्रम)	२२५२२.०	पटक	४.०	०.२	४.०	२	०.१	
२.७.१७.३	व्यवसायिक दाना उद्योगहरूबाट उत्पादित माछाको दानाको नमुना संकलनएवं गुणस्तर विश्लेषण एवं प्रतिवेदन(मत्स्य सम्बन्धि कार्यक्रम)	२२५२२.०	पटक	१२.०	०.१	३.०	१२	०.१	
२.७.१७.९	मत्स्य रोग नमुना संकलन पहिचान तथा प्रतिवेदन	२२५२२.०	पटक	४.०	०.२	४.०	२	०.१	
२.७.१७.१०	मत्स्य स्वास्थ्य घुम्ती शिविर संचालन	२२५२२.०	पटक	४.०	०.३	७.२	२	०.१	
२.७.१७.५६	नमुना Aquarium संचालन, व्यवस्थापन तथा विस्तार	२२५२२.०	पटक	२.०	०.२	४.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.७.१७.५७	स्थानीय माछा संकलन तथा Museum व्यवस्थापन तथा विस्तार	२२५२२.०	पटक	४.०	०.२	४.०	४	०.२	
२.७.१७.१२५	प्रयोगशाला नमुना जाँचको Cross Refrencing जाँच	२२५२२.०	पटक	४.०	०.१	२.०	४	०.१	
२.७.१७.१४१	मत्स्य श्रृंखला तयारी तथा प्रकाशन	२२५२२.०	संख्या	५००.०	०.२	५.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.७.१७.१४२	मत्स्य सँग सम्बन्धित राष्ट्रीय तथा अन्तरराष्ट्रीय निकाय सँगसमन्वयमा आयोजना हुने Freshwater	२२५२२.०	पटक	१.०	०.६	१५.८	०	०.०	बजेट रोक्का

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
	Aquaculture International convention मा सहयोगतथा सहभागिता A								
२.७.१७.१४३	कार्प मत्स्यपालन सम्बन्धी प्राविधिक जानकारी मुलक लिफलेट तैयारीतथा प्रकाशन	२२५२२.०	संख्या	१०००.०	०.१	१.५	०	०.०	बजेट रोक्का
२.७.१७.१४४	ट्राउट मत्स्यपालन सम्बन्धी प्राविधिक जानकारी मुलक बुकलेट तैयारीतथा प्रकाशन	२२५२२.०	संख्या	५००.०	०.१	२.५	०	०.०	बजेट रोक्का
२.७.१७.१४५	कार्प तथा ट्राउट माछामा लाग्ने रोग व्यवस्थापन सम्बन्धी प्राविधिकजानकारी मुलक बुकलेट तैयारी तथा प्रकाशन	२२५२२.०	संख्या	३००.०	०.१	१.५	०	०.०	बजेट रोक्का
२.७.१७.१४६	बजारमा उपलब्ध खाने माछामा Formalin लगायत अन्य रसायन परिक्षण तथाप्रतिवेदन	२२५२२.०	पटक	६.०	०.१	३.०	६	०.१	
२.७.२५.४९	वार्षिक पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२.०	पटक	१.०	०.०	१.०	०	०.०	बजेट रोक्का
२.८.१.९७	फार्म/केन्द्रको प्राविधिक अनुगमन	२२६११.०	पटक	८.०	०.१	३.७	८	०.१	
२.८.१.९८	मत्स्य विकास कार्यक्रमको प्राविधिक अनुगमन	२२६११.०	पटक	८.०	०.१	३.४	८	०.१	
२.८.१.३०९	जोन / सुपारजोन कार्यक्षेत्र अनुगमन तथा निरिक्षण	२२६११.०	पटक	८.०	०.१	३.३	८	०.१	
२.८.१.५६८	चाड पर्व लक्षित बजार तथा नाका अनुगमन	२२६११.०	पटक	१.०	०.०	१.१	१	०.०	
२.८.१.६९१	केज, इन्कोलोजर, रिजर्भवियर तथा घोल ताल मत्स्य विकास कार्यक्रमअनुगमन	२२६११.०	पटक	४.०	०.१	२.६	४	०.१	
२.८.१.७०१	रेन्वो ट्राउट मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	२२६११.०	पटक	४.०	०.१	२.६	४	०.१	
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:					७.९	२०२.३	०	४.३	
कार्यालय संचालन तथा उपभोग खर्च						११.०	२७९.८	०	१०.६
जम्मा चालु खर्च						१८.९	४८२.१	०	१४.०
जम्मा खर्च						२७.५	७०१.६	०	१५.८

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
मत्स्य सुद्ध नस्त्र संरक्षण तथा प्रवर्द्धन स्रोत केन्द्र, भैरहवा									
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
११.३.२.११८	माछा दाना र जाल ओसार पसार गर्नको लागि ई-रिक्सा खरिद	३११२१.०	संख्या	१.०	०.२	५	०		वजेटरोक्का
११.३.१०.३५९	प्रिन्टर खरिद	३११२२.०	वटा	१.०	०.०	०	१	०.०	
११.३.२२.३९४	Desktop खरिद	३११२२.०	वटा	१.०	०.०	१	१	०.०	
११.३.२२.४५४	प्रयोगशालाको लागि ए सी खरिद र जडान	३११२२.०	संख्या	३.०	०.१	३	३	०.१	
११.३.२२.५०४	डीप बोरिङको लागि ट्रान्सफर्मर तथा सम्बर्जसिबल सेट खरिद तथाजडान	३११२२.०	पटक	१.०	१.४	३५	०		वजेटरोक्का
११.३.२२.६४८	मत्स्य पिट ट्याग स्क्यानर खरिद	३११२२.०	संख्या	२.०	०.२	५	२	०.२	
११.५.२२.४५१	फार्मको सुरक्षार्थ बाउन्ड्री वालसहितको फेन्सीङ्ग कार्य	३११७१.०	मी.	४००.०	३.९	१००	०	०.०	वजेटरोक्का
११.५.२२.४९८	डिप बोरिङको लागि मोटर घर निर्माण	३११७१.०	पटक	१.०	०.२	५	०	०.०	वजेटरोक्का
११.५.२२.४९९	सेवाग्राहीको लागि प्रतिकालय निर्माण	३११७१.०	पटक	१.०	०.२	५	१	०.२	
११.५.२२.५०२	पि ५ र पि ७ पोखरी मर्मत तथा पक्की डिल निर्माण	३११७१.०	मी.	५३७.०	४.७	१२०	०	०.०	वजेटरोक्का
११.५.२२.५०४	पोखरीको डिल लेबलिङ्ग	३११७१.०	पटक	१.०	०.२	५	०	०.०	वजेटरोक्का
११.५.२२.५०५	नेट सेड स्टोर र ग्यारेजमा ट्रेस राख्ने	३११७१.०	पटक	१.०	०.४	१०	१	०.४	
११.५.२२.५०६	कार्यालय परिसरमा ब्लक राख्ने	३११७१.०	व. मी.	३२२.०	०.३	६	०	०.०	
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:					११.७	२९९.८	०.०	०.९	
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
२.३.३.५	अफिसर क्वार्टर मर्मत	२२२३१.०	पटक/संख्या	१.०	०.२	४.६	१	०.२	
२.३.६.१९	हाचरी तथा पोखरीहरूमा पानी व्यवस्थापनको लागि बीप्रेकासंरचनाहरूको नियमित मर्मत सहार	२२२३१.०	पटक	४.०	०.२	६.०	४	०.२	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
२.३.९.२२०	सहायक तथा कार्यालय सहयोगी आवास मर्मत	२२२३१.०	संख्या	३.०	०.२	४.५	३	०.२	
२.३.९.२४०	मत्स्य ह्याचरि तथा मत्स्य विज विक्रि स्थल मर्मत	२२२३१.०	पटक	१.०	०.२	४.५	१	०.२	
२.४.१.२	पत्रपत्रिका तथा पुस्तिका खरीद	२२३११.०	महिना	१२.०	०.०	०.६	१२	०.०	
२.४.१.५	कार्यालय सम्बन्धी छुपाई	२२३११.०	पटक/संख्या	४.०	०.०	०.६	४	०.०	
२.४.१.३७	कार्यालय संचालनको लागि स्टेशनरी तथा मसलन्द सामान खर्च	२२३११.०	पटक	४.०	०.१	३.२	४	०.१	
२.६.४.१६२	शुद्ध नक्ष सुधार सम्बन्धि मत्स्य पालन १ हप्ते तालिम	२२५१२.०	पटक	१.०	०.१	३.०	१	०.१	
२.६.६.७९४	मत्स्य विज उत्पादक, मत्स्य प्रजनककर्ता अनुसन्धानकर्ता शिक्षणसस्था तथा मत्स्य प्राविधिक विच समन्वय गोष्ठी	२२५१२.०	पटक	१.०	०.२	४.०	१	०.२	
२.७.१.१८३	फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	१२००.०	०.५	१२.०	१७५१	०.५	
२.७.१.१८४	एडभान्स फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	३००.०	०.२	४.५	३७२	०.२	
२.७.१.१८५	खाने माछा उत्पादन (अन्य)	२२५२१.०	मे .टन	०.५	०.०	१.३	१	०.१	
२.७.१.१८९	शुद्ध नक्षको मत्स्य बीज (ह्याचलीङ्ग उत्पादन तथा वितरण (हजारमा)अन्य	२२५२१.०	संख्या	२००००	०.४	१०.०	२६४५०	०.४	
२.७.१.१९०	शुद्ध नक्ष मत्स्य बीज फिगरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण (हजारमा) अन्य	२२५२१.०	संख्या	१२००.०	०.५	१२.०	१४६५	०.५	
२.७.१.१९१	शुद्ध नक्ष मत्स्य बीज एडभान्स फिगरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण (हजारमा) अन्य	२२५२१.०	संख्या	४००.०	०.२	६.०	३८८	०.२	
२.७.१.१९२	शुद्ध नक्षको फ्युचर ब्रुड ट्यागिड. गरी वितरण (मांग अनुसार)	२२५२१.०	संख्या	२०००.०	०.४	१०.०	२२१०	०.४	
२.७.१.२००	ह्याचलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१.०	संख्या	२००००	०.४	१०.०	२९७५०	०.४	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
२.७.१.२५३	माउ माछा व्यवस्थापन	२२५२१.०	के. जी.	३५००.०	०.३	८.८	३५००	०.४	
२.७.१.७०६	सुद्ध नक्ष माउ माछा व्यवस्थापन	२२५२१.०	के. जी.	२५००.०	०.२	६.३	२५००	०.२	
२.७.५.६११	कार्यालयमा निःसंक्रमण गर्ने कार्यको लागि आवश्यक पर्ने विविधसामग्री खरिद तथा कार्यान्वयन	२२५२२.०	पटक	४.०	०.०	१.०			वजेटरोक्का
२.७.१७.२	सन्चालन सामग्री (रसायन, रियजेन्ट, प्रोब, ससाना औजार आदी) सहितप्रयोगशाला व्यवस्थापन एवं सेवाग्राहीबाट प्राप्त माछाको ल्याव डाईग्नोसिस तथापानीको गुणस्तर जांच(मत्स्य सम्बन्धि कार्यक्रम)	२२५२२.०	पटक	४.०	०.१	२.०			वजेटरोक्का
२.७.१७.१०७	मत्स्य सुद्ध नस्ल सम्बन्धी संचार मध्यम द्वारा प्रसारण	२२५२२.०	पटक	१२.०	०.०	१.२	०	०.०	वजेटरोक्का
२.७.१७.१०८	मत्स्य सुद्ध नस्ल सम्बन्धी प्राविधिक पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२.०	थान	१०००.०	०.०	१.०	०	०.०	वजेटरोक्का
२.७.१७.१०९	विश्व मत्स्य दिवसमा सुद्ध नक्ष सम्बन्धी कार्यक्रम	२२५२२.०	पटक	१.०	०.१	२.०	१	०.१	
२.७.१७.१३६	फार्म सौन्दर्यकरणका लागि फाउन्टेन लगायत फूल बगैचा तथा सौन्दर्यवीरूवा रोपण	२२५२२.०	पटक	१.०	०.२	६.०			
२.७.२५.४९	वार्षिक पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२.०	पटक	१.०	०.०	०.५	०	०.०	वजेटरोक्का
२.८.१.२३	कार्यक्रम लागु भएका जिल्लाहरूमा संचालित कार्यक्रमहरूको समग्रअनुगमन तथा मुल्यांकन खर्च	२२६११.०	महिना	१२.०	०.१	३.५	१२	०.१	
२.८.१.७१२	शुद्ध नक्षको वितरण गरिएका माउको प्रभावकारिता सम्बन्धी अनुगमन	२२६११.०	पटक	६.०	०.१	१.७	६	०.१	
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:					५.१२	१३०.६४	०	४.६४	
कार्यालय संचालन तथा उपभोग खर्च					६.०३३	१५३.९४	०	६.०३	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
जम्मा चालु खर्च					११.१५३	२८४.५८	०	१०.५२	
जम्मा खर्च					२२.९०३	५८४.३८	०	११.४५	
प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, हेटौडा									
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
११.३.२.११७	माछा, जाल, दाना तथा अन्य सामान ओसारपोसारका लागि अटो- रिक्साखरिद	३११२१	संख्या	१	०.१९६	५	१	०.२०	
११.३.७.८८२	डेस्कटप कम्प्युटर खरिद	३११२२	संख्या	१	०.०३१	०.८	१	०.०३	
११.३.२०.८	प्रिन्टर श्री इन वन	३११२२	वटा	२	०.०३१	०.८	२	०.०३	
११.३.२२.३६५	ग्रास कटर	३११२२	वटा	१	०.०३५	०.९	१	०.०४	
११.३.२२.४२४	कार्यालय तथा आवासको लागी पंखा खरीद	३११२२	वटा	१०	०.०१२	०.३	१०	०.०१	
११.३.२२.४९४	Disecting Microscope खरिद	३११२२	संख्या	१	०.०७१	१.८	१	०.०७	
११.३.२२.४९५	एक्वारियम खरिद	३११२२	संख्या	१	०.०२	०.५	१	०.०२	
११.३.२२.४९६	सुरक्षा गार्डका लागि साईकल खरिद	३११२२	संख्या	६	०.०३५	०.९	६	०.०४	
११.३.२२.४९७	पम्प सेट खरिद	३११२२	संख्या	२	०.०३९	१	२	०.०४	
११.३.२२.५०१	फार्म सुरक्षको लागि टावर लाइट जडान	३११२२	संख्या	२	०.१९६	५	२	०.२०	
११.३.२२.५६२	रिभलिभङ्ग सि.सि.क्यामेरा जडान	३११२२	सेट	१	०.१९६	५	१	०.२०	
११.६.१३.४९५	कार्यालयको लागी फर्निचर खरीद	३११२३	पटक	१	०.१७६	४.५	१	०.१८	
११.५.३.८	फार्मको बाटो सुदृढीकरण (पक्की)	३११७१	मी.	६००	१.०५८	२७	६००	१.०६	
११.५.१५.३१	बाढीको प्रकोपबाट पोखरी जोगाउन नाला गहिराउने	३११७१	मी.	५००	०.२७४	७	५००	०.२७	
११.५.१५.३२	पानी व्यवस्थापनका लागि ह्याचरी सुदृढीकरण	३११७१	पटक	१	०.१२९	३.३	१	०.१३	
११.५.२२.४७७	उत्पादन पोखरी १,२,३,४,५,६ गहिराउने तथा डिल सुदृढीकरण	३११७१	पटक	१	१.५६८	४०	१	१.५६	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
११.५.२२.४७८	माउ पोखरी १,२,३,४ र ७ गहिराउने तथा डिल सुदृढीकरण	३११७१	पटक	१	१.१७६	३०	१	१.१७	
११.५.२२.४७९	नर्सरी पोखरी १२ र १३ सिमेन्टेड वाल निर्माण	३११७१	पटक	१	०.९८	२५	१	०.९८	
११.५.२२.४८०	पोखरीमा पानी व्यवस्थापनका लागि पक्की नाला निर्माण	३११७१	मी.	१२००	१.३१७	३३.६	१२००	१.३२	
११.५.२२.४८१	पोखरीको डिलमा सुरक्षा गार्डका लागि बाच टावर निर्माण	३११७१	संख्या	२	०.१९६	५	२	०.३९	
११.५.२२.४८२	घट्टे खोलामा मुहान संरक्षण सम्बन्धी निर्माण कार्य (फार्मको लागिपानी व्यवस्थापन गर्न)	३११७१	पटक	१	०.२१५	५.४८			
११.५.२२.४८३	ट्वाइलेट निर्माण/ मर्मत संभार	३११७१	संख्या	१	०.१५७	४	१.००	०.१६	
११.५.२२.४८४	spillway निर्माण	३११७१	पटक	१	०.१९६	५	१.००	०.२०	
११.५.२२.४८५	सहायक कर्मचारी आवासमा ट्रेस निर्माण	३११७१	पटक	१	०.१५७	४	१.००	०.१६	
११.५.२२.५००	रियरिङ्ग पोखरी निर्माण	३११७१	संख्या	१	०.१९६	५	१.००	०.२०	
११.५.२२.५४८	Shear wall निर्माण तथा माटो फिलिङ	३११७१	मी.	३७	०.३७७	९.६२	३७.००	०.३८	
११.५.२२.५४९	नयाँ hatchery को सुरक्षार्थ wall र incubation tank निर्माण	३११७१	संख्या	१	०.३७२	९.५	१.००	०.३७	
११.५.२२.५७९	कार्यालय भवन मर्मत तथा सुधार	३११७१	पटक	१	१.०१९	२६	१.००	१.०२	
११.५.२२.५८०	ओभरफ्लो रिजरभायर सुदृढीकरण	३११७१	पटक	१	०.१९६	५	१.००	०.२०	
११.५.२२.५८२	रियरिङ्ग पोखरी १ र २ मर्मत सम्भार तथा सुदृढीकरण	३११७१	पटक	१	०.१७६	४.५	१.००	०.१८	
११.५.२२.५८३	दाना घर सुदृढीकरण	३११७१	पटक	१	०.१९६	५	१.००	०.२०	
११.५.२२.५८४	मंक निर्माण/मर्मत	३११७१	संख्या	१०	०.१९६	५	१०.००	०.२०	
११.५.२२.५८५	माछा विक्रि कक्ष सुदृढीकरण	३११७१	पटक	१	०.०७८	२	१.००	०.०८	
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:				२३९३	११.२६८	२८७.५	०.००	११.२३	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
२.३.८.२८	विद्युतिय तार तथा पोल व्यवस्थापन	२२२३१	पटक	१	०.१९६	५	१	०.२०	
२.३.९.२	कर्मचारी आवास मर्मत	२२२३१	संख्या	३	०.१७६	४.५	३	०.१८	
२.३.९.२३५	गार्ड हाउस मर्मत	२२२३१	संख्या	२	०.१९६	५	१	०.२०	
२.३.९.२४१	फेन्सिङ्ग मर्मत सम्भार	२२२३१	मी.	१००	०.१९६	५	१००	०.२०	
२.३.९.२४२	ग्यारेज मर्मत सम्भार	२२२३१	संख्या	१	०.०७८	२	१	०.०८	
२.३.९.२४३	बैठक हल व्यवस्थापन	२२२३१	पटक	१	०.११८	३	०	०.००	
२.६.५.२५०	प्राकृतिक जलाशय संरक्षण तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धी सरोकारवाला सँगअन्तरक्रिया कार्यक्रम	२२५१२	पटक	१	०.०९८	२.५	०	०.००	
२.७.१.१८२	फ्राई उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१	संख्या	२०००	०.३९२	१०	२१८९	०.३९	
२.७.१.१८३	फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१	संख्या	५००	०.१९६	५	५१४	०.२०	
२.७.१.१८५	खाने माछा उत्पादन (अन्य)	२२५२१	मे .टन	३	०.२९४	७.५	३	०.२९	
२.७.१.२००	ह्याच्लिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१	संख्या	४००००	०.७८४	२०	३५९१२	०.७०	
२.७.१.२५३	माउ माछा व्यवस्थापन	२२५२१	के. जी.	५०००	०.४९	१२.५	५०००	०.४९	
२.७.१.७०७	सहर माछाको माउ व्यवस्थापन	२२५२१	के. जी.	५०	०.०२	०.५	५०	०.०२	
२.७.१.७१३	माउ तथा भुरा तान्ने जाल खरीद	२२५२१	संख्या	२	०.०६३	१.६	२	०.०६	
२.७.१.७३६	कोई कार्प माछा - future brood खरिद तथा व्यवस्थापन	२२५२१	संख्या	२००	०.११८	३	२००	०.१२	
२.७.१.७३७	गर्दी माछाको future brood खरिद तथा व्यवस्थापन	२२५२१	संख्या	२००	०.११८	३	२००	०.११	
२.७.१.७४१	मलाहलाई गमवुट तथा अन्य आवश्यक सामग्री तथा उपकरण खरिद	२२५२१	संख्या	७	०.०२७	०.७	७	०.०३	
२.७.१.७४४	ज्यामी/मलाह तथा सुरक्षा गार्ड लगायतका कर्मचारीहरूलाई आकस्मिकप्राथमिक उपचार खर्च	२२५२१	पटक	४	०.०३९	१	२	०.०२	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
२.७.२.३८०	शुद्ध नक्षको भावी माउ व्यवस्थापन	२२५२१	के. जी.	५००	०.०४९	१.२५	५००	०.०४	
२.७.२.४१६	ग्रास कार्पका लागि उन्नत जातका घाँस/केराको वीउ खरिद तथाव्यवस्थापन	२२५२१	पटक	१	०.०३९	१	१	०.०४	
२.७.२.४१८	पोखरीमा भुरा माछा जोगाउन शत्रु जीव व्यवस्थापन	२२५२१	पटक	४	०.०३९	१	४	०.०४	
२.७.३.३५५	फार्म पोखरी वरिपरी सरसफाई तथा झारपात व्यवस्थापन	२२५२१	पटक	३	०.११८	३	३	०.१२	
२.७.५.५८	विश्व मत्स्य दिवस (नोभेम्बर-२१)	२२५२२	पटक	१	०.०७८	२	१	०.०८	
२.७.५.७१२	कृषि/मत्स्य महोत्सवमा स्टल सहित सहभागिता	२२५२२	पटक	१	०.०३९	१	१	०.०४	
२.७.५.७४६	जलचर संरक्षण सम्बन्धी होर्डिङ्ग बोर्ड जडान	२२५२२	संख्या	१५	०.१७६	४.५	२	०.०२	
२.७.५.७४७	प्राकृतिक जलाशय संरक्षण सम्बन्धी लिफलेट बुकलेट प्रकाशन	२२५२२	पटक	१	०.०३९	१	१	०.०४	
२.७.१७.२	सन्चालन सामग्री (रसायन, रियजेन्ट, प्रोव, ससाना औजार आदी) सहितप्रयोगशाला व्यवस्थापन एवं सेवाग्राहीबाट प्राप्त माछाको ल्याव डाईग्नोसिस तथापानीको गुणस्तर जांच(मत्स्य सम्बन्धि कार्यक्रम)	२२५२२	पटक	४	०.०७८	२	१	०.०१	वजेटरोक्का
२.७.१७.१३०	प्राकृतिक जलाशयमा जलीय जैविक विविधता संरक्षण तथा त्यसमा आश्रितसमुदायको जिवन उकास्नको लागि स्थानीय जातका माछा भुरा छोड्ने (Ranching) कार्यक्रम	२२५२२	पटक	६	०.४७	१२	६	०.०५	
२.७.१७.१३१	घोडाघोडी तालमा फिस क्याच एसेसमेन्ट, सेम्पल प्रिजर्वेशन तथावायोनिम्नोलोजिकल अध्ययन एवं प्रतिवेदन	२२५२२	पटक	१	०.२३५	६	०	०.००	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
२.७.१७.१३२	स्थानीय जातका माछा संकलन, संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	२२५२२	पटक	४	०.१९६	५	२	०.१०	
२.७.१७.१३३	नदी तथा तालमा फिस क्याच एसेसमेन्ट, सेम्पल प्रिजर्वेशन तथावायोनिम्नोलोजिकल अध्ययन एवं प्रतिवेदन	२२५२२	पटक	३	०.११८	३	१	०.०४	
२.७.१७.१३४	रेन्चिङ्ग कार्यक्रम गरेको ठाउँमा impact assessment कार्यक्रम	२२५२२	पटक	४	०.११	२.८	४	०.११	
२.७.१७.१३५	सार्वजनिक सुनुवाई	२२५२२	पटक	१	०.०२	०.५	०	०.००	वजेटरोक्ता
२.७.१७.१३६	फार्म सौन्दर्यकरणका लागि फाउन्टेन लगायत फूल बगैचा तथा सौन्दर्यवीरूवा रोपण	२२५२२	पटक	१	०.१९६	५	१	०.२०	
२.७.२५.४९	वार्षिक पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२	पटक	१	०.०२	०.५	१	०.०२	
२.८.१.१६५	कार्यक्रम कार्यान्वयन भ्रमण खर्च	२२६११	पटक	१२	०.१६	४.०८	१२	०.१६	
२.८.१.५९६	प्राकृतिक जलाशय (घोल,ताल तथा अन्य प्राकृतिक जलाशय) मत्स्यसंरक्षण तथा प्रवर्द्धन अनुगमन भ्रमण खर्च	२२६११	पटक	१०	०.०६७	१.७	१०	०.०७	
ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:					५.८४५	१४९.१३	०	४.४४	
कार्यालय संचालन तथा उपभोग खर्च					६.३२४	१६१.३५	०	६.३२	
जम्मा चालु खर्च					१२.१६९	३१०.४८	०	१०.९३	
जम्मा खर्च					२३.४३६	५९७.९८	०	१६.४७	
मत्स्य मानव संसधान विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम।									
अ) पूँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
११.३.२.४७	मोटरसाइकल खरिद	३११२१	संख्या	१	०.११८	३	१	०.१२	
११.३.२.७०	स्कुटर खरिद (महिला कर्मचारीहरूका लागि फिल्ड अनुगमन तथासर्भिलेन्स कार्यका लागि)	३११२१	संख्या	१	०.११८	३	१	०.१२	

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
११.६.१३.५४९	तालिम छात्रावासको लागि फर्निचर खरिद	३११२३	पटक	१	०.३०२	७.७	१	०.३०	
११.५.२२.१६२	पोखरी मर्मत सुधार	३११७१	संख्या	१०	०.३७६	९.६	१०	०.३८	
११.५.२२.४३१	कर्मचारी आवास सुदृढिकरण	३११७१	संख्या	३	०.५८८	१५	०	०.००	वजेटरोक्का
११.५.२२.४९०	मत्स्य भुरा उत्पादनको लागि मोडेल मत्स्य हाचरीको क्षमता विस्तारतथा सुदृढीकरण	३११७१	संख्या	१	३.२१४	८२	१	३.२१	
११.५.२२.४९२	फार्म रोड स्तरोन्नति (पक्की रोड निर्माण)	३११७१	मी.	८५०	२.५६५	६५.४५	६२०	१.८७	
११.५.२२.४९३	बाउन्ड्री बालसहितको फार्म फेन्सीङ्ग विस्तार कार्य	३११७१	मी.	५००	४.३११	११०	४१०	३.५४	
११.५.२२.४९४	फिडीङ्ग क्यानल निर्माण सुधार कार्य	३११७१	मी.	२५०	०.३७	९.४५	२५०	०.३७	
११.५.२२.४९५	माछाको दाना घर निर्माण	३११७१	संख्या	१	०.७८४	२०	०	०.००	वजेटरोक्का
क) पूँजीगत खर्च कार्यक्रमको जम्मा:				१६१८	१२.७४५	३२५.२	०	९.९०	
आ) चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरू									
२.३.९.३०४	सभा कक्ष, समिक्षा कक्ष र प्रशिक्षण कक्षको स्तरोन्नति	२२२३१	पटक	१	०.३६८	९.४	१	०.३७	
२.६.१.३५३	संघ तथा प्रदेशमा कार्यरत प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तरीय मत्स्य ल्याबसंचालन व्यवस्थापन सम्बन्धी एक हप्ते तालिम	२२५११	पटक	१	०.१७६	४.५	१	०.१८	
२.६.१.३५४	माछामा ट्यागीङ्ग कार्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तरीय ५ दिने तालिम	२२५११	पटक	१	०.१५७	४	१	०.१६	
२.६.१.३५५	स्थानीय तहमा कार्यरत प्रा.स./ना.प्रा.स.हरूलाई आधुनिक मत्स्यपालनव्यवस्थापन सम्बन्धी एक हप्ते तालिम	२२५११	पटक	१	०.१६५	४.२	०	०.००	वजेटरोक्का
२.६.३.५५	असल मत्स्यपालन अभ्यास सम्बन्धि क्षमता अविबृद्धि गर्नअधिकृतस्तरीय प्राविधिकहरूको अधययन भ्रमण	२२५११	पटक	१	०.३१४	८	०	०.००	वजेटरोक्का

क्र.स.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
२.६.४.११२७	मत्स्यपालनमा संलग्न महिला कृषक/उद्यमी सशक्तिकरणका लागि क्षमताअविवृद्धि तालिम	२२५१२	पटक	१	०.१४१	३.६	१	०.१४	
२.६.४.१६०	वर्तमान अवस्था एवं प्रविधि सम्बन्धि प्राविधिक वार्तालाप (मत्स्यसम्बन्धि कार्यक्रम)	२२५१२	पटक/संख्या	१	०.०९८	२.५	०	०.००	वजेटरोक्का
२.६.४.६३७	मत्स्य ह्याचरी व्यवस्थापन तथा भुरा उत्पादन प्रविधि सम्बन्धिकृषकस्तरीय एक हप्ते तालिम (२० जना)	२२५१२	पटक	१	०.१२९	३.३	०	०.००	वजेटरोक्का
२.७.१.१८२	फ्राई उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१	संख्या	२२००	०.४३१	११	२६६१	०.४३	
२.७.१.१८३	फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१	संख्या	१०००	०.३९२	१०	११००	०.३९	
२.७.१.१८५	खाने माछा उत्पादन (अन्य)	२२५२१	मे .टन	१	०.०९८	२.५	१	०.०९८	
२.७.१.२००	ह्याचिलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा (अन्य)	२२५२१	संख्या	४००००	०.७८४	२०	५०६००	०.७८	
२.७.१.२५३	माउ माछा व्यवस्थापन	२२५२१	के. जी.	५०००	०.४९	१२.५	५०००	०.४९	
२.७.५.५८	विश्व मत्स्य दिवस (नोभेम्बर-२१)	२२५२२	पटक	१	०.०७८	२	१.००	०.०८	
२.७.१७.२	सन्चालन सामग्री (रसायन, रियजेन्ट, प्रोब, ससाना औजार आदी) सहितप्रयोगशाला व्यवस्थापन एवं सेवाम्राहीबाट प्राप्त माछाको ल्याब डाईग्नोसिस तथापानीको गुणस्तर जांच(मत्स्य सम्बन्धि कार्यक्रम)	२२५२२	पटक	४	०.०२	०.५	३.००	०.०२	
२.७.१७.१३९	व्यवसायिक दानाको प्रभावकारिता परिक्षण तथा प्रतिवेदन तैयारी	२२५२२	पटक	२	०.३५३	९	२.००	०.३५	
२.७.१७.१४०	पंगास माछाको व्यवसायिक उत्पादन परिक्षण तथा प्रतिवेदन तैयारी	२२५२२	पटक	१	०.२३५	६	१.००	०.२४	
२.७.२५.४९	वार्षिक पुस्तिका प्रकाशन	२२५२२	पटक	१	०.०२	०.५	१.००	०.०२	
२.८.१.७७७	तालिम प्रभावकारीता तथा नविन्तम प्रविधि अवलम्बन अनुगमन मुल्याङ्कन	२२६११	पटक	१२	०.१६४	४.१८	१२.००	०.१६	

क्र.सं.	कार्यक्रम /क्रियाकलाप	खर्च शीर्षक	इकाई	वार्षिकलक्ष्य			वार्षिकप्रगति		कैफियत
				परिमाण	भार	बजेट	परिमाण	भारितप्रगति	
	ख) चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:				४.६१२	११७.६८	०	३.८९	
	कार्यालय संचालन तथा उपभोग खर्च				८.८०७	२२४.७१	०	८.७८	
	जम्मा चालु खर्च				१३.४१९	३४२.३९	०	१२.७६	
	जम्मा खर्च				२६.१६५	६६७.५९	०	२२.६६	
	मत्स्य विकास कार्यक्रमको जम्मा								
	चालु खर्च कार्यक्रमको जम्मा:				२३.५०४	५९९.७	०	१६.५३	
	कार्यालय संचालन तथा उपभोग खर्च				३२.१३	८१९.८	०	३१.७०	
	जम्मा चालु खर्च				५५.६३४	१४१९.५	०	४८.२३	
	जम्मा पुजीगत खर्च				४४.३६६	११३२.	०	२३.८८	
	जम्मा खर्च				१००.	२५५१.५	०	७२.११	

मत्स्य विकास कार्यक्रमको भारित प्रगति प्रतिशत - ७२.११

वित्तीय प्रगति प्रतिशत - ६२.२

२.५. राजश्व र बेरूजुको विवरण

आ. व. २०७९/०८० मा मत्स्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत संकलित राजश्वको विवरण

तालिका ६ राजश्व

क्र.स.	कार्यालय	राजश्व रकम रू.
	मत्स्य विकास कार्यक्रम	१२९८७८६८.५०
१	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु	१२९७८४६.५
२	मत्स्यमानव सशाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम	३४१९०९४
३	प्राकृतिकजलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एव संरक्षण केन्द्र, हेटौडा	२५१५४३४
४	मत्स्यशुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र भैरहवा	५७५५४९४

आ.व. २०७९/८० को मत्स्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत बेरूजुको विवरण

तालिका ७ बेरूजु

क्र.सं.	कार्यालय	सुरूको बेरूजु	बेरूजुफछौट	कुल बेरूजु बाँकी	बेरूजुफछौट%
	मत्स्य विकास कार्यक्रम	३७७२९०१	०	३७७२९०१	०.००
१	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु	२३९१७७१	०	२३९१७७१	०.००
२	मत्स्यमानव सशाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम	३२०००६	०	३२०००६	०.००
३	प्राकृतिकजलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एव संरक्षण केन्द्र, हेटौडा	०	०	०	-
४	मत्स्यशुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र भैरहवा	१०६११२४	०	१०६११२४	०.००

३. मत्स्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत संचालित मुख्य मुख्य कार्यक्रम र तिनको उपलब्धी

३.१ केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु

आ.व. २०७९/८० मा सम्पन्न उपलब्धीहरू

३.१.१ मत्स्य विकास कार्यक्रम (२२५२२) अन्तर्गतका कार्यक्रम

तालिका नं. ८ मत्स्य विकास कार्यक्रम

क्र.स.	विवरण	लक्ष्य	प्रगति
१	मागमा आधारित मत्स्य पालन सम्भाव्यता परिक्षण कार्यक्रम	१६	४
२	व्यवसायिक दाना उद्योगहरूबाट उत्पादित माछाको दानाको नमुना संकलन एवं गुणस्तर विश्लेषण एवं प्रतिवेदन	१२	६
३	मत्स्य स्वास्थ्य घुम्ती शिविर संचालन	४	२
४	मत्स्य रोग नमुना संकलन पहिचान तथा प्रतिवेदन	४	१
५	स्थानीय माछा संकलन तथा Museum ब्यवस्थापन तथा विस्तार	४	०
६	प्रयोगशाला नमुना जाँचको Cross Referencing जाँच	४	२
७	बजारमा उपलब्ध खाने माछामा Formalin लगायत अन्य रसायन परिक्षण तथा प्रतिवेदन	६	१

३.१.२ अनुगमन तथा मुल्यांकन(२२६११)

तालिका नं. ९ अनुगमन तथा मुल्यांकनको कार्यक्रम

क्र.स.	विवरण	लक्ष्य	प्रगति
१	फार्म/केन्द्रको प्राविधिक अनुगमन	८	८
२	मत्स्य विकास कार्यक्रमको प्राविधिक अनुगमन	८	८
३	जोन / सुपारजोन कार्यक्षेत्र अनुगमन तथा निरिक्षण	८	८
४	चाड पर्व लक्षित बजार तथा नाका अनुगमन	१	१
५	केज, इन्कोलोजर, रिजर्भ्वयर तथा घोल ताल मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	४	४
६	रेन्बो ट्राउट मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन	४	४

३.१.३ आन्तरिक भ्रमण को कार्यक्रम (२२६१२)

तालिका नं. १० आन्तरिक भ्रमण कार्यक्रम

क्र.स.	विवरण	लक्ष्य	प्रगति
१	मत्स्य कृषकहरूको सफलताको कथा संकलन	४	३
२	कार्यक्रम संचालन तथा कार्यान्वयनका लागि अन्तरिक भ्रमण	६	६
२.१	झिंगेमाछा(Shrimp/Prawn)को पालन उत्पादन व्यवस्था सम्बन्धि निरिक्षण		
२.२	स्थानीय जातको माछा भुरा छोड्ने (रिचिग) कार्यक्रममा सहभागी		
२.३	मत्स्य बीज उत्पादक मत्स्य प्रजननकर्ता अनुसन्धानकर्ता म.वि.अ संगको अन्तरक्रिया गोष्ठी		
२.४	कृषक तथा सरोकारवालासंगको अन्तरक्रिया कार्यक्रम कुलेखानी		

३.१.४ मत्स्य विकास कार्यक्रम (२२५२२) अन्तर्गतका कार्यक्रम

३.१.४.१ मागमा आधारित मत्स्य पालन सम्भाव्यता परिक्षण कार्यक्रम

आरूघाट, गोरखा

निष्कर्ष: गोरखा जिल्लाको आरूघाट गाउँपालिका वडा नम्बर २, मान्बु बेसीको अध्ययन स्थलमा ट्राउट पालनको लागि पानीको प्रवाह कम्तिमा १० लिटर प्रति सेकेन्ड हुनु पर्ने मा करिब ३ लिटर प्रति सेकेन्ड मात्र रहेकोले र पानीको अन्य श्रोत समेत नरहेकोले उक्त स्थानमा ट्राउटको सट्टा कार्पमाछापालन उपयुक्त रहेको निष्कर्ष रहेको छ।

सिन्धुपाल्चोक

निष्कर्ष: श्री पारस आचार्य, इन्द्रावती गाउँपालिका, वडा नम्बर: ५, कोइरालाटार, जिल्ला सिन्धुपाल्चोक सम्भाव्यता अध्ययन स्थलमा २ वटा सिंचाई पोखरी पनि निर्माण गरेको देखियो र उक्त ठाउँमा पोखरीको पानीको गुणस्तर परिक्षण गर्दा कार्प जातका माछा पालन गर्न उपयुक्त रहेको समेत देखियो। साथै उक्त स्थानमा एकिकृत मत्स्य पालनको सम्भावना समेत राम्रो रहेको पाइयो।

कार्प जातको माछा पालन गर्नको लागि त्यस ठाउँको जलवायु उष्ण वा समशितोष्ण खालको हुनुपर्छ र त्यो खालको जलवायु रहेको पनि देखियो। कार्पजातको माछाको लागि पानी जमिरहने खालको माटो (चिम्ट्याइलो वा दोमट माटो) हुनुपर्छ र उक्त स्थान समथल र दोमट खालको माटो रहेको पाइयो।

३.१.४.२ ब्यबसायिक दाना उद्योगहरूबाट उत्पादित माछाको दानाको नमुना संकलन एवं गुणस्तर विश्लेषण एवं प्रतिवेदन
आ.व. २०७९/८० को वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार कृषक दाना उद्योगहरूले उत्पादन गरेको तयारी दाना एवं कच्चा पदार्थहरूको
नमुना यस केन्द्रको NIR feed analyzer वाट जाँच गरी प्राप्त गुणस्तर विश्लेषण प्रतिवेदन तपसील वमोजिम रहेको छ।

तालिका नं.११ मत्स्य दानको गुणस्तर विश्लेषण प्रतिवेदन

नमुना नं.	कृषकको नाम	जिल्ला	जलांश प्रतिशत	कूल भष्म प्रतिशत	प्रोटीन प्रतिशत	चिल्लो पदार्थ प्रतिशत	कूड फाइबर प्रतिशत	दानाको किसिम	कम्पनी
१	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	१२.०४	६.५७	१८.८८	७.००	२.६१	धानको ढुटो	घरेलु
२	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	८.४६	११.१५	३४.१९	११.२०	१.४८	तोरीकोपिना	घरेलु
३	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	१०.३७	५.११	१८.७९	१२.०५	२.७२	धानको ढुटो	घरेलु
४	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	१०.६०	८.५२	२५.९६	१०.२४	१.९९	डुब्नेपेलेट	अमर सिद्धि कृषि उद्योग प्रा.लि.हेटौंडा, ९८५५०७१२१४
५	शंकर गुणी (S१)	नुवाकोट	९.३८	१२.४८	३०.०५	८.४९	१.४२	डुब्नेपेलेट	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट दाना उद्योग
६	शंकर गुणी (S२)	नुवाकोट	९.२०	१२.७७	३१.७३	९.०३	१.४०	डुब्नेपेलेट	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट दाना उद्योग
७	न्याले ट्राउट फार्म (S३)	काभ्रे	११.२६	१२.९८	३२.१८	६.६६	१.८३	डुब्नेपेलेट	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट दाना उद्योग
८	केशव गुणी (S४)	नुवाकोट	१०.९८	१२.५६	३३.९७	७.४६	१.३१	डुब्नेपेलेट	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट दाना उद्योग

नमुना नं.	कृषकको नाम	जिल्ला	जलांश प्रतिशत	कूल भष्म प्रतिशत	प्रोटिन प्रतिशत	चिल्लो पदार्थ प्रतिशत	कूड फाइबर प्रतिशत	दानाको किसिम	कम्पनी
९	न्याले ट्राउट फार्म (S५)	काभ्रे	१०.०३	११.६६	३२.२६	८.०६	१.४२	डुब्ने पेलेट	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट दाना उद्योग
१०	शैलेस गुरुङ्ग	रूपन्देही	१२.७०	६.४०	१७.३०	५.४०	२.५०	गहुँको पीठो	घरेलु
११	शैलेस गुरुङ्ग	रूपन्देही	७.४०	१०.७०	३७.९०	२०.१०	०.४०	भटमासको पीठो	घरेलु
१२	शैलेस गुरुङ्ग	रूपन्देही	९.९३	११.६७	३४.३४	९.३१	१.४९	तोरीको पिना	घरेलु
१३	शैलेस गुरुङ्ग	रूपन्देही	१३.१०	७.४०	१०.३०	३.१०	३.६०	धानको ढुटो	घरेलु
१४	शरण चालिसे	सिन्धुपाल्चोक	९.३०	१९.००	४९.८०	८.५०	१.२०	सिद्राको धुलो	घरेलु
१५	उत्तम भण्डारी	सिन्धुपाल्चोक	८.२०	१२.४०	३५.५०	१२.४०	१.५०	ट्राउटपेलेट दाना	घरेलु
१६	शरण चालिसे	सिन्धुपाल्चोक	८.३०	१२.७०	३६.५०	१२.२०	१.४०	ट्राउटपेलेट दाना	घरेलु
१७	राजेश खड्का	सिन्धुपाल्चोक	८.८०	१०.००	३०.४०	१३.१०	१.७०	ट्राउटपेलेट दाना	घरेलु
१८	दिपक लामिछाने	सिन्धुपाल्चोक	८.६०	११.८०	३२.२०	११.९०	१.६०	ट्राउटपेलेट दाना	घरेलु
१९	युवराज खड्का	सिन्धुपाल्चोक	१३.७०	९.३०	३१.३०	७.१०	१.९०	ट्राउटपेलेट दाना	घरेलु
२०	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	१२.००	६.५०	१८.६०	७.००	२.६०	धानको ढुटो	घरेलु
२१	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	८.४०	११.१०	३४.१०	११.२०	१.४०	तोरीको पिना	घरेलु
२२	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	१०.३०	५.१०	१८.७०	१२.००	२.७०	धानको ढुटो	घरेलु
२३	हेटौंडा फार्म	मकवानपुर	१०.६०	८.५०	२५.९०	१०.२०	१.९०	डुब्ने पेलेट	-
२४	सुवेदी भेट फार्मा	झापा	१०.१०	९.१०	२१.७०	१०.१०	१.८०	तैरिने पेलेट	-

नमुना नं.	कृषकको नाम	जिल्ला	जलांश प्रतिशत	कूल भष्म प्रतिशत	प्रोटिन प्रतिशत	चिल्लो पदार्थ प्रतिशत	कूड फाइबर प्रतिशत	दानाको किसिम	कम्पनी
२५	सुवेदी भेट फर्मा	झापा	१०.००	११.००	२३.७०	८.१०	१.६०	तैरिने पेलेट	-
२६	साजेदा कृषि फार्म	झापा	१०.००	८.७०	२१.१०	११.१०	१.८०	तैरिने पेलेट	-
२७	ओली कृषि फार्म	झापा	९.८०	१०.९०	२४.००	८.४०	१.६०	तैरिने पेलेट	-
२८	हिरालाल चौधरी	सिरहा	६.००	११.५०	२९.७०	१२.१०	१.२०	तैरिने पेलेट	-
२९	सुरेन्द्र चौधरी	सिरहा	९.३०	१३.००	२५.९०	६.८०	१.५०	तैरिने पेलेट	-
३०	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट प्रा.लि.	काठमाण्डौ	१०.२०	१२.६०	३३.५०	७.७०	१.४०	डुब्ने पेलेट	-
३१	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट प्रा.लि.	काठमाण्डौ	९.५०	१२.६०	३५.५०	८.२०	१.४०	डुब्ने पेलेट	-
३२	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट प्रा.लि.	काठमाण्डौ	८.५५	९.१०	२७०३३.००	१५.९७	१.८६	ढुटो र पिना	-
३३	हिमालयन सुनखानी रेन्बो ट्राउट प्रा.लि.	काठमाण्डौ	११.५८	९.७५	२७.८१	५.७४	२.०७	पेलेट	-
३४	अनुप बम	कैलाली	९.०७	१०.८४	२६.१९	७.०९	१.८७	पेलेट	गोदावरी एग्रो टेक सप्लायर्स
३५	अनुप बम	कैलाली	९.४९	१३.१७	२५.९६	६.३५	१.५६	पेलेट	गोदावरी एग्रो टेक सप्लायर्स
३६	घोडाघोडी कार्प फिड	कैलाली	६.६२	१३.०६	३०.३७	१०.७९	१.३३	पेलेट	-

नमुना नं.	कृषकको नाम	जिल्ला	जलांश प्रतिशत	कूल भष्म प्रतिशत	प्रोटीन प्रतिशत	चिल्लो पदार्थ प्रतिशत	कूड फाइबर प्रतिशत	दानाको किसिम	कम्पनी
३७	भैरहवा फार्म	रूपन्देही	९.२७	९.८८	२४.५२	७.२६	१.७६	पेलेट	-
३८	जानकी एग्रो	जनकपुरधाम	७.०३	१०.१६	२७.४०	१४.००	१.५५	तैरिने पेलेट	प्रिमियमफ्लोटिड फिस फिड CP-३२
३९	भुपेन्द्र नेउपाने	काठमाण्डौ	१०.८१	१२.२२	२९.०८	७.५३	१.५१	पिना, सिद्रा, भटमास, ढुटो, मिनरल मिक्सर	-
४०	भुपेन्द्र नेउपाने	काठमाण्डौ	११.१७	११.७४	२७.९८	८.०४	१.५९	पिना, सिद्रा, भटमास, ढुटो, मिनरल मिक्सर, गहुँको पीठो	-
४१	गोरखा फिड जितपुर	बारा	९.२४	१०.८०	३०.१३	१०.०८	१.६८	डुब्ने पेलेट	-
४२	दिपक फार्म	सिन्धुपाल्चोक	८.१८	११.३२	३५.७५	१९.२९	०.७१	भटमासको पीठो	-
४३	ट्राउट फिस फिड	सिन्धुपाल्चोक	८.५१	१५.६५	४३.४६	१२.५६	१.०३	पेलेट	-
४४	प्राउन सुकेको धुलो	सिन्धुपाल्चोक	१०.८६	१७.२०	४७.७५	६.५३	०.९१	प्राउन सुकेको धुलो	-
४५	प्राउन सुकेको सिंगै	सिन्धुपाल्चोक	१०.१७	१७.६१	४८.९१	७.०४	०.९८	प्राउन सुकेको सिंगै	-
४६	दिपक फार्म	सिन्धुपाल्चोक	८.७६	११.३७	३३.४९	१४.१८	१.५३	पेलेट	-

नमुना नं.	कृषकको नाम	जिल्ला	जलांश प्रतिशत	कूल भष्म प्रतिशत	प्रोटीन प्रतिशत	चिल्लो पदार्थ प्रतिशत	कूड फाइबर प्रतिशत	दानाको किसिम	कम्पनी
४७	ट्राउट फिस फिड	सिन्धुपाल्चोक	१६.९७	९.२५	४६.५३	७.३८	१.०३	-	-
४८	Fish Feed	सिन्धुपाल्चोक	१४.३०	९.०७	३०.०९	९.३३	१.८४	पेलेट	-
४९	Fish Feed	सिन्धुपाल्चोक	१२.१८	९.२०	३२.४३	१२.०८	१.७८	पेलेट	-
५०	TT Farm	सिन्धुपाल्चोक	५.८३	११.००	३४.५४	१८.२१	१.४६	पेलेट	-
५१	TT Farm	सिन्धुपाल्चोक	९.३२	१७.५२	४५.७१	१०.७९	०.७३	-	-
५२	New Helambu	सिन्धुपाल्चोक	११.८८	९.३५	३४.१३	१३.६१	१.६४	पेलेट	-
५३	New Helambu	सिन्धुपाल्चोक	११.५५	९.१६	३०.२६	१२.८०	१.८८	पेलेट	-
५४	TT Farm	सिन्धुपाल्चोक	८.०५	११.०६	३१.२०	१५.८६	१.६७	पेलेट	-
५५	Pellet Fish Feed	सिन्धुपाल्चोक	१४.१३	७.७६	२८.५९	९.९६	१.९४	पेलेट	-
५६	Trout Fish Feed	सिन्धुपाल्चोक	८.७७	१०.३६	३३.५३	१५.४१	१.६६	-	-
५७	Janakpur Farm	Dhanusha	८.७६	१२.०३	२९.८९	७.५३	१.७४	डुब्ने पेलेट	श्री गोल्ड
५८	Annapurna	Dhanusha	८.४४	१०.९७	३०.५७	८.८२	१.८०	डुब्ने पेलेट	-
५९	Janakpur Farm	Dhanusha	८.८६	११.८२	२४.३१	८.८८	१.५४	तैरिने पेलेट	Shreema Feed
६०	Janakpur Farm	Dhanusha	९.४७	७.३०	२८.०४	१६.७०	१.८९	डुटो रपिना	घरेलु
६१	Annapurna	Dhanusha	७.००	१०.३७	२३.८५	९.८२	१.४७	तैरिने पेलेट	-
६२	Annapurna	Dhanusha	७.९२	११.६९	२६.७४	८.४१	१.३६	तैरिने पेलेट	-

नमुना नं.	कृषकको नाम	जिल्ला	जलांश प्रतिशत	कूल भष्म प्रतिशत	प्रोटिन प्रतिशत	चिल्लो पदार्थ प्रतिशत	कूड फाइबर प्रतिशत	दानाको किसिम	कम्पनी
६३	Fish well		७.८२	१२.०३	३१.१९	९.०५	१.२७	तैरिने पेलेट	-
६४	Suman Neupane	Jhapa	८.२५	१२.३१	३३.०३	९.७९	१.२४	तैरिने पेलेट	Growel Fishmax
६५	Narendra Kharel	Jhapa	६.५३	१०.८९	२५.३९	१०.३७	१.३३	तैरिने पेलेट	Aquafresh
६६	Suman Neupane	Jhapa	७.११	१०.०६	२५.६२	९.४३	१.५७	तैरिने पेलेट	Birat Dana
६७	Dhanjyoti Krishi Farm	Jhapa	७.५६	११.८६	२८.३३	११.७२	१.२१	तैरिने पेलेट	Gangakaberi
६८	Ganesh Karki	Jhapa	८.०१	११.१८	२४.८४	१०.६३	१.४९	तैरिने पेलेट	Gangakaberi
	Ganesh Karki	Jhapa	७.०३	११.१३	२७.८६	१०.७२	१.३२	तैरिने पेलेट	Matsya Bandhu
६९	Gajendra Matsya Farm	Siraha	९.३४	९.२३	२५.३५	१३.३१	१.८२	मकै, तोरीको पिना, धानको ढुटो	घरेलु
७०	Hira Matsya Farm	Siraha	८.२०	९.५३	३०.४९	१२.८९	१.७८	डुब्ने पेलेट	घरेलु
७१	Gajendra Matsya Farm	Siraha	८.२७	१०.३३	२७.११	११.८५	१.४३	तैरिने पेलेट	घरेलु
७२	JIO Feed	Dhanusha	१०.३४	१०.३१	३०.८५	८.१०	१.७४	-	-
७३	Kajal matsya Prajanan Farm	Dhanusha	७.३२	९.१४	२५.६७	१३.१३	१.४९	तैरिने पेलेट	Birat Feed
७४	Kajal matsya Prajanan Farm	Dhanusha	१०.७४	१०.३८	३५.७१	७.९३	१.५१	डुब्ने पेलेट	Well hope Agri Tech Chitwan

३.१.४.३ मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन

पृष्ठभूमि

कुल जम्मा ९ वटा रेन्बो ट्राउट फार्महरूको प्राविधिक अनुगमन गरियो। अनुगमनका क्रममा उक्त फार्महरू अधिकांश फार्महरू नयाँ स्थापना भएको पाइयो। यस अधिका पुराना ठुला र व्यवस्थित फार्महरू मेलम्चीको महा विपतको रूपमा आएको ठुलो बाढीको कारण मेलम्ची खोलाको आसपासमा रहेको अधिकांश ट्राउट फार्महरू बगाएको र पूर्ण रूपमा क्षति भएको पाइयो। अधिकांश रेन्बोहरू नयाँ बनेको र थप बन्दै गरेको पाइयो। उक्त नयाँरै निर्माण मेलम्चीको खोलाको पानीको श्रोत प्रयोग नगरी अन्य वैकल्पिक खोलाहरू पानीको श्रोतको रूपमा प्रयोग गरिएको पाइयो। यस क्षेत्रमा ट्राउट ह्याचरी अभावको कारण संचालित फार्महरूको लागि माछा भुरा अन्यत्र सरकारी तथा निजी ट्राउट ह्याचरीहरूबाट खरिद गरिएको पाइयो। माछालाई आवश्यक दानाको व्यवस्थापनको सम्पूर्ण कार्यहरू स्वयं आफै तवरबाट उत्पादन गरिने तर दाना उत्पादनको लागि आवश्यक कच्चापदार्थ खरिद बाहिरबाट हुने गरेको पाइयो। प्रमुख समस्याको रूपमा मत्स्य रोग तथा परजीवीहरूको निदान तथा उपचार पद्धति देखियो साथै सुरक्षित बजारसंगै प्रसोधन केन्द्रहरूको आवश्यकता महसुस गरियो।

अनुगमनको क्रममा देखिएको केही रोग तथा परजीविहरू र सो को निदानका लागि प्रदान गरिएको प्राविधिक सल्लाह

तालिका नं. १२ अनुगमनका क्रममा देखिएका रोग सम्बन्धी समस्याहरू

क्र.स.	शंकास्पद रोग	लक्षणहरू	प्राविधिक सल्लाह
१	Tail and Fin Rot Disease	पुच्छर तथा पखेटा कुहिनुको साथै टुक्रिएको	पोटास अनि दानामा Broad spectrum antibiotic मिसाएर खुवाउने
२	Columnaris	ढाड खुइलिएको अनि पेटतिरको भाग कागती रंगको देखिएको	पोटास अनि दानामा Broad spectrum antibiotic मिसाएर खुवाउने
३	Scoliosis and lordosis	माछा वांगे टिङ्गो भै दुब्लिएको	दानामा प्रोटिनको व्यवस्थापन उचित तरिकाले गर्ने
४	Saprolegniasis	शरीर मा कपास जस्तो देखिएको	पोटास/ निलोतुथो/malachite green को प्रयोग गर्ने

३.१.४.४ स्थानीय माछा संकलन तथा म्युजियम व्यवस्थापन तथा विस्तार

कमला नदी, धनुषा तथा सिरहा जिल्लाको सिमाना।

पृष्ठभूमि

नेपालमा अहिलेको अवस्थामा जैविक विविधताको छुट्टै महत्व रहेको छ। यसै सन्दर्भमा मत्स्य जैविक विविधताको पहिचान गर्न तथा मत्स्य क्षेत्रको अवस्था थाहा पाउने हेतुले धनुषा तथा सिरहा जिल्लाको

सिमानामा रहेको कमला नदीमा पाईने स्थानीय जातका माछा संकलन गर्न केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु, काठमाण्डौबाट मत्स्य प्राविधिकको टोली गएको थियो।

स्थानीय जातका माछाको नमुना संकलन विवरण

धनुषा तथा सिरहा जिल्लाको सिमाना हुदै बगेको मुख्य नदी "कमला नदी" को विभिन्न घाटहरू जस्तै:- वसविट्टा घाट, लकडु घाटहरूमा गई माछा मार्ने समुदाय तथा व्यक्तिहरूसँग सम्पर्क गरी विभिन्न स्थानमा जाल तथा बल्ल्छी हानी स्थानीय माछा संकलन गरिएको थियो तथा स्थानीय बजारमा विक्री वितरण भएका स्थानीय जातका माछा समेत खरिद गरि म्युजियममा व्यवस्थापन गरिएको थियो।

स्थानीय मत्स्य नमुना संकलन गर्ने क्रममा ५ वटा विभिन्न जातका स्थानीय माछाहरूको नमुना संकलन भएको थियो। तपसिल वमोजिमको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. १३ संकलित माछाको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	कैफियत
१.	GauramiMachha	<i>Colisa fasciatus</i>	
२.	Sisa Machha	<i>Amblyphryngodon microlepis</i>	
३.	Bulla Machha	<i>Glossogobius giuris</i>	
४.	Chelhawa Machha	<i>Chela cachius</i>	
५.	Garai/Hile Machha	<i>Channa punctata</i>	

स्थानीय जातका माछाको नमुना संकलन गर्दा देखिएका समस्याहरू

स्थानीय माछा नमुना संकलन गर्ने क्रममा विभिन्न समस्याहरू देखा परेका थिए। उक्त समस्याहरूलाई बुँदागत रूपमा तल प्रस्तुत गरिएको छ :-

- स्थानीय माछा संकलन गर्ने समय उपयुक्त नभएको (Dry Season For catch fisheries) तथा स्थानीय माछा संकलन गर्न चैत्र देखि जेष्ठ तथा अशोज कार्तिक उपयुक्त रहेको।
- जाल हान्ने तथा स्थानीय माछा मार्ने व्यक्तिको अभाव भएको (वैकल्पिक पेशा जस्तै अटो चलाउने, वैदेशिक रोजगारीमा जाने आदि)।

निष्कर्ष

समग्रमा स्थानीय जातका माछाहरूको नमुना संकलन गर्न गएको हाम्रो टोलीले विभिन्न ठाउँबाट बेमौसममा भएपनि अथक मिहिनेत र प्रयासले विभिन्न ५ जातका माछाहरू संकलन गर्न सफल भएका छौं। यसका साथै भावी दिनमा पनि यसै गरि बढी भन्दा बढी जातका माछाहरूको नमुना संकलन गरि म्युजियमलाई नेपालमा पाईने सबै प्रकारका स्थानीय जातका माछाको नमुनाले भरिपूर्ण गर्ने आशा गरिएको छ।

हालसम्म संकलन भइ केन्द्रको म्युजियममा राखिएका स्थानिय जातका माछाका जातहरु

तालिका नं.१४ संकलित स्थानिय जातका माछाहरुको विवरण

S.N.	Order	Family	Genus	Species	Local name
1.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Gagata</i>	<i>gagata</i>	Bulari
2.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Nangra</i>	<i>nangra</i>	Telgagar
3.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Gogangra</i>	<i>viridencens</i>	
4.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Glyptothorax</i>	<i>annandelei</i>	Telgagar
5.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Glyptothorax</i>	<i>cavia</i>	Telgagar
6.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Glyptothorax</i>	<i>indicus</i>	Cabre
7.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Pseudecheneis</i>	<i>sulcata</i>	Dhamimaccha
8.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Pseudecheneis</i>	<i>eddsi</i>	Kabre
9.	Siluriformes	Bagridae	<i>Sperata</i>	<i>seenghala</i>	Tengara
10.	Siluriformes	Amblycipitidae	<i>Amblyceps</i>	<i>mangois</i>	Bolshimaccha
11.	Anabantiformes	Channidae	<i>Channa</i>	<i>barca</i>	Saur
12.	Anabantiformes	Channidae	<i>Channa</i>	<i>marulius</i>	Saur
13.	Anabantiformes	Channidae	<i>Channa</i>	<i>orientalis</i>	Girai, Bhoti
14.	Anabantiformes	Channidae	<i>Channa</i>	<i>puntata</i>	Girai
15.	Anabantiformes	Channidae	<i>Channa</i>	<i>striata</i>	Hilae machha
16.	Synbranchiformes	Mastacembelidae	<i>Mastacembalus</i>	<i>armatus</i>	Bam
17.	Synbranchiformes	Synbranchidae	<i>Monopterus</i>	<i>cuchia</i>	Anyasap
18.	Anabantiformes	Osphronemidae	<i>Trichogaster</i>	<i>fasciatus</i>	Khotari
19.	Cypriniformes	Nemacheilidae	<i>Paracanthocobitis</i>	<i>botia</i>	
20.	Cypriniformes	Nemacheilidae	<i>Schistura</i>	<i>sovana</i>	Gadela
21.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Bangana</i>	<i>dero</i>	Gardi, River Rohu
22.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Esomus</i>	<i>danrica</i>	Chitharipothi
23.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Barilius</i>	<i>barila</i>	Tilari
24.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Cirrhinus</i>	<i>mrigala</i>	Naini
25.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Cirrhinus</i>	<i>reba</i>	Reba carp
26.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Labeo</i>	<i>angra</i>	Theed
27.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Labeo</i>	<i>bata</i>	Rohu
28.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Labeo</i>	<i>boga</i>	Boga
29.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Labeo</i>	<i>dyochelius</i>	
30.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Labeo</i>	<i>pangusia</i>	Termassa
31.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Labeo</i>	<i>rohita</i>	Rohu
32.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Garra</i>	<i>annandali</i>	Buduna
33.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Garra</i>	<i>gotylagotyla</i>	Buduna
34.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Tor</i>	<i>mosal</i>	Mahasir
35.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Tor</i>	<i>puttitora</i>	Sahar
36.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Tor</i>	<i>tor</i>	Sahar

S.N.	Order	Family	Genus	Species	Local name
37.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Bangana</i>	<i>dero</i>	Gardi
38.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Cabdia</i>	<i>morar</i>	Chepuwa
39.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Barilius</i>	<i>shacra</i>	Tilari
40.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Barilius</i>	<i>vagra</i>	Feketa
41.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Raimas</i>	<i>guttatus</i>	Hudara, Bola
42.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Barilius</i>	<i>shacra</i>	Tilari
43.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Chagunius</i>	<i>chagunio</i>	Gardi
44.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Chela</i>	<i>cachius</i>	Chane
45.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Crossochilus</i>	<i>latiuslatus</i>	Buduna
46.	Cyprinidae	Nemacheilidae	<i>Nemacheilus</i>	<i>corica</i>	Buduna
47.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Bagarius</i>	<i>bagarius</i>	Gonchha
48.	Siluriformes	Schibeidae	<i>Eutropiichthys</i>	<i>myrius</i>	Baikhi
49.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Gagata</i>	<i>cenia</i>	
50.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Glyptothorax</i>	<i>cavia</i>	Telgagar
51.	Siluriformes	Sisoridae	<i>Nangra</i>	<i>nangra</i>	Telgagar
52.	Siluriformes	Bagridae	<i>Mystus</i>	<i>tengara</i>	Tengar
53.	Beloniformes	Belonidae	<i>Xenentodon</i>	<i>cancila</i>	Kauwa
54.	Anguilliformes	Anguillidae	<i>Anguilla</i>	<i>bengalensis</i>	Rajbam
55.	Siluriformes	Schibeidae	<i>Eutroiichthys</i>	<i>murius</i>	Jalkapur
56.	Siluriformes	Aillidae	<i>Clupisoma</i>	<i>montanum</i>	Jalkapoor
57.	Siluriformes	Siluridae	<i>Wallago</i>	<i>attu</i>	Bohari
58.	Cypriniformes	Botiidae	<i>Botia</i>	<i>geto</i>	Bothn
59.	Cypriniformes	Botiidae	<i>Botia</i>	<i>almorhae</i>	Getu
60.	Cypriniformes	Botiidae	<i>Botia</i>	<i>lahachata</i>	Baghwa
61.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Puntius</i>	<i>terio</i>	Sidhra
62.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Puntius</i>	<i>ticto</i>	Sidhra
63.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Puntius</i>	<i>sophore</i>	Sidhra
64.	Cypriniformes	Cyprinidae	<i>Pethia</i>	<i>conchonius</i>	Sidhra

३.१.४.५ प्रयोगशाला नमुना जाँचको Cross Referencingजाँच

पृष्ठभूमि

यस केन्द्रमा रहेको विभिन्न प्रयोगशालाहरूमा मत्स्य रोग, दानाको गुणस्तर, पानीको गुणस्तर व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न परिक्षणहरू गरिन्छ। मत्स्य रोग प्रयोगशालामा माछामा लाग्ने विभिन्न रोगका जिवाणुको अवस्था र उपचार विधि, पोषण प्रयोगशालामा माछामा प्रयोग हुने दानाको गुणस्तर (प्रोटीन, फ्याट, आद्रता, रेसा जन्य पदार्थ, खरानी) हरूको परिक्षण गरिन्छ।

यस केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजुको प्रयोगशालामा परिक्षण गरिने विभिन्न परिक्षणको गुणस्तर तथा प्रमाणीकरणको लागि यस्ता परिक्षण हुने अन्य सरकारी तथा निजी

प्रयोगशालामा समेत परिक्षण गरि यस केन्द्रको परिक्षण र अन्य प्रयोगशालामा हुने परिक्षणको भिन्नता पहिचान गरि भिन्नता हुनुको कारण समेत पहिचान गरी यस केन्द्रको प्रयोगशालाको गुणस्तर कायम राख्नु अत्यावश्यक रहेको छ।

कार्यक्रमको उद्देश्य

- यस केन्द्रको प्रयोगशालामा परिक्षण गरिएका नमुनाहरूको गुणस्तर मापन हुने,
- यस केन्द्रको परिक्षण र अन्य प्रयोगशालामा हुने परिक्षणको भिन्नता पहिचान हुने,
- प्रयोगशाला सुदृढीकरणमा थप योगदान पुग्ने।

कार्य संचालन प्रक्रिया

- उपयुक्त खरिद ऐन, नियमावली तथा बजेटको परिधिमा रही यस केन्द्रको प्रयोगशालामा परिक्षण गरिएका विभिन्न नमुनाहरू अन्य प्रयोगशालामा परिक्षण गरियो।

परिक्षण प्रतिवेदन

यस केन्द्रको प्रयोगशालामा रहेको NIR (Near Infrared) spectroscopy विधि मार्फत प्रोटीन, फ्याट, आद्रता, रेसा जन्य पदार्थ, खरानी तथा Kjeldahl विधि मार्फत प्रोटीन परिक्षण भएका विभिन्न कृषक तथा दाना उत्पादक कम्पनीहरूको ६ वटा नमुनाहरू भक्तपुरमा रहेको ZEST Lab मा परिक्षण गरियो। यस कार्यालयमा भएको २ वटा परिक्षण विधि तथा निजी प्रयोगशालामा भएको परिक्षणको नतिजा निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका नं. १५ दाना जाँचको कम्परेटरभ विवरण

क्र.स.	कृषक/उत्पादकको नाम	ठेगाना	दानाको किसिम	परिक्षण विधि (NIR)					Kjeldahl	ZEST Lab				
				आद्र	प्रोटीन	रेसा	खरानी	फ्याट		प्रोटीन	आद्र	प्रोटीन	रेसा	खरा
१.	हिरालाल चौधरी	सिरहा	तैरिने पेलेट कार्प	६.०	२९.७	१.२	११.५	१२.१	२७.४	७.३	३०.४	८.८	९.३	२.९
२.	सुरेन्द्र चौधरी	सिरहा	तैरिने पेलेट कार्प	९.३	२५.९	१.५	१३	६.८	२६.४	९.४	२९.९	६.५	१५.९	२.४
३.	हिमालयन सुनखानी दाना उद्योग ली.	काठमाण्डौ	डुव्ने पेलेट ट्राउट	१०.२	३३.५	१.४	१२.६	७.७	३२.०२	१०.६	३५.१	५.१	९.२	३.४

४.	हिमालयन सुनखानी दाना उद्योग ली.	काठमाण्डौ	डुवने पेलेट ट्राउट	९.५	३५.५	१.४	१२.६	८.२	३१.४	९.५	३३.६	४.९	८.१	३.४
५.	साजेदा कृषि फर्म	झापा	तैरिने पेलेट कार्प	१०.	२१.१	१.८	८.७	११.१	१८.२	९.७	१९.	९.७	१४.	२.९
६.	ओली कृषि फर्म	झापा	तैरिने पेलेट कार्प	९.८	२४.०	१.६	१०.९	८.४	२३.५	८.९	२४.	८.७	१४.	२.५

निष्कर्ष

- यस केन्द्रको प्रयोगशालाको NIR (Near Infrared) spectroscopy विधि तथा Kjeldahl विधि मार्फत परिक्षण गरिएको र ZESTLab मा परिक्षण गरिएको दानाको नमुनाहरूमा आद्रता तथा प्रोटीन प्रतिशतमा धेरै भिन्नता नदेखिएको खरानीमा मध्यम भिन्नता देखिएको तर रेशा र फ्याट प्रतिशतमा उच्च भिन्नता देखिएको।
- उच्च भिन्नता देखिएको रेशा तथा फ्याटमा भएको फरकको वास्तविक कारण पहिचानको लागि अन्य प्रयोगशाला तथा परिक्षणको अन्य विधि प्रयोग गरिनु पर्ने।
- यस आ.ब.मा यस कार्यक्रमको लागि न्युन बजेट माग भएको र प्रयोगशालामा दाना परिक्षणको शुल्क धेरै भएकाले आगामी वर्ष बजेट थप माग गरि परिक्षण गरिनुपर्ने।

३.१.४.६ बजारमा उपलब्ध खाने माछामा Formalin लगायत अन्य रसायन परिक्षण तथा प्रतिवेदन

नेपालमा मत्स्य पालन कार्यको शुरुवात भएको लगभग सात दशक बिती सकेको छ। नेपालमा अझै पनि हाम्रो छिमेकी देश भारतबाट दैनिक रूपमा अत्यधिक मात्रामा खाने माछा आयात भईरहेको पाईन्छ। उक्त खाने माछामा मानव शरीरमा प्रत्यक्ष असर पुर्याउने फर्मालिन भने रसायन छ वा छैन भनि यकिन गर्न र यदी छ भने कति मात्रामा छ भनि यकिन गर्न उक्त परिक्षण गर्ने कार्य गरिएको हो। फर्मालिन मानव शरीरमा प्रवेश गरेमा क्यान्सर लगायत विभिन्न किसिमका रोग लाग्न सक्ने भएकोले र उक्त रसायनको परिक्षण हुनु नितान्त आवश्यक रहेको देखिन्छ।

बजारमा उपलब्ध खाने माछामा फर्मालिन परिक्षण कार्य काठमाडौं जिल्ला स्थित कालिमाटी तथा बल्खु बजार र नुवाकोट जिल्ला स्थित सुनखानी रेन्वो ट्राउट प्रा.लि., सुनखानी, नुवाकोटमा गरिएको हो जसमा रोहु, नैनी, कमन, पंगास, र रेन्वो ट्राउट लगायतका ८ प्रकारका माछाको नमुना जाँच गर्दा कुनैमा पनि फर्मालिनको अवशेष भेटिएको थिएन।

साथै पशु क्वारेन्टाइन कार्यालय तथा विरगंज सुक्खा बन्दरगाहामा गई १५ वटा विभिन्न माछाको नमुना संकलन गरि फर्मालिन परिक्षण गरिएको थियो। संकलित नमुनामा फर्मालिनको अवशेष भेटिएको थिएन। साथै नमुनामा हेभि मेटल समेत परिक्षण गरिएकोमा सोको अवशेष भेटिएको थिएन।

Tests		Observations	Tests		Observations
Description	:	Pink coloured boneless fish sample	Description	:	Grey coloured whole fish sample.
Heavy Metals	:		Heavy Metals	:	
Lead	:	Not detected	Mercury	:	Not detected
Mercury	:	Not detected	Arsenic	:	Not detected
Arsenic	:	Not detected			
Cadmium	:	Not detected			

Note: Party asked for above test only.
The above mentioned test summary is for information only.

३.१.४.७ मत्स्य स्वास्थ्य घुम्ती शिविर

शिविर संचालन गरिएको स्थानहरु: सिरहा र कैलाली जिल्ला

सिरहा: धनगडीमाइ न.पा., लाहान न.पा. र सुखिपुर न.पा.

१७१ वटा पोखरीको परिक्षण गरिएका थियो जसमा प्राय सबै पोखरीको पानीको गुणस्तर कायम रहेको पाइयो। पानीको गुणस्तर कायम सम्बन्धि स्थलगत रूपमा किसानलाई प्राविधिक जानकारी उपलब्ध गराइयो।

कैलाली : बर्दगोरिया गाउँपालिका, घोडाघोडी गा.पा. र लम्किचुवा गा.पा.

५३ वटा पोखरी परिक्षण गरिएको थियो माछामा प्रयोग हुने रसायनहरुको प्रयोग सम्बन्धी स्थलगत Demonstration पनि गरिएको थियो। साथै पानीको गुणस्तर कायम सम्बन्धि स्थलगत रूपमा किसानलाई प्राविधिक जानकारी गराइयो।

३.१.५ अनुगमन तथा मुल्यांकन कार्यक्रम (२२६११)

३.१.५.१ फार्म/केन्द्रको प्राविधिक अनुगमन

हेटौडा र कुलेखानी।

उपलब्धी:

प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एवं संरक्षण केन्द्र हेटौडाको अनुगमन गरिएको। अनुगमनका क्रममा फार्मको क्षेत्रफल ठूलो रहेको र बाह्य अतिक्रमण बढी हुने हुँदा सो को व्यवस्थापनका लागि तारवार तथा पर्खाल निर्माणको कार्य क्रमागत रूपमा राख सुझाव दिइएको थियो। साथै झारको समस्या बढी हुने जनशक्ति कम हुने हुदा यान्त्रिक प्रयोगवाट घाँसको समस्या समाधान गर्न सुझाइएको साथै दोहोरो मार्ग व्यवस्थापनलाई व्यवस्थित गर्न सुझाव दिइएको थियो। कुलेखानी मत्स्य विकास केन्द्रमा दरवन्दी अनुसार कर्मचारी नहुँदा कार्यक्रम संचालनमा असहज पाइएको छ। हेटौडा फार्म केन्द्र क्षेत्रफलको हिसावमा ठूलो रहेको र प्रयाप्त मेकानाइजेशन नहुदा समस्या रहेको पाइयो।

३.१.५.२ मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन

हेटौडा र कुलेखानी।

उपलब्धी

मत्स्य व्यवसायी संघमा ६८५ जना सेयर सदस्य रहेका र प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित साथै अप्रत्यक्ष रूपमा ४००० भन्दा बढि लाभान्वित रहेको पाइयो। केजमा माछापालनबाट इन्द्रसरोवर जलासयको प्रयोगबाट स्थानीयलाई फाइदा पुगेको छ। साथै प्राविधिक सहयोग एवं मत्स्य विकास केन्द्र कुलेखानीले समेत केज संख्या ७५ नर्सरी केज ११ राखी केज कल्चर गर्दै आएको पाइयो।

३.१.५.३ रेन्वो ट्राउट मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन

काभ्रे र नुवाकोटका रेन्वो ट्राउट पालन गरिएका विभिन्न स्थानहरू।

उपलब्धी: रेन्वो ट्राउट पालनबाट स्थानीय रोजगारी एवं अर्थतन्त्रको विकासमा सहयोग पुगेको साथै पहाडी इलाकामा रहेका पानीका खेर गइरहेका स्रोतहरूको उच्चतम सदुपयोग भएको पाइयो। ट्राउट पालन उच्च मूल्य जाने वस्तु अन्तर्गत भएको कारण युवाहरूको आकर्षण बढ्न गएको र युवा स्वरोजगारमा सहयोग गरी वेरोजगारीको समस्यालाई केही हद सम्म सम्बोधन गरेको पाइयो। औसतमा एक फर्मबाट संचालक एवं आश्रित परिवार गरी १५ जनाले पूर्ण र आंशिक रोजगार पाएका र तीनका आश्रित परिवार लाभान्वित भएको पाइयो। साथै ट्राउट पालन बाट स्थानीय क्षेत्रमा एक नमुना फार्मको रूपमा विकास भएको र सो को अनुकरण गरी अन्य फार्म समेत स्थापना भएको हुदा Multiplier effect राम्रो देखिएको पाइयो।

नुवाकोट र रसुवा

उपलब्धी: नुवाकोट तथा रसुवामा जिल्लामा ट्राउट पालन व्यवसाय सुरूवाती चरण राम्रो भए पनि बजार व्यवस्थापनमा असहज भएको पाइयो। रसुवा जिल्लामा नार्कको रेन्वो ट्राउट मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र नुवाकोटमा मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र रहेकामा सो मत्स्य अनुसन्धान केन्द्रबाट कृषकहरूला भान्वित भएको पाइयो। साथै रसुवा जिल्लामा निजी स्तरमा रेन्वो ट्राउट पालन गरिएका फार्महरूको भ्रमण गर्दा दुसी जन्य रोगको समस्या पाइएको र सोको उपचारको लागि सुझाव समेत दिइएको साथै जैविक सुरक्षाको लागि व्यवस्थापन गर्न सुझाइएको थियो।

त्यस्तै रेन्वो ट्राउट मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र रसुवामा रेन्वोट्राउट माछाको भुरालाइ परम्परागत रूपमा पयोग भएको दाना र एकै मात्राको पोषण भएको माछाको दानामा प्रोबायोटिक मिसाएर खुवाउदा माछाको फाई र फिङ्गरलिङ्ग आकारको माछामा हुने वृद्धि विकासको असर अध्ययन गरिएको पाइयो।

सिन्धुपाल्चोक

उपलब्धी: रेन्वो ट्राउट पालनवाट स्थानीय रोजगारी एवं अर्थतन्त्रको विकासमा सहयोग पुगेको साथै पहाडी इलाकामा रहेका पानीका खेर गइरहेका स्रोतहरूको उच्चतम सदुपयोग भएको पाइयो।

ट्राउट पालन उच्च मूल्य जाने वस्तु अन्तर्गत भएको कारण युवाहरूको आकर्षण बढ्न गएको र युवा स्वरोजगारमा सहयोग गरी बेरोजगारीको समस्यालाई केही हद सम्म सम्बोधन गरेको। औसतमा एक फर्मवाट संचालक एवं आश्रित परिवार गरी १५ जनाले पूर्ण र आशिक रोजगार पाएका र तीनका आश्रित परिवार लाभान्वित भएको पाइयो। साथै ट्राउट पालन वाट स्थानीय क्षेत्रमा एक नमुना फार्मको रूपमा विकास भएको र सो को अनुकरण गरी अन्य फार्म समेत स्थापना भएको हुदा Multiplier effect राम्रो देखिएको।

३.१.५.४ चाड पर्व लक्षित बजार तथा नाका अनुगमन

पशु सेवा विभागको संयोजकत्वमा चाड पर्व लक्षित बजार तथा नाका अनुगमन गरिएको र कालीमाटी वल्खुमा रहेका माछा बजार तथा मुख्य नाकाहरू नागढुंगा, जगाती लागयतका मुख्य नाकाहरूमा माछा दुवानी को अवस्थाको अनुगमन गरिएको र घटस्थापना देखि नवमीसम्म उक्त अनुगमन गरिएको थियो। चाड पर्वको समयमा माछाको माग बढी हुने हुँदा खाद्य स्वच्छता कायम गराउने उद्देश्यका साथ गरिएको यस अनुगमनका क्रममा विग्रेका सडेगलेका माछाहरू नष्ट गरिनुका साथै व्यापारी एवं व्यवसायीलाई सुधार सम्बन्धी सुझाव समेत प्रदान गरिएको थियो।

३.१.५.५ केज, इनक्लोजर तथा रेन्बोट्राउट मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन।

मत्स्य विकास केन्द्र कुलेखानी।

अवस्था: कुलेखानी जलाशयमा केजबाट वार्षिक रूपमा माछा उत्पादन ७७२९.५ के.जी. र उत्पालकत्व ०.५१ के.जी./घन मी. (नर्सरी केज बाहेक) र खुला जलाशय बाट वार्षिक रूपमा माछा उत्पादन ३४९२१.५ के.जी. हुदै आएको छ।

कास्की, स्याङ्जा

निष्कर्ष तथा अवस्था

बेगनास तालमा निजी क्षेत्रको केजमा माछा पालन नरहेको तथा कुल २० वटा मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, बेगनास पोखराको स्वामित्वमा रहेको केजमा माछापालन को अवस्था दयनीय रहेको देखियो।

प्लास्टिकको ड्रममाथि फलामको फ्रेम तथा नाइलोनको डोरीले बाधिएको कुल २० वटा केजको रेखदेख अनुसन्धानकेन्द्रको १ जना कर्मचारीलाई दिएको पाइयो। प्रति केजको आकार ५x५x२ घन मि रहेकोदेखियो। केजको प्रयोग एडभान्स फिगरलिङ्ग बनाउन गरिने र सो ठुलो भुरा बेगनासमा खुला तालमा स्टकका लागि प्रयोग हुने देखिएको। बेगनास तालमा निजी क्षेत्रको पहलमा करिब ३

हेक्टर जलाशयको क्षेत्रफलमा इनक्लोजर समेत राखेको पाइयो । हाल सम्म कुनै स्थानीय सरकार तथा प्रदेश सरकारको ध्यानाकर्षण नरहेको गुनासो रहेको पाइयो ।

रूपालालमा कुल २०० (५x५x२ घन मि एउटा १०*१०*२.५) वटा केज संख्या रहेको केजमा माछापालन करिव ११००० घन मि मा रहेको । रूपालाल पुनर्स्थापना तथा मत्स्यपालन सहकारी संस्था लि. द्वारा संचालित केज तथा एन्क्लोजरमा माछापालन संचालन हुदै आएको पाइयो ।

३.१.५.६ मत्स्य जोन/ सुपर जोन कार्यक्रम तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम अनुगमन

मोरङ (पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय, विराटनगर/PMAMP माछा जोन कार्यालय, विराटनगर), सुनसरी (PMAMP माछा जोन कार्यालय, सखुवागाछी र स्थलगत अनुगमन/पशुसेवा तालिम केन्द्र, दुहबी) झापा (पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास शाखा, बिर्तामोड र स्थलगत अनुगमन)

उपलब्धी: प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनावाट मत्स्यपालनको क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान रहदै आएको देखिन्छ जुन चाही अर्थतन्त्र होस् वा खाद्य पोषण सुरक्षा, जैविक विविधता सन्तुलन होस् वा मत्स्य पर्यटन यी लगायतका क्षेत्रमा मत्स्य पालनले टेवा पुर्याउदै आएको देखिन्छ । समग्र कृषि क्षेत्र र मत्स्य क्षेत्रको विकासका लागि "प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना" ले विशेष ध्यान पुर्याउदै आएको देखिन्छ ।

निष्कर्ष: पोखरी निर्माण र भुक्तानी तथा अनुदानमा एकरूपता ल्याउन सम्बन्धि कार्यविधिहरू सम्बन्धित निकायहरू तथा सरोकारवालाहरूको संयुक्त छलफलबाट शुरूवात गरि तत्काल नै अन्तिम निष्कर्ष सम्म पुगनु पर्दछ ।

- मत्स्यदानाको गुणस्तर परिक्षणको लागि प्रयोगशालाको व्यवस्था हुनुपर्नेको साथै मत्स्यदानाको उपलब्धता पनि ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ,
- मत्स्य दाना आपूर्ति शृंखलालाई स्वस्थ तथा प्रतिस्पर्धी बनाउने,
- रोग विज्ञ तथा विषय विज्ञको उपलब्धता अनिवार्य हुनु पर्ने देखियो ।

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना कार्यान्वयन इकाइ, बारा

उपलब्धी तथा निष्कर्ष: प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनावाट मत्स्य विकास सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन हुदै आएको छ । साथै कृषकहरू अनुदानमा पानी तान्ने मोटर बढी खोज्ने गरेको । पोखरी मर्मत सुधारमा समेत कार्यक्रम गर्दै आएकोमा सो कार्यक्रममा धान्नै नसक्ने गरी निवेदन पर्दा कार्यक्रम संचालनमा समस्या भएको । ह्याचरी तथा नर्सरी सृष्टीकरणको समेत कार्यक्रम गर्दै आएको पाइयो । बारा जिल्लामा PMAMP वाट संचालित मत्स्य विकास सम्बन्धी कार्यक्रम सन्तोषजनक नै पाइयो ।

३.१.६ आन्तरिक भ्रमण खर्च (२२६१२)

३.१.६.१ मत्स्य कृषकहरूको सफलताको कथा संकलन

सफलताको कथा लेखनका लागि तथ्यांक संकलन गरिएका कृषकहरूको विवरण तालिका

तालिका नं. १६ कृषकहरूको विवरण

क्र.सं.	फर्मको नाम	ठेगाना	संचालकको नाम	फोन नं	कैफियत
१	पल्टु फिस ह्यचरी	शुक्लाफांटा नगरपालिका वडा नं १ बन्साह खजुवापट्टी, बर्दिया	पल्टु चौधरी	९८४३७६१४४४	
२	चौधरी मत्स्य नर्सरी तथा माछापालन फर्म	धनगढी १३ मोहनपुर, कैलाली	भक्त बहादुर चौधरी	९८०४६१३७०७	
३	प्रगतीशिल माछापालन फर्म	वित्तामोड नगरपालिका वडा नं १० फेसबुक चोक, झापा	राजकुमार चौधरी	९८६४१८२८००	
४	-	धनगढी ५ भन्सार मोहना किनार, कैलाली	गगन केसी	९८५८४२००८२	
५	-	क्षिरेध्वर ५ धनुषा	राम सोवित मुखिया		

सफल मत्स्य व्यवसायको सबल पक्षहरू

निम्नानुसारका सबल पक्षको कारणले मत्स्य पालन व्यवसायले सफलता बनाएको कुरा कृषकहरूले नै जानकारी गराउनु भएको थियो।

- मत्स्य पालन व्यवसाय बाट तुलनात्मक रूपमा बढी फाइदा लिन सकेको
- दैनिक व्यवस्थापनमा सहजता
- मत्स्य बजारमा सहजता

प्रमुख समस्याहरू

- तयारी एवं कच्चा पदार्थहरूको मूल्य उच्च हुनु
- आयातित माछासंग प्रतिस्पर्धा गर्नु पर्ने।

समस्या समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू

- बजारको सुनिश्चिताको लागि स्थानीय व्यापारीसंग समन्वय गरी स्थानीय बजारमा जिउदो माछा विक्रीमा जोड दिएको,

- स्थानीय श्रोत साधनबाट उपलब्ध हुने कच्चा पदार्थ खरिद गरि फार्ममा नै दानाको मिश्रण बनाई प्रयोग गरिरहेको।

भ्रमण टोलीले दिईएको सुझावहरू

- पानीको गुणस्तर, गुणस्तरीय भूरा र दानाको प्रयोगमा जोड,
- मत्स्य पालनमा देखा परेका समस्या समाधानको लागि मत्स्य प्राविधिक संग सल्लाह सुझाव लिनुपर्ने,
- व्यवस्थित मत्स्य बजारको लागि स्थानीय तथा प्रदेश सरकार संग समन्वय गर्नुपर्ने।

मत्स्य कृषक पल्टु चौधरीको भनाइ

"बुवाले समान अंश दिनु भएको हो। आफु मत्स्य व्यवसायमा संलग्न रहेको तथा दाजुभाईहरू परम्परागत कृषि धान, गहुँ, पशु पालन आदिमा नै निर्भर रहेका छन। हामीहरू विच अहिले तुलना गर्दा आर्थिक असमानता प्रष्टै देखिन्छ। बन्साह चोकमा ३ सटरको घर सहित घडेरी जोड्नको साथै अहिले पक्की घर निर्माण गर्न सफल भएको छु। करिव ३० वर्ष अगाडी बच्चाको उपचार गर्न रु १०० सापटी माग्दा कसैले नपत्याएर छुटपट्टिएको त्यो दिन अहिले पनि झलझली सम्झन्छु। मत्स्य पालन व्यवसायमा प्रवेश गरेको केही वर्षमा नै यो समस्याबाट मैले गुब्रन परेन।"

बहुजातीय कार्प माछा पालन गरेका कृषक रामसोवित मुखिया

क्षिरेश्वर नगरपालिका ५ धनुषा, मदेश प्रदेश महेन्द्रनगर निवासी ५२ वर्षिय श्री रामसोवित मुखियाले मत्स्य पालनको सोच लिई सुरुमा ४ दशक अघि साहुको १ कट्टा पोखरी अधियामा लिई रु २५ लगानी गरी माछा पालन बाट सुरु गरि हाल वार्षिक ९ करोडको कारोबार र ६५ विघामा माछा पालन गर्दै आउनु भएको जस मध्ये ५ विघा आफ्नो र बाँकी जग्गा लिजमा लिई कार्प जातको बहुजातिय माछा पालन र मत्स्य ह्याचरी संचालन गर्दै आउनु भएको छ । माछापालन व्यवसाय वि.स.२०३९ सालबाट सुरुवात गर्नु भएको उहाँले राम्रो आम्दानी लिन सफल भए पश्चात व्यवसायलाई बढाउन वि.स.२०५४ सालमा फर्म स्थापना गरि नै व्यवसाय गर्दै आउनु भएको छ । सरकारी मत्स्य विकासका निकायहरूको प्राविधिक र समन्वयनकारी भूमिकाबाट विभिन्न खाले सीप र ज्ञानमूलक तालिम तथा अन्तरक्रिया सहभागी भई आईरहनु भएको साथै परियोजनाद्वारा आन्द्र प्रदेश, भारत बाट समेत मत्स्य समबन्धित तालिम लिनु भएको छ । उहाँको जम्मा ६५ वटा पोखरी रहेकोमा प्राय पोखरीमा खाने माछा र केहिमा भुराहरु उत्पादन र बिक्रि वितरण हुदै आएको छ । हाल उहाँको वार्षिक रूपमा ३०० मे.टन खाने माछा, ४ करोड ह्याचलिङ्ग र ३० लाख भुरा उत्पादन तथा बिक्रिवितरण गर्दै आउनु भएको छ।

उहाँको १ छोरा, ५ छोरी र पत्नी गरि जम्मा ८ जनाको परिवार सबै माछा पालन व्यवसाय मै आश्रित रहेको छ । छोरीहरु माध्यमिक तथा स्नातक उच्च शिक्षा हासिल गरि सकेका र छोरा प्रवीणता शिक्षा हासिल गर्दै गरेको ।

मत्स्य पालनको क्रममा उहाँले सरकारी निकायबाट बेला बेलमा पाउने विभिन्न सहयोगले गर्दा उहाँ खुसी हुनु हुन्छ र उहाँले आधुनिक मत्स्य ह्याचरी निर्माणका लागि प्रधानमन्त्री आधुनीकीकरण परियोजनाबाट सहलियत अनुदान पनि पाउनु भएको छ ।

कृषक रामसोवित मुखिया भन्नुहुन्छ-

"सामान्य अरुको पोखरीमा जाल तानेर आफ्नो जिविकोपार्जन गर्ने मेरो बाल्यकाल गरिवी र संघर्ष पूर्ण खरको छाना भएको घरमा बित्यो । आफ्नो पैतृक सम्पती ५ धुर जग्गा भएको हाल मेरो आफ्नो ५ विघा निजी जग्गा र साईकल चढ्न नसक्ने हैसियत भएको म अहिले आफ्नो व्यक्तिकगत गाडीमा चढेर हिड्ने गर्छु र पक्कि घर छ । मेरो ५ छोरीहरुलाई माध्यमिक तथा स्नातक शिक्षा हासिल गराउन सफल भएको छु र छोरोलाई मत्स्य विज्ञान नै पढाउने सोचेको छु साथै यहाँ सम्म पुग्न विभिन्न सहयोग गरेकोमा समबन्धित समपूर्ण सरकारी निकायहरु प्रति आभारी छु ।

३.१.६.२ झिंगेमाछा (Shrimp/Prawn)को पालन उत्पादन व्यवस्था सम्बन्धी निरिक्षण जानकी एग्रो प्रा. लि., जनकपुर

उपलब्धी: जानकी एग्रो प्रा. लि एक एकीकृत कृषि उपज (माछापालन संगै अन्य बागवानी बालीको उत्पादन) उत्पादन गर्ने फार्म रहेको ।

भौतिक संरचना: मत्स्यपालनका लागि मुख्यतः RAS प्रविधिबाट माछापालन गरिएको,

- एउटा ट्यांकमा biofloc तथा एउटा ट्यांकमा Aquaponics प्रविधि सम्बन्धि ट्रायल गर्ने प्रयास गरिएको ।
- सम्भवतः नेपालकै पहिलो RAS प्रविधिको व्यवस्थापन तथा जडान गरि संचालन गरेको फार्म । कुल जम्मा २० वटा ट्यांकमा RAS प्रविधि प्रयोग गरेर झिंगे माछा उत्पादन व्यवस्थापन गरिएको ।
- RAS प्रविधिमा आवश्यक न्युनतम संरचना जस्तै माछाको ट्यांक, मेकानिकल फिल्टर, degasing, ozonater सम्पूर्ण जडान गरिएको तथा हाल ७ वटा ट्यांकमा मात्र झिंगे भुरा स्टक गरी पालन भैरहेको देखियो ।

३.१.६.३ स्थानीय जातको माछा भुरा छोड्ने (रेंचिंग) कार्यक्रममा सहभागी

चितवन, मकवानपुर

स्थानीय जातका माछा भुरा नदी प्रणालीमा छाड्दा sustainable catch मा सहयोग पुगेको साथै यसबाट माछा मारी जिविकोपार्जन गर्ने समुदायको लागि समेत सहयोग पुगेको छ। नारायणी तथा राप्ती नदीमा १ लाख जति रहु, नैनीको भुरा छाडिएको थियो।

३.१.७ विश्व मत्स्य दिवस २०७९

विश्व मत्स्य दिवसको अवसरमा संचालित कार्यक्रमहरूको उपलब्धिहरू

- सरोकारवालाहरूको सहभागितामा प्रभात फेरी गरि मत्स्य सम्बन्धि जानकारी प्रचार प्रसार,
- अन्तरक्रिया कार्यक्रमद्वारा सरोकारवाला तथा नीति निर्माण तहमा मत्स्य संरक्षण सम्बन्धि जानकारी प्रवाह,
- जलीय जैविक विविधताको महत्व तथा संरक्षण सम्बन्धि माध्यमिक तहको ३०० विद्यार्थीलाई जानकारी प्रदान।

३.२ प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, हेटौँडा, मकवानपुर।

आ.व. २०७९/८० मा संचालित मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू

३.२.१ प्रयोगशाला सेवा सञ्चालन

- केन्द्रको प्रभाव क्षेत्र अनुगमनको क्रममा मत्स्य रोग तथा परजिविहरूको निरीक्षण गरिएको।
- केन्द्रमा भएका पोखरीको पानीको पि.एच., घुलित अक्सिजन तथा मलिलो पना चेक जाँच गर्ने र सोही अनुसार पोखरीको पानीको गुणस्तर, दाना तथा मलको व्यवस्थापन गर्ने गरिएको।
- केन्द्रमा भएका माउ माछा, खाने माछा तथा भुराहरूमा मत्स्य रोग तथा परजिविहरूको चेक जाँच गरी समस्या देखिएमा उपचार गरिएको।

३.२.२ नदी तथा तालमा फिस क्याच एसेसमेन्ट, सेम्पल प्रिजर्वेशन तथा अध्ययन एवं प्रतिवेदन

कर्णाली नदीको जैविक विविधता

कर्णाली नदीमा पाइने मुख्य जलीय जीव माछा नै हो। यो नदीमा पाइने माछाहरूमा असला माछा मुख्य हो, साधारणतया १० देखि १५ किलोसम्म वजन भएको असला माछा कर्णाली नदीमा धेरै पाइन्छ भन्ने पुराना अध्ययनहरूले देखाउँछ। यसका साथै यो नदीमा माछाका अन्य धेरै प्रजातिहरू रहेका छन् जस्तै:- सट्टा माछा (यसको वजन ५० देखि १५० किलोसम्म भएको अनुमान गरिन्छ), टोटे माछा (यो माछा भकुण्डो जस्तै गोलो र मोटो हुन्छ), बाम माछा (यो माछा देख्दा सर्प जस्तै देखिन्छ), खोली माछा (यो माछा सानो तर स्वादिष्ट माछा हो, प्राय खोलाको पानीमा पनि पाइने भएकाले यसलाई खोली माछा भनिएको हो), आदी। यस्तै कर्णाली नदीमा स्थानीयको भनाई अनुसार कहिले काहीँ पानी विरालोहरू पनि भेटिएको छ।

अध्ययन स्थल, क्षेत्र र तरिका

२०७९ पुषदेखि २०८० अषार सम्म (६ महिनाको आवधिमा ३ पटक अध्ययन गर्ने तथा १ पटकमा ७ दिनको लागी अध्ययन गर्ने) अनुसन्धानको विधि अन्तर्गत विभिन्न कामलाई तल बुँदागत रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.१७ अध्ययन क्षेत्रको विवरण

Site I	Site II	Site III

कर्णाली नदीकोको प्रारम्भिक स्थलगत भ्रमण तथा अध्ययनको लागी कम्तिमा ३ वटा site selection गरिएको छ जसमा Site I कर्णाली नदीको कोठियाघट पुल, बर्दिया Site II कर्णाली नदीको राजापुर पुल, टिकापुर र Site III कर्णाली नदीको चिसापानी पुल वरिपरी रहेको छ।

कर्णाली नदीको मत्स्य, जलीय जीव तथा बनस्पतिको अध्ययन तथा पहिचान गर्ने। यस कार्यको लागी स्थानीय मलाहा तथा माझीसंग सहयोग लिई मत्स्य, जलीय जीव, तथा बनस्पतिको पहिचान गरियो।

कर्णाली नदीको माछा, बनस्पति, सुस्म बनस्पति तथा जीवको नमुना संकलन गरियो। यस कार्यमा कर्णाली नदीकोको छनौट गरिएको Site हरूमा पहिचान गरिएका माछा तथा बनस्पतिको नमुना संकलन गरियो जसमा संरक्षणको लागी १०% buffer Formalin को प्रयोग गरिएको थियो।

कर्णाली नदीकोको पानीको जैविक भौतिक, रासायनिक गुणस्तर जाँच गरिने छ जसमा पानीको pH, DO, Ammonia, Phytoplankton तथा zooplankton को संख्या निरन्तर रूपमा लिईएको थियो। यसै सिलसिलामा प्राकृतिक जलाशयमा रहेका जलीय जीवहरूको संरक्षण तथा प्रबर्द्धन सम्बन्धि hoarding board समेत राख्ने कार्य गरिएको थियो।

पानीको गुणस्तर सम्बन्धि विवरण:

कर्णाली नदीमा गरिएको पानीको जाँचको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.१८ पानीको जाँचको विवरण

Parameters	Site I कोठियाघाट पुल	Site II राजापुर पुल	Site III चिसापानी पूल
Water Temperature	१४.४°C	१३.७ °C	१२.९°C
Dissolve Oxygen (mg/l)	८.०	८.८	१२.९
Water pH	७.०५	७.९५	८.०
Atmospheric Temperature	१७.३	१९.४	१५.५

फिस क्याचको विवरण

माछा समात्र ३ वटा क्षेत्र तोकिएको थियो र उक्त क्षेत्रमा दिनको समयमा माछा मार्ने मलाह र यस केन्द्रका प्राविधिकहरू बसी formalin १०% मिश्रणमा माछा संकलन गरि चिस्यान बक्समा राखिएको थियो। माछा मार्न तयारी जालको प्रयोग गरिएको थियो। विभिन्न पटकको अध्ययनमा संकलन गरिएका माछाहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं.१९ संकलित माछाहरूको विवरण

S. N.	Site I कोठियाघाट पुल			Site II राजापुर पुल			Site III चिसापानी पूल		
	Species	No.	Total weight(kg)	Species	No.	Total weight(kg)	Species	No.	Total weight(kg)
१.				Barilius barila	८	०.१			
२.				Botia almorhae	९	०.०५			
३.				Garra lissorhynchus	३	०.२१			
४.				Puntius sophore	२५	०.२५			
५.				Salmostoma acinaces	५०	०.४३			
६.				Laubka laubuca	१०	०.१			
७.				Cabdio morar	१	०.०५			
				लहरी	१	०.०६			
	Total			Total	१०७	१.२५	Total		

यस अध्ययनको क्रममा राजापुर पुल वरिपरी माझीहरूसंग तियारी जाल (gill net) प्रयोग गरि माछा मर्दा विभिन्न किसिमको साना जातका माछा भेटिएको थियो। उक्त माछाहरू खोलाको धाप क्षेत्रमा मारिएको हुनाले साना जातका माछा मात्र परेको र ठुला जातको लागी नदीको मुख्य बाहब क्षेत्रमा मर्नुपर्ने माझीहरूले बताएका छन्।

माझीसंगको छलफल

- पहिलेको भन्दा आजकल कम माछा पर्ने गरेको,
- बिगतको समयमा १५ देखि २० के.जी. सम्मको माछा दैनिक पर्ने गरेकोमा हाल फाटफुट मात्र पर्ने गरेको,
- एउटा माझीले समय अनुकुल भएको अवस्थामा ५ देखि ७ के.जी. माछा समात्ने गरेको र समय समयमा २० देखि २५ के.जी. सम्म एकै दिनमा मार्ने गरेको,
- पानीको वहाव धेरै भएको र नदी गहिरो भएको कारण माछा मर्न हाते जलको प्रयोग नहुने भएकोले बल्ल्छी तथा तियारी जाल (gill net) को प्रयोग गर्ने गरेको,
- हाल दैनिक जसो थेड, गर्दी, कलौट, बुदुना, राजबाम, पथरी, बघि, बौकरा, रहू, चेलवा, चलावा, पोठी, बैखा, जलकपुर, झिंगे, सुजाहा आदि जातका माछा बडी पर्ने गरेको,
- कहिले कहिँ Dolphin पनि देखे गरेको तर मार्ने नगरेको।

बजारमा विक्रीमा राखिएको स्थानिय जातको माछाको विवरण

तालिका नं. २० माछाको जात र वजार मूल्य

क्र.स.	माछाको जात	बजार मूल्य रु/के.जी.
१	कलौट	१२००
२	गर्दी	१०००
३	पोठी	५००
४	राजबाम	१५००
५	झिंगे माछा	७५०
६	माछाको सुकुटी	३३००

सुझावहरू

- माछाको जात र उत्पादन घटेको व्यहोरा प्रस्ट रहेकोले यस क्षेत्र र यसको सहायक नदीहरूमा रेन्चिङ्ग कार्यक्रमहरू संचालन गर्न आवश्यक रहेको छ,
- जलचर ऐन सम्बन्धि जनचेतना कम रहेकोले जनचेतानामुलक कार्यक्रमहरू जस्तै नदीको छेउछाउ होडिङ्ग बोर्डहरू विभिन्न ठाउँमा राख्नु पर्ने,

- जलीय जैविक विविधताको महत्व सम्बन्धी जनचेतना जगाउने खालका कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्ने,
- पानीको गुणस्तरको महत्व तथा फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीयलाई जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ,
- माछामारी जिविकोपार्जन गर्ने समुदायका मानिसहरूलाई तालिमको व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिन्छ।

३.२.३ रेन्चिङ्ग कार्यक्रम गरेको ठाउँमा Impact Assessment कार्यक्रम

यस आ.व.मा रेन्चिङ्ग कार्यक्रम गरेको ठाउँमा impact assessment कार्यक्रम रहेकोमा विनियोजित बजेट अनुसार लक्ष्य बमोजिम चार वटा ठाउँको अध्ययन गरिएको, उक्त स्थानका सरोकारवाला स्थानीय वासिन्दा, प्रहरी प्रशासन तथा स्थानीय जनप्रतिनिधीको प्रत्यक्ष सहभागितामा नदी तथा खोलामा रहेको माछा जालमा तानेर नमुना लिई त्यसको प्रतिवेदन तयार गरी कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको थियो।

नारायणी नदी, चितवन, नवलपरासी।

पृष्ठभूमि

नारायणी नदी नेपालको विभिन्न नदी प्रणालीहरू मध्ये एक प्रमुख नदी हो। उक्त नारायणी नदीको संगम गंगामा हुने तथा देवघाटमा कालीगण्डकी, त्रिशुली तथा मर्स्याङ्दी नदीको संगम भई नारायणी नदी बन्न पुगेको हो। नारायणी नदी जलीय जैविक विविधताको भण्डार हो र यसै सिलसिलामा नारायणी नदीको जलीय जैविक विविधता बढाउने हेतुले आ.व. २०७८/७९ मा ranching गरिएको थियो। उक्त रेन्चिङ्ग कार्यक्रमको प्रभाव अध्ययन (ranching impact assessment)को लागी केन्द्रको टोलीले भ्रमणको क्रममा देखिएका नदी सम्बन्धि बिस्तृत जानकारीहरू तल उल्लेख गरिएको छ।

नारायणी नदीको विभिन्न विवरणहरू

पानीको गुणस्तर सम्बन्धि विवरण:

नारायणी नदीमा गरिएको पानीको जाँचको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २० पानीको जाँचको विवरण

Parameters	Site I	Site II	Site III
Water Temperature	१७.३ °C	१८.८°C	१८.९ °C
Dissolve Oxygen (mg/l)	१३.०	१३.३	१२.९
Water pH	७.२५	७.२६	८.०१
Atmospheric Temperature	२२.७	२४.२	२३.३

फिस क्याचको विवरण

माछा समात्र ३ वटा क्षेत्र तोकिएको थियो र उक्त क्षेत्रमा दिनको समयमा माछा मार्ने मलाह र यस केन्द्रका प्राविधिकहरू बसी formalin १०% मिश्रणमा माछा संकलन गरि चिस्यान बक्समा राखिएको

थियो। माछा मार्न हाते जाल तथा तियारी जालको प्रयोग गरिएको थियो। विभिन्न पटकको अध्ययनमा संकलन गरिएका माछाहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. २१ माछाको जात र तौलको विवरण

S.N.	Differentsites		
	Species	No.	Total weight(kg)
१.	गर्दी	१	०.८
२.	रेवा	२	०.३२
३.	रोहु	३	०.३२
४.	नैनी	५	०.३२३
५.	पोठिया	३५	०.२३

यस अध्ययनको क्रममा नारायणी पुल वरिपरी माझीहरूसंग हाते जाल, तियारी प्रयोग गरि माछा मार्दा विभिन्न किसिमको साना जातका माछा भेटिएको थियो। उक्त माछाहरू खोलाको धाप क्षेत्रमा मारिएको हुनाले विभिन्न आकारको परेको र ठुला जातको लागी नदीको मुख्य बाहब क्षेत्रमा मार्नुपर्ने माझीहरूले बताएका छन्।

माझीसंगको छलफल

माझीको नाम: लाल बहादुर बोटे

ठेगाना: देवघाट- ५

छलफलको टिपोट

- बिगतको समयमा १५ देखि २० के.जी. सम्मको माछा दैनिक पर्ने गरेकोमा हाल फाटफुट मात्र पर्ने गरेको,
- एउटा माझीले समय अनुकूल भएको अवस्थामा ५ देखि १० के.जी. माछा समात्ने गरेको र समय समयमा २० देखि २५ के.जी. सम्म एकै दिनमा मर्ने गरेको,
- पानीको बाहब धेरै भएको र नदी गहिरो भएको कारण माछा मर्न हाते जालको प्रयोग गर्ने गरेको र बल्ल्छी तथा तियारी जाल (gill net) को समेत प्रयोग गर्ने गरेको,
- हाल दैनिक जसो सहर, जलकपुर, ट्याङ्ग्रा, थेड, गर्दी, कलौट, बुदुना, राजबाम, पथरी, बघि, बौकरा, रहु, नैनी, चल्वा, चलावा, पोठी, बैखा, जलकपुर, झिंगे, सुजाहा आदि जातका माछा बडी पर्ने गरेको।

माछा मारी जीविकोपार्जन गर्ने समुदायको समस्याहरू:

- माछा मर्ने समुदायक व्यक्तिहरू धेरै जसो पेसा परिवर्तन गरी बैदेशिक रोजगारीमा जाने गरेको,

- गैरकानुनी रूपले करेन्ट लगाई माछा मर्ने तथा पासो थप्ने कार्यले दिनानुदिन माछाको घनत्व घट्दै गएको,
- माछा मार्ने माझी, बोटे आदिको license को व्यवस्था भएतापनि अनुगमन तथा निरीक्षण नभएकाले जलासयमा अनधिकृत रूपमा माछा मार्ने मान्छे हाबी भएको।

सुझावहरू:

- माछाको जात र उत्पादन घटेको व्यहोरा प्रस्ट रहेकोले यस क्षेत्र र यसको सहायक नदीहरूमा ranching कार्यक्रमहरू संचालन गर्न आवश्यक रहेको छ,
- जलचर ऐन सम्बन्धि जनचेतना कम रहेकोले जनचेतानामुलक कार्यक्रमहरू जस्तै नदीको छेउछाउ होडिङ्ग बोर्डहरू विभिन्न ठाउँमा राख्नु पर्ने,
- जलीय जैविक विविधताको महत्व सम्बन्धी जनचेतना जगाउने खालका कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्ने,
- पानीको गुणस्तरको महत्व तथा फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीयलाई जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ,
- माछामारी जिविकोपार्जन गर्ने समुदायका मानिसहरूलाई तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ।

बागमती गाउँपालिका, बागमती नदी र गढी गाउँपालिका, सामरी खोला, मकवानपुर।

यस केन्द्रबाट रेन्चिङ्ग कार्यक्रम गरेको ठाउँमा **impact assessment** कार्यक्रम मकवानपुर जिल्लाको गढी गाउँपालिकामा अवस्थित सामरी खोला र बागमती गाउँपालिकामा अवस्थित बागमती नदीमा स्थानीय सरोकारवाला, कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधीको समन्वय र जनसमुदायको उपस्थितिमा मलाहाको सहायता लिई सम्पन्न गरियो।

बागमती गाउँपालिकामा अवस्थित बागमती नदी र गढी गाउँपालिकामा अवस्थित सामरी खोलामा रेन्चिङ्ग कार्यक्रम संचालन गरिसकेको हुदा सो स्थानमा impact assessment गर्न उपयुक्त रहेको देखियो। त्यस पश्चात कार्यक्रम संचालनको दिन अगावै विभिन्न सरोकारवाला स्थानीय निकायका समुदाय तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई टेलिफोन मार्फत सहयोग तथा उपस्थितिका लागि जानकारी गराएका थियौं।

उक्त कार्यक्रम संचालनका लागि सर्वप्रथम उपयुक्त स्थान छनोट गरि यस केन्द्रबाट प्राविधिक कर्मचारीहरू गई सो स्थानको जनसमुदाय तथा प्रतिनिधि सँग छलफल गर्यौं र नदीको पानीको अवस्था जाँच गर्यौं। बागमती नदीमा पानी बहाव राम्रो रहेकोले पानीमा घुलित अक्सिजन राम्रो (१०.५ देखि ११.७ मि.ग्रा./लि.) रहेको पाइयो। त्यसैगरी पानीको पि.एच., तापक्रम मापन गर्दा उचित अवस्थामा रहेको पाइयो।

कार्यक्रम संचालन अवधिमा बागमती नदीमा मलाहाको सहायताले जाल हान्ने क्रममा काँडे, गधनी, बुदुना, फकेटा, सुरिला, गुइरा, मोती सुइरा, पित्तलडगे, पोटी, र टेङ्ग्रा माछा फिङ्गर साइजका प्राप्त भयो। त्यस्तै सामरी खोलामा मलाहाको सहायताले जाल हान्ने क्रममा पोथिया (टिके), फकेटा, कत्ले, गडेला, तिलाई, रातो सुइरे, सहर माछा औंला साइजको मात्र प्राप्त भयो।

स्थानीय सरोकारवालासँगको छलफलबाट प्राप्त जानकारी तथा सुझावहरू:

गढी गाउँपालिकामा अवस्थित सामरी खोला र सामरी खोलामा माछा मार्ने जनसमुदायका भनाई अनुसार र हामीले देखेका पनि खोलाबाट गिट्टी, ढुङ्गा र बालुवा उत्खनन् गरिराखेको देखियो। साथै स्थानीयका अनुसार करेन्ट प्रयोग गरेर माछा मार्ने गरेको कुरा सुन्नमा आयो। खोलाबाट गिट्टी, ढुङ्गा र बालुवा निकाल्दा माछा बस्ने ठाउँ नभएर र करेन्ट प्रयोग गर्दा माछाको वंश नै विनाश भएर विभिन्न प्रजातिका माछाहरू लोप हुँदै गइरहेको पाइयो।

पहिले पहिले ठुलो साइजको माछाहरू पाइने गरेको स्थानीय समुदायको भनाई थियो भने अहिले हामी अध्ययन गर्ने समयमा (हिउँद महिनामा) औंला साइजको माछा मात्र पाउने गरेको पाइयो। सामरी खोलामा विभिन्न प्रजातिका माछा जस्तै: पोथिया (टिके), फकेटा, कत्ले, गडेला, तिलाई, रातोसुइरे, सहर, हिले, चुच्चे, बुदुना, गुइरा, टेङ्ग्रा आदि माछा पाइने कुरा जानकारी पाइयो।

साथै उक्त पालिकामा कार्यरत प्रहरी प्रशासनसँग पनि छलफल गरी गैरकानुनी तरिकाले माछा मार्ने व्यक्ति दण्ड सजाय गर्न तत्पर रहेको पाइयो।

बागमती नदीमा स्थानीय सरोकारवालाहरूको अनुसार विभिन्न समयमा दुषित पानी आउँदा ठुलो संख्यामा विभिन्न प्रजातिका माछा मर्ने र बागमती नदीको तल्लो क्षेत्रमा (सर्लाही) ड्याम बन्द हुदा माछाहरू बागमती नदीमा आवतजावत गर्न नपाउँदा विभिन्न प्रजातिका माछा लोप हुँदै गइरहेको जानकारी पाइयो।

साथै बागमती नदीका आसपासका माझी जनसमुदायहरू पहिले पहिले माछा मारी जिविकोपार्जन गर्ने गरेको बताए तर हालको अवस्थामा बागमती नदीमा पहिलेको तुलनामा माछा निकै नै कम रहेकोले हिजोआज उनीहरूले खेती किसानी गरेर आफ्नो जिविकोपार्जन गर्ने गरेको बताए। बागमती नदीमा आएको दुषित ढलले माछा कम हुँदै गएको तर नदी किनारमा मकै खेती भने राम्रो हुने गरेको पाइयो।

बागमती नदी आसपासका माछा मार्ने माझीहरूको भनाई अनुसार विभिन्न प्रजातिका माछा जस्तै: बाघी, टेङ्ग्रा, गर्दी, गधनी, सहर, सुरिला, बझेरा, पोथिया, फकेटा, बुदुना, चुच्चे, चिल्ले, ठेड, बामआदि माछा पाउने गरेको कुरा जानकारी पाइयो।

यी माछाका जातहरू मध्ये महिङ्गा माछा अहिले नपाउने र गर्दी माछा पनि फाट्टफुट्ट मात्र पाउने गरेको जानकारी पाइयो। बागमती नदीमा पहिले नपाइने तर हाल पाइने मुङ्ग्री माछा रहेको जानकारी पाइयो।

बागमती नदीमा दुषित पानीको समाधान गर्ने हो भने र सर्लाहीमा अवस्थित नदीको ड्याममा फिस लेडरको सुविधा राख्न सकिएको अवस्थामा उक्त नदीमा विभिन्न प्रजातिका माछाहरूको घनत्व बढ्ने तथा साइज पनि बढ्ने सम्भावना देखियो।

कोशी नदी, सुनसरी र सप्तरी

सप्तकोशी नदी चीनको ह्वाङहो नदी पछि तिब्र गतिमा बग्ने विश्वको दोस्रो ठूलो नदी हो। कोशी नदी नेपालको सबैभन्दा ठूलो नदी हो। यसका सहायक नदीहरूमा अरूण, तमोर, सुनकोशी, भोटेकोशी, लिखु, तामाकोशी, इन्द्रावती पर्दछन्। सात वटा मुख्य सहायक नदी मिलेर बनेको हुनाले यसलाई सप्तकोशी पनि भनिन्छ। हिमालयबाट उत्पत्ति भएका यी सहायक नदीहरू महाभारत पर्वत श्रेणीको तल्लो भागमा सम्मिश्रित भई सप्तकोशीको रूपमा सुनसरी जिल्लाको चतरा गल्छीबाट तराईको समथर क्षेत्रमा प्रवेश गर्दछ। नेपालको लौकही र हनुमाननगर गाविसको बीचमा बनेको कोशी बाँध पार गरेर यो नदी भारत प्रवेश गर्दछ र भारतको विहार राज्यको कर्सेला घाटमा गंगा नदीमा मिल्दछ। वर्षायाममा बाढी आउँदा आसपासका क्षेत्रमा डुबान पार्ने भएकाले यसलाई "विहारको दुःख" पनि भन्ने गरिन्छ। यसै सिलसिलामा लागि केन्द्रको टोली कोशी नदीको जलीय जैविक विविधता बढाउने हेतुले आ.व. २०७८/७९ मा ranching गरिएको थियो। उक्त रेन्चिङ्ग कार्यक्रमको प्रभाव अध्ययन (ranching impact assessment) को लागि भ्रमणको क्रममा देखिएको नदी सम्बन्धि विस्तृत जानकारी तल उल्लेख गरिएको छ।

कोशी नदीको पानीको गुणस्तर सम्बन्धी विवरण

पानीको गुणस्तर सम्बन्धि विवरण

तालिका नं. २२ पानी जाँचको विवरण

Parameters	Site I	Site II	Site III
Water Temperature	१७.५ °C	१८.९ °C	१८.३ °C
Dissolve Oxygen (mg/l)	१३.०	१५	१२.५
Water pH	८.०२	७.९५	८.०२
Atmospheric Temperature	२०.५	२२.१	२१.०

समातिएका माछा (फिस क्याच)को विवरण

माछा समात्र तीन वटा क्षेत्र तोकिएको थियो र उक्त क्षेत्रमा दिनको समयमा माछा मार्ने मलाह र यस केन्द्रका प्राविधिकहरू बसी formalin १०% मिश्रणमा माछा संकलन गरि चिस्यान बक्समा

राखियो । माछा मार्न हाते जालको प्रयोग गरिएको थियो । विभिन्न पटकको अध्ययनमा संकलन गरिएका माछाहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. २३ माछाको जात र तौलको विवरण (कोशी ब्यारेज)

S.N.	Differentsites		
	Species	No.	Total weight(kg)
१.	मरोड	६०	०.५
२.	रहू	९	१.५
३.	पोठी	३३	०.२
४.	गैट्टेढी	१०	०.१५
५.	भुल्ला	८	०.१३
६.	चेल्वा	१०	०.१२

यस अध्ययनको क्रममा कोशी पुल वरिपरी तीन वटा क्षेत्रहरूमा माझीहरूसंग हाते जाल (cast net) प्रयोग गरि माछा मर्दा विभिन्न किसिमको साना जातका माछा भेटिएको थियो । उक्त माछाहरू खोलाको ब्यारेज क्षेत्रमा मारिएको हुनाले साना जातका माछा मात्र परेको र ठुला जातको लागी नदीको मुख्य वाहव क्षेत्रमा मार्नुपर्ने माझीहरूले बताएका थिए ।

माझीसंगको छलफल

माझीको नाम: रामफल मुखिया

ठेगाना: कोशी ब्यारेज

छलफलको टिपोट

- पहिलेको भन्दा आजकल कम माछा पर्ने गरेको,
- बिगतको समयमा १५ देखि २० के.जी. सम्मको माछा दैनिक पर्ने गरेकोमा हाल फाटफुट मात्र पर्ने गरेको,
- एउटा माझीले समय अनुकूल भएको अवस्थामा ५ देखि ७ के.जी. माछा समात्ने गरेको र समय समयमा २० देखि २५ के.जी. सम्म एकै दिनमा मार्ने गरेको,
- पानीको बहाव धेरै भएको र नदी गहिरो भएको कारण माछा मार्न विभिन्न किसिमको हाते जाल, बल्छी तथा तियारी जाल (gill net) आदिको प्रयोग गर्ने गरेको,
- हाल दैनिक जसो थेड, गर्दी, सहर, कलौट, बुदुना, राजबाम, पथरी, बघि, बौकरा, रहू, चेल्वा, चलावा, पोठी, बैखा, जलकपुर, झिंगे, सुजाहा, मरोड, काँटी आदि जातका माछा बढी पर्ने गरेको,

- कोशी नदीमा वर्षभरी पाइने माछाहरू: जलकपुर, रोहु, काँटी, सहर, वासाहिल, गोर्था, भोडा, जिरा माछा, भुना, पोठी, टेङ्ग्रा, पताती, भुला, गौँच, गरई, मुरी, बामी, अन्हरे, पैसी, मरोड, चित्तरपट्टी, फुका, कंडी, मल्हा, चेल्लाहा, बेनौल्ला, घुमचट्टि, रेवा, भगना, खेज्ला, गारा, सोल्ही, तीले, बुहारी, लट्टा आदि।

बजारमा विक्रिमा राखिएको स्थानीय जातको विवरण

तालिका नं.२४ माछाको जात र बजार मूल्य (कोशी व्यारेज)

क्र.स.	माछाको जात	बजार मूल्य रु/के.जी.
१	काँटी	७५०
२	गर्दी	८००
३	पोठी	२००
४	राजबाम	१३००
५	अन्धा बाम	५५०
६	झिगे माछा	७५०
७	रोहु	३५०
८	नैनी	३५०
९	मरोड	२५०

सुझावहरू:

- माछाको जात र उत्पादन घटेको व्यहोरा प्रस्ट रहेकोले यस क्षेत्र र यसको सहायक नदीहरूमा ranching कार्यक्रमहरू संचालन गर्न आवश्यक रहेको छ,
- जलचर ऐन सम्बन्धि जनचेतना कम रहेकोले जनचेतानामुलक कार्यक्रमहरू जस्तै नदीको छेउछाउ होडिङ् बोर्डहरू विभिन्न ठाउँमा राख्नु पर्ने,
- जलीय जैविक विविधताको महत्व सम्बन्धी जनचेतना जगाउने खालका कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्ने,
- पानीको गुणस्तरको महत्व तथा फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीयलाई जनचेतना जगाउने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नु पर्ने देखिन्छ,
- माछामारी जिविकोपार्जन गर्ने समुदायका मानिसहरूलाई तालिमको व्यवस्था गर्नु पर्ने देखिन्छ।

३.३ मत्स्य शुद्ध नक्ष प्रवर्द्धन तथा संरक्षण स्रोत केन्द्र, रुपन्देही

आ.व. २०७९/८० मा संचालित मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु

- सेवाग्राहीको लागि प्रतिक्षालय निर्माण हुँदा मत्स्य बिज विक्री वितरणको समयमा कृषकहरूको भीड हुने भएकोले कृषकहरूलाई पालो अनुसार विक्री वितरण गर्न तथा राजश्वको बिल काट्न सहज भएको छ,
- नेटसेड स्टोर र ग्यारेजमा ट्रेस राखे सम्पन्न भएको,
- नेटसेड स्टोरमा पानी चुहिने समस्या समाधान भएको तथा जाल, मोटर, पम्पसेट लगायतका अन्य मेशिनरी र सरसामान सुरक्षित रूपमा राख्न सहज भएको साथै ग्यारेजमा पनि मोटरसाईकल तथा गाडी राख्न सहजता भएको,
- ह्याचरी तथा पोखरीहरूमा पानी व्यवस्थापनको लागि बिग्रेका संरचनाहरूको नियमित मर्मत सम्भार भएको,
- वार्षिक ४ पटक लक्ष्य रहेकोमा सो लक्ष्य पुरा भएको र ह्याचरी संचालन तथा नर्सरी र माउ पोखरीहरूमा पोखरी सुकाउन तथा पानी भर्न सहज भएको छ,
- भत्किएको एवं जीर्ण भएको अफिसर क्वाटर मर्मत तथा रंगरोगन भई सुरक्षित तथा बस्नमा सहज भएको छ,
- मत्स्य ह्याचरी तथा मत्स्य बिज विक्री स्थल मर्मत गरिएको छ,
- मत्स्य बिजको प्याकिङ तथा विक्री वितरणमा सहज भएको छ,
- फार्म सुन्दरीकरणका लागि फाउन्टेन लगायत फुल बगैचा तथा सौन्दर्य बिरूवा रोपण गरिएको छ,
- कार्यालय परिसर तथा पोखरीको डीलको छेउमा फुल बगैचा तथा सौन्दर्य बिरूवा रोपणले कार्यालय परिसर तथा नजिकका पोखरीहरू सुन्दर देखिएको छ।

मत्स्य भुरा ह्याच लगायत विभिन्न उमेर तथा तौलका माछा भुरा विक्री वितरणको विवरण

तालिका नं.२५ माछा भुरा विक्री विवरण

क्र.स.	विवरण	विक्री वितरण संख्या
१	ह्याचलिङ्ग	५ करोड ७६ लाख
२	फिङ्गरलिङ्ग	२६ लाख ४२ हजार
३	एडमान्स फिङ्गरलिङ्ग	६ लाख ९५ हजार

अनुमानित १४८८ हेक्टर जलाशयमा माछा पालनको लागि मत्स्य बिज उपलब्ध भएको र औसत ५ मे. टन प्रति हे. उत्पादनलाई आधार मान्दा ७४४० मे. टन खाने माछा उत्पादन हुने अनुमान र २५०

रु प्रति केजीमा खाने माछा विक्री वितरण गर्दा रु. १ अर्ब ८६ करोड बराबरको रकम आर्थिक कारोबार हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ।

३.३.१ शुद्ध नक्षको फ्युचर ब्रुड ट्यागिङ्ग गरी वितरण

३ वटा सरकारी फार्म र सरकारी अनुदानमा ५ वटा निजी फार्म र निजी लगानीमा १ वटा फार्म गरि जम्मा ९ वटा फार्ममा ट्याग सहितको भावी माउहरू विक्री वितरण गरिएको। वार्षिक लक्ष्य २००० रहेकोमा सो भन्दा बढी नै विक्री वितरण गरिएको थियो।

३.३.२ मत्स्य बिज उत्पादक, मत्स्य प्रजननकर्ता, अनुसंधानकर्ता, शिक्षण संस्था तथा मत्स्य प्राविधिक बिच समन्वय गोष्ठी

शुद्ध नक्षको माउमाछाको प्रवर्द्धन एवं आगामी दिनहरूमा सहज वितरण प्रक्रियाको लागि मत्स्य बिज उत्पादक, मत्स्य प्रजननकर्ता, अनुसंधानकर्ता, शिक्षण संस्था तथा मत्स्य प्राविधिकहरूको बीच २ दिने समन्वय गोष्ठीमा मत्स्य शुद्ध नक्षसंग सम्बन्धित बिषयमा ६ वटा कार्यपत्र प्रस्तुत भई सो कार्यक्रममा उठान भएका बिषय उपर छलफल भई समन्वय गोष्ठी सम्पन्न भएको।

३.३.३ शुद्ध नक्षको वितरण गरिएका माउको प्रभावकारिता सम्बन्धी अनुगमन

यस केन्द्रबाट वितरण गरिएका शुद्ध नक्षको माउको अवस्था तथा प्रभावकारिताको बारेमा जानकारी लिन विभिन्न हयाचरी/नर्सरीहरूमा अनुगमन गरि माउको व्यवस्थापन सम्बन्धमा जानकारी प्राप्त भएको।

३.३.४ ट्यागिङ्ग गरि वितरण गरिएका भावी माउमाछा सम्बन्धी विवरण

तालिका नं. २६ ट्याग गरि वितरित माउ माछाको विवरण

क्र.सं.	कृषकको नाम थर	जिल्ला	प्रदेश	आर्थिक वर्ष	ट्याग सहित फ्युचर ब्रुड संख्या				जम्मा संख्या
					कमन कार्प	ग्रास कार्प	सिल्भर कार्प	विगहेड कार्प	
१	तवदारविराट कमर्सियल एग्रीकल्चर एण्ड ईन्भार्इरोमेन्ट प्रा.लि., विराटनगर	मोरङ्ग	कोशी	२०७८/७९	३००	३००	१००	१००	८००
२	कैलाश भिजनमाछा फार्म	खोटाङ्ग	कोशी	२०७९/८०	१००				१००
३	मकैबारी बहुउद्देशीय कृषि फर्म	झापा	कोशी	२०७९/८०	१००	१००	१००	१००	४००
४	हेभन वाटरपार्क	झापा	कोशी	२०७९/८०	१००	१००	७०	७०	३४०
५	दिव्याणी कृषि फार्म प्रा.लि.	मोरङ्ग	कोशी	२०७९/८०	८०	८०	८०	८०	३२०

क्र.सं.	कृषकको नाम थर	जिल्ला	प्रदेश	आर्थिक बर्ष	ट्याग सहित फ्युचर ब्रुड संख्या				जम्मा संख्या
					कमन कार्प	ग्रास कार्प	सिल्भर कार्प	विगहेड कार्प	
६	विनय कृषि तथा माछा फार्म	मोरङ्ग	कोशी	२०७९/८०	३०	३०	५०	५०	१६०
७	मत्स्य मानव संशाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम	धनुषा	मधेश	२०७८/७९	३००	३००	३५०	१५०	११००
८	मुखिया मत्स्य प्रजनन फार्म	धनुषा	मधेश	२०७५-७६	१००	१००	१००		३००
९	कृषक हयाचरी मत्स्य फार्म, करैयामाई-७, बारा	बारा	मधेश	२०७८/७९	१००	१००	५०	५०	३००
१०	वि.के. मत्स्य तथा हयाचरी फार्म	बारा	मधेश	२०७८/७९	२००	१५०	७५	२००	६२५
११	दिक्षा मत्स्य हयाचरी फार्म	बारा	मधेश	२०७८/७९	७५	५५	२०	५०	२००
१२	चौधरी मत्स्य हयाचरी फार्म	बारा	मधेश	२०७७/७८	१००	५	५०	५०	२०५
१३	संजय मत्स्य भुरा उत्पादन केन्द्र	सिरहा	मधेश	२०७५-७६	१००	१००	१००		३००
१४	मत्स्य विकास केन्द्र, शमशेरगंज	बांके	लुम्बिनी	२०७८/७९	२४५	१९६	६४	४०	५४५
१५	गणेश मत्स्य हयाचरी	कपिलवस्तु	लुम्बिनी	२०७९/८०	५०				५०
१६	सहानी मत्स्य हयाचरी	नवलपरासी	लुम्बिनी	२०७५-७६	१००	१००			२००
१७	ग्लोबल अर्गानिक एग्रो टुरिजम प्रा.लि.	बर्दिया	लुम्बिनी	२०७८/७९	१००				१००
१८	चौधरी माछा फार्म	रूपन्देही	लुम्बिनी	२०७८/७९	१००	१००	१००	१००	४००
१९	नोट वहादुर ह्याचरी माछा फार्म	रूपन्देही	लुम्बिनी	२०७८/७९	२५				२५
२०	मण्डल मत्स्य ह्याचरी	रूपन्देही	लुम्बिनी	२०७८/७९	२००	१००	२००	१००	६००
२१	शान्ति मत्स्य ह्याचरी रिसर्च प्रा.लि.	रूपन्देही	लुम्बिनी	२०७८/७९	१२५	१२५	१२५	१२५	५००

क्र.सं.	कृषकको नाम थर	जिल्ला	प्रदेश	आर्थिक वर्ष	ट्याग सहित फ्युचर ब्रुड संख्या				जम्मा संख्या
					कमन कार्प	ग्रास कार्प	सिल्भर कार्प	विगहेड कार्प	
२२	राष्ट्रिय मत्स्य अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी	ललितपुर	वागमती	२०७९/८०	८७				८७
२३	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु	काठमाण्डौ	वागमती	२०७८/७९	१००				१००
२४	मत्स्य विकास केन्द्र, भण्डारा	चितवन	वागमती	२०७९/८०	२६०	६०	२६०	६०	६४०
२५	प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एवं संरक्षण केन्द्र, हेटौडा	मकवानपुर	वागमती	२०७८/७९	६००	२००	२५०	५०	११००
२६	मत्स्य विकास केन्द्र, गेटा	कैलाली	सुदुर पश्चिम	२०७९/८०	५००	५००	५५०	४५०	२०००
२७	पल्टु फिस ह्याचरी	कंचनपुर	सुदुर पश्चिम	२०७८/७९	१००	१५०	१००	१३५	४८५
२८	चौधरी मत्स्य नर्सरी, मोहनपुर	कैलाली	सुदुर पश्चिम	२०७६-७७	१००				१००
२९	चुलाराम चौधरी	कैलाली	सुदुर पश्चिम	२०७६-७७	५०	५०	५०	५०	२००
जम्मा					४४२७	३००१	२८४४	२०१०	१२२८२

३.४ मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
आ.व. २०७९/०८० मा संचालित मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरू

३.४.१ पुँजीगत खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूको उपलब्धी

मोटरसाइकल खरिद

यस केन्द्रको स्वीकृत बजेट तथा कोटेशन प्रक्रिया अनुसार १५० सि.सि.को यामाहा कम्पनीको मोटरसाइकल खरिद गरिएको जसले गर्दा अधिकतम कर्मचारीलाई फिल्ड अनुगमन तथा अन्य प्रशासनिक कार्यको लागि सहज भएको छ।

स्कुटर खरिद

केन्द्रको वार्षिक विनियोजित बजेट तथा कोटेशन अनुसार पि.पि. कम्पनीको १२५ सि.सि. को स्कुटर खरिद गरिएको छ जसले गर्दा छोटो दुरीको फिल्ड अनुगमनका लागि सहज भएको छ।

तालिम छात्रावासको लागि फर्निचर खरिद

तालिम छात्रावासको लागि आवश्यक कुर्ची, टेबल, खाट तथा ह्यान्गर आदि कोटेशन प्रक्रियाबाट खरिद कार्य गरिएको हो। छात्रावासमा तालिम लिन आउने प्रशिक्षार्थी तथा गोष्ठी लगायत अन्य प्राविधिक भ्रमणमा आउने कर्मचारीलाई समेत लाभान्वित बनाएको छ।

पोखरी मर्मत सुधार

पोखरीको मर्मत सुधार कार्य कोटेशन प्रक्रियाबाट संजीव निर्माण सेवानामको निर्माण व्यवसायीद्वारा माउपोखरीको डिलमा सिल्पोलिन प्लाष्टिकको प्रयोग गरि मर्मत गरिएको थियो। माउमाछा पोखरीको डिल भत्किने तथा चुवाहटको समस्या समाधान भएकाले आगामी आ.व. मा माउ माछा व्यवस्थापन गर्न सजिलो हुने देखिन्छ।

मत्स्य भुरा उत्पादनको लागि मोडेल मत्स्य ह्याचरीको क्षमता विस्तार तथा सुदृढीकरण

मोडेल मत्स्य ह्याचरीको क्षमता विस्तारको लागि टेन्डर प्रक्रियाबाट साई बाबा निर्माण सेवा नामक निर्माण व्यवसायी छनौट गरि थप १ लाख लिटर क्षमताको ओभरहेड ट्यांक, स्पनिंग ट्यांक, इन्कुबेसन ट्यांक लगाएत मार्केटिङ तथा होल्डिङ ट्यांक निर्माण गरिएको छ। आगामी आ.व. मा कृषिजन्य उत्पादन लक्ष्य हासिल गर्न सहजता प्रदान गर्ने देखिन्छ।

फार्म रोड स्तरोन्नति (पक्की रोड निर्माण)

केन्द्रको पूर्व मुख्यद्वारदेखि पश्चिम तर्फकरिव ६२० मि. बाटो कालोपत्रे गर्न टेन्डर प्रक्रियाबाट छनौट भएको चन्दा कन्स्ट्रक्सनबाट सम्पन्न भएको छ। मुख्य द्वार बाट कार्यालय भवन हुदै मोडेल ह्याचरी भन्दा केहि पर पुगेको उक्त पक्कि बाटो आवतजावत, ढुवानी लगायत फार्म आकर्षण बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको छ।

बाउन्ड्री वालसहितको फार्म फेन्सीङ्ग विस्तार कार्य

फार्मको उत्तरपट्टिको सिमानामा फार्म फेन्सिङ्गको लागि टेन्डर प्रक्रियाबाट आदर्श कन्स्ट्रक्सन प्रा. लि. छनौट निर्माण व्यवसायी छनौट गरि ५००मिटर पक्कि वाल निर्माण गरिएको छ। सिमाना संग जोडिएका स्थानीयको अवान्छनीय गतिविधि, चोरी आदिबाट फार्मलाई सुरक्षित बनाउनमद्दत गर्ने देखिन्छ।

फिडीङ्ग क्यानल निर्माण सुधार कार्य

फार्ममा नर्सरी पोखरीमा पानीको आपूर्तिलाई सहज बनाउन डिप बोरिंग बाट पानी प्रत्येक पोखरीमा पुर्याउन करिव२०० मि. फिडिङ्ग क्यानल कोटेशन प्रक्रियाबाट खुस्वु कन्स्ट्रक्सन प्रा. लि. निर्माण व्यवसायी छनौट गरि पूर्ण गरिएको छ।

३.४.२ चालु खर्च अन्तर्गतका कार्यक्रमहरूको उपलब्धी

सभाकक्ष, समिक्षा कक्ष र प्रशिक्षण कक्षको स्तरोन्नति

केन्द्रमा तालिम भवनमा रहेको सभा कक्षको मर्मत, समिक्षा कक्षको मर्मत साथै फर्निचर, टि.भि. जडान साथै प्रशिक्षण कक्षमा नयाँ फर्निचर, ए.सि. लगाएत अध्यापनको लागि डिजिटल बोर्ड आदि जडान आदि कार्य कोटेशन प्रक्रियाबाट स्तरोन्नति एवं खरिद कार्य गरिएको थियो। उक्त कार्य पश्चात तालिमको गुणस्तरमा थप सुधार गर्न, समिक्षा कक्षको क्षमता तथा आकर्षण अभिवृद्धि गर्न लगायत सभा हलको आकर्षण तथा व्यवस्थापकीय पक्षमा सुधार भएको छ।

फ्राई उत्पादन तथा वितरण हजारमा

आ. ब. २०७९/८० मा कुल निर्धारित लक्ष्य २२ लाख भएकोमा उत्पादन ४४ लाख ८४ हजार फ्राई करिव १२ जिल्लाका किसानलाई विक्री वितरण गरेको।

फिङ्गरलिङ्ग उत्पादन तथा वितरण हजारमा

यस कार्यालयको स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार १० लाख फिङ्गरलिङ्ग विक्रीको लक्ष्य रहेकोमा ११ लाख ९ हजार १३ जिल्लाका किसानलाई विक्री वितरण गरिएको छ। संघ तथा प्रदेशमा कार्यरत प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तरीय मत्स्य ल्याब संचालन व्यवस्थापन सम्बन्धी एक हप्ते तालिम आ.ब. २०७९/८० को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार मत्स्य स्वास्थ्यको महत्व, मत्स्य ल्याबको आवश्यकता र दिगो मत्स्यपालनमा ल्याबको महत्वलाई मध्यनजर गर्दै नेपालमा विभिन्न संघसंस्थामा कार्यरत प्रा.स./ना.प्रा.स. गरि जम्मा १५ जना प्रशिक्षार्थीहरूको उपस्थितिमा तालिमलाई सैद्धान्तिक एवं व्यावहारिक रूपमा संचालन गरिएको थियो। नेपालमा मत्स्य संग सम्बन्धित विभिन्न संस्थाहरूमा मत्स्य ल्याब संचालनमा आएका समस्या समाधानका साथै ल्याब व्यवस्थापनमा तालिमले सहयोग पुर्याएको छ।

माछामा ट्यागीङ्ग कार्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रा.स./ना.प्रा.स. स्तरीय ५ दिने तालिम

यस मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परीक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम धनुषाको आ.ब. २०७९/०८० को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार तेश्रो त्रैमासिक अवधिमा मिति २०७९/१०/०९ देखि २०७९/१०/१३ गते सम्म ५ दिने प्रा.स./ना.प्रा.स. स्तरीय माछामा ट्यागीङ्ग कार्य व्यवस्थापन विषयक तालिम मत्स्य शुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र, भैरहवा, रूपन्देहीमा सम्पन्न गरियो। माछामा ट्यागीङ्ग कार्यको महत्व, मत्स्यशुद्ध नक्षको आवश्यकता, त्यसको व्यवस्थापनका विषयमा ज्ञान हासिल गर्ने उद्देश्यले नेपालमा विभिन्न संघसंस्थामा कार्यरत प्रा.स./ना.प्रा.स. गरि जम्मा १६ जना प्रशिक्षार्थीहरूको उपस्थितिमा तालिम संचालन गरिएको थियो। नेपालमा गुणस्तरीय एवं शुद्ध नक्षका माउमाछा पहिचानका निमित्त ट्यागीङ्ग गरि प्रजनन व्यवस्थापन संगै गुणस्तरीय भुराको उत्पादन तथा वितरणमा तालिमले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने देखिएको छ।

मत्स्यपालनमा संलग्न महिला कृषक/उद्यमी सशक्तीकरणका लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम मत्स्यपालन व्यवसायमा संलग्न महिला कृषकको सीप र क्षमता अभिवृद्धि गरि दिगो सन्तुलित मत्स्यपालनमा महिलाको संलग्नता सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यले तालिम आयोजना गरिएको थियो। उक्त तालिममा नेपालका विभिन्न जिल्लाबाट प्रतिनिधित्व गरि १९ जना प्रशिक्षार्थी सहभागी भएका थिए।

विश्व मत्स्य दिवस (नोभेम्बर-२१)

आ. व. २०७९/८० को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार विगतका वर्षमा जस्तै वर्षोत्सवको रूपमा मनाइने विश्व मत्स्य दिवस सप्ताहव्यापीरूपमा संचालन गरि सम्पन्न गरिएको थियो। कार्यक्रम सफल बनाउन मधेश प्रदेश स्थित पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय, जनकपुरधाम, त्यस्तै प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन एकाई, जनकपुरधामको सहकार्य एवं समन्वय लगायत अन्य संस्थाका कर्मचारी, कृषक, मत्स्य व्यापारी, समाजसेवीको उपस्थितिमा कार्यक्रम सफलतापूर्वक सम्पन्न गरिएको थियो। उक्त अवधिमा उत्कृष्ट माछापालक किसानलाई सम्मान गरिएको थियो।

व्यवसायिक दानाको प्रभावकारिता परिक्षण तथा प्रतिवेदन तयारी

उक्त अध्ययनको पहिलो चरणको कार्यप्रगति मुल्यांकन गर्दा कार्प माछालाई आवश्यक प्रोटीनको मात्रा साथै भिटामिन र मिनरल स्थानीय दानाबाट पुर्याउदा उत्पादन पेटलेट दानाको प्रयोग भन्दा राम्रो भएको पाइयो।

पंगास माछाको व्यवसायिक उत्पादन परिक्षण तथा प्रतिवेदन तयारी

उक्त अध्ययनले पंगास माछापालनमा उत्पादन र उत्पादकत्व कार्पको तुलनामा अत्यन्त बढी हुने देखिएको छ। तथापी, हालको अवस्थामा भुराको उपलब्धता तथा महँगो दानाको कारण लाभ भने लगानीको तुलनामा धेरै हुन नसकेको अध्ययनले देखाएको छ।

३.४.३ आ.व. २०७९/०८० मा तालिम कार्यक्रम संचालन सम्बन्धी विवरण

आ.व. २०७९/०८० मा एक हप्ते तालिम संचालन सम्बन्धी विवरण

तालिका नं. २७ संचालित तालिमको विवरण

क्र.स.	तालिमको स्तर र विषय	संचालन अवधि	सहभागी संख्या		
			महिला	पुरुष	जम्मा
१	प्रा.ना./स.प्रा.स. स्तरीय एकहप्ते तालिम				
१.१	संघ तथा प्रदेशमा कार्यरत प्रा.स./ना.प्रा.स.स्तरीय मत्स्य ल्याब संचालन व्यवस्थापन सम्बन्धी एक हप्ते तालिम (२० जना)	२०७९/०९/१७ देखि २०७९/०९/२२ सम्म	२	१३	१५
१.२	माछामा ट्यागीङ्ग कार्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रा.स./ना.प्रा.स. स्तरीय ५ दिने तालिम (२० जना)	२०७९/१०/०९ देखि २०७९/१०/१३ सम्म	५	११	१६

२.	कृषक स्तरीय एक हसे तालिम				
२.१	मत्स्यपालनमा संलग्न महिला कृषक/उद्यमी सशक्तिकरणका लागि क्षमता अविवृद्धि तालिम (२० जना)	२०७९/०७/१७ देखि २०७९/०७/२२ सम्म	१८	१	१९
	जम्मा		२५	२५	५०

३.४.४ तालिममा सहभागी जिल्ला/स्थानीय तह/कार्यालयहरू

तालिका नं. २९ सहभागीहरूको विवरण

क्र.स.	तालिमको स्तर र विषय	तालिममा सहभागी जिल्ला/स्थानीय तह/ कार्यालयहरू
१	संघ तथा प्रदेशमा कार्यरत प्रा.स./ना.प्रा.स. स्तरीय मत्स्य ल्याब संचालन व्यवस्थापन सम्बन्धी एक हसे तालिम (२० जवान)	केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु-१ मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परीक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम-१, मत्स्य विकास केन्द्र, शमसेरगंज-१, मिर्मी-१, लाहान-१ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, रूपन्देही-२, महोत्तरी-१, धनुषा-१, बारा-१, सुनसरी-१, मोरङ-१ भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, रौतहट-१, बारा-१, सिरहा-१
२	माछामा ट्यागीङ्ग कार्य व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रा.स./ना.प्रा.स. स्तरीय ५ दिने तालिम (२० जवान)	मत्स्य शुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र, भैरहवा-१ प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन एवं संरक्षण केन्द्र, हेटौडा-१ मत्स्य विकास केन्द्र, शमसेरगंज-१, कुलेखानी-१, लाहान-१, मिर्मी-१ प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना, सुनसरी-१, भैरहवा-२, बारा-१, धनुषा-१, महोत्तरी-१, बर्दिया-१ पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय, हेटौडा-१ भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र, नुवाकोट-१, अर्घाखाँची-१
३	मत्स्यपालनमा संलग्न महिला कृषक/उद्यमी सशक्तिकरणका लागि क्षमता अविवृद्धि तालिम (२० जवान)	धनुषा /धनुषाधाम न.पा.-१, क्षिरेश्वरनाथ न.पा.-१), उदयपुर /त्रियुगा न.पा.-१, बेलाका न.पा.-१), सुनसरी/बाराहक्षेत्र न.पा.-२), बारा /कोल्हवी न.पा.-१), नवलपरासी ब.सु.पु/कावासोती न.पा.-१, देवचुली न.पा.-१), सिन्धुली /दुधौलीन.पा.-२), चितवन /माडी न.पा.-२), मकवानपुर /बकैयागा.पा.-२), झापा/कचनकवल गा.पा.-२), रूपन्देही /शुद्धोधन गा.पा.-१, तिलोत्तमा न.पा.-१)

४. मत्स्य सम्बन्धी अन्य विवरण

४.१ नेपालको जलस्रोत, जलीय जैविक विविधता र जलीय जीवपालन (Aquaculture)को अवस्था र संभावना

जल स्रोत

तालिका नं. ३० नेपालमा उपलब्ध जलस्रोतको विवरण

S.N.	Water Resources	Estimated area (ha)	Coverage (%)	No	Remarks
1	Rivers and streams	395000	47.77	6000	45000 km length
2	Lakes	5000	0.60	5358	
3	Reservoirs	1500	0.18		Future Potential 78000 ha
4	Ponds	12749	1.38	45936	
5	Marginal swamps	12500	1.51		
6	Low land Irrigated Paddy Field	398000	48.14		Total Paddy area 1551000 ha
7	Irrigation Canal	3160	0.38		Irrigation Canal length 7900 KM (Assuming 4 m av. Width of canal)
8	Highway side ditches	262	0.03		Approximate Road length in Terai area 3500 KM (Assuming 15% of highway having the side ditches with av. Width 2 m)
		828171			

४.२ जलीय जैविक विविधता

तालिका नं. ३१ जलीय जैविक विविधताको विवरण

S.N.	Aquatic Diversities	No. of Species	Remarks
1	Fin fish	252	Indigenous: 236, Exotic: 16
2	Crabs	9	
3	Prawns	3	
4	Mollusks	50	Edible: 25
5	Frogs	53	
6	Reptiles	47	
7	Water birds	193	
8	Aquatic plants	84	

४.३ मत्स्य पालनका लागि प्राविधिक रूपमा सिफारिश भई व्यवसायिक मत्स्यपालनको शुरुवाती अवस्थादेखि पालनमा रहेका प्रजातिहरू

तालिका नं. ३२ सिफारिस तथा पालनमा रहेका मत्स्य प्रजातिहरू

S.N.	Scientific Name	Common Name	Local Name	Introduced in	Brought from	Domain	Remarks
1	<i>Labeo rohita</i>	Rohu	Rohu	1947	India (Bihar, Motihari)	Warm Water	स्थानीय प्रजातिको माछा भएता पनि व्यवसायिक पालनको लागि शुरूमा भारतबाट ल्याइएको
2	<i>Cirrhinus mrigala</i>	Naini/Mrigal	Naini	1947	„	Warm Water	„
3	<i>Catla catla</i>	Bhakur/Catla	Bhakura	1947	„	Warm Water	„
4	<i>Cyprinus carpio var. communis, C. carpio var. specularis</i>	Common Carp		1956 & 1960	India & Israel	Warm Water	
5	<i>Hypophthalmichthys molitrix</i>	Silver Carp		1967 & 1968	India & Japan	Warm Water	
6	<i>Aristichthys nobilis</i>	Bighead Carp		1969 & 1972	USA & Hungary	Warm Water	
7	<i>Ctenopharyngodon idella</i>	Grass Carp		1967 & 1968	India & Japan	Warm Water	
8	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	Rainbow Trout		1969, 1970 & 1988	England, India & Japan	Cold Water	१९८८ मा ल्याइएको ट्राउट मात्र सफल भएको
९	<i>Pangasianodon hypophthalmus</i>	Pangasius	Pangas	2012 & 2016	India (unauthorized) & Thailand	Warm Water	
१०	<i>Oreochromis niloticus</i> (mono-sex)	Nile Tilapia (GIFT)	Tilapia	1985	Thailand	Warm Water	

४.४ कृत्रिम प्रजनन सफल भएका र संभाव्यताको आधारमा व्यवसायिक पालनका लागि प्रवर्द्धन गर्न उपयुक्त स्थानीय माछाका प्रजातिहरू

तालिका नं. ३३ व्यवसायिक उत्पादनका लागि उपयुक्त स्थानिय प्रजातिहरू

S.N.	Scientific Name	Common Name	Local Name	Domain	Remarks
1	<i>Schizothorax plagiostomus</i>	Blunt-nosed snow trout	Bucche Asala	Cold Water	
2	<i>Schizothoraichthys progastus</i>	Point-nosed snow trout	Chuchhe Asala	Cold Water	
3	<i>Tor putitora</i>	Golden Mahseer	Pahelo Sahar	Cold/Warm Water	
4	<i>Tor tor</i>	Deep-bodied Mahseer	Falame Sahar	Cold Water	
5	<i>Neolissocheilus hexagonolepis</i>	Copper Mahseer	Katle	Cold Water	
6	<i>Labeo dero</i>	River carp	Gardi	Cold/Warm Water	
7	<i>Labeo pangusia</i>	River carp	Hade	Cold/Warm Water	
8	<i>Labeo angra</i>	River carp	Thend	Cold/Warm Water	
9	<i>Changunius changunio</i>	Chaguni	Rewa	Cold/Warm Water	
10	<i>Labeo calbusa</i>	Calbusa	Calbusa	Cold/Warm Water	
11	<i>Heteropneustes fossilis</i>	Singhi	Singhi	Warm Water	

४.५ कृत्रिम प्रजनन सफल भएका र सजावटी माछाको रूपमा प्रयोगमा रहेका प्रजातिहरू

तालिका नं. ३४ कृत्रिम प्रजनन सफल भएका सजावटी माछाका जातहरूको विवरण

S.N.	Scientific Name	Common Name	Local Name	Domain	Remarks
	Exotic				
1	<i>Carasius carasius</i>	Gold Fish			
2	<i>Cyprinus carpio</i>	Koi Carp			
3	<i>Poecilia reticulata</i>	Guppy			
4	<i>Xiphophorus hellerii</i>	Sword Tail			
5	<i>Xiphophorus maculatus</i>	Platty			
	Native				
1	<i>Colisa lalia</i>	Kolisa			

४.६ हालसम्म अध्ययन अनुसन्धान र अति सीमित मात्रामा मात्र पालनमा रहेको र व्यवसायिक पालनमा विस्तार गर्न सकिने झिंगे माछा (Crustacean)को प्रजाति

तालिका नं. ३५ पालनमा उपयुक्त देखिएको झिंगे माछाको विवरण

S.N.	Scientific Name	Common Name	Local Name	Domain	Remarks
1	<i>Machrobrachium rosenbergii</i>	Giant Fresh water Prawn	Jhinge Machha		

४.७ आगामी दिनमा व्यवसायिक पालनमा ल्याउन (Domestication) सकिने उपयुक्त स्थानीय माछाका प्रजातिहरू

तालिका नं. ३६ पालनका लागि उपयुक्त स्थानीय माछाका जातहरूको विवरण

S.N.	Scientific Name	Common Name	Local Name	Domain	Remarks
1	<i>Garra annadelai</i>		Lahare		
2	<i>Garra gotyla</i>		Buduna		
3	<i>Botia lohachata</i>		Baghi		
4	<i>Pseudeutroties muries</i>		Jalkapoor		
5	<i>Bagarius yarelii</i>		Gonch		
6	<i>Anguila bengalensis</i>		Raj bam		
7	<i>Monopterusuchia</i>		Andha bam		
8	<i>Wallgo attu</i>		Buhari		
9	<i>Barilius bendelisis</i>		Faketa		
10	<i>Barilius jalkapoori</i>		Jalkapoor		
11	<i>Labeo dyocheilus</i>		Gardi		
12	<i>Labeo gonius</i>		Kursa		
13	<i>Chitala chitala</i>		Mohi		
14	<i>Notopterus notopterus</i>		Golhi		
15	<i>Clupisoma gaura</i>		Jalkapoor		
16	<i>Aorichthyhs oar</i>		Kanti		
17	<i>Aorichthyhs seenghala</i>		Tengra		

S.N.	Scientific Name	Common Name	Local Name	Domain	Remarks
18	<i>Ompak bimaculatus</i>		Pabata		
19	<i>Eutropichthys vacha</i>		Bachwa		
20	<i>Channa marulius</i>		Bhura		
21	<i>Channa striatus</i>		Saura		
22	<i>Mastacembalus armatus</i>		Chusi bam		
23	<i>Macrogarthus aral</i>		Gaichi		

४.८ आगामी दिनमा प्रवर्द्धन गर्न सकिने जलीय वनस्पतिहरू

तालिका नं. ३७ जलीय वनस्पतिहरूको विवरण

S.N.	Common Name	Local Name	Scientific Name	Family	Origin	Edible Parts	Protein %	Distribution	Remarks
1	Fox nuts	Makhana	<i>Euryle ferox</i>	Lymphaeaceae	Eastern Asia	seeds	14.5		
2	Indian water chest nut/cattrop	Singhara/Simal Kande	<i>Trapa bicornis, T. natans, T. bispinosa</i>	Lythraceae	Eastern Asia	Fruits, Seeds	3.4		
3	Lotus	Kamal	<i>Nelumbo nucifera</i>	Nelumbonaceae	Tropical Asia, and Queensland, Australia	Leaves, Stems, Flowers, Seeds, Rhizome	5.0		
4	Water Mimosa		<i>Neptunia oleracea</i>	Fabaceae	Mexico to northern South America.	The young leaves, shoot tips and young pods are consumed raw, cooked, or stir-fried.	6.4		

S.N.	Common Name	Local Name	Scientific Name	Family	Origin	Edible Parts	Protein %	Distribution	Remarks
5	Water spinach	Pani Palungo	<i>Ipomoea aquatica</i>	Convolvulaceae	East, South and Southeast Asia.	Almost all parts of the young plant tissue, but the tender shoot tips and younger leaves are preferred.	8.0		

४.९ आगामी दिनमा जलीय जीव पालन (Aquaculture) कार्यक्रममा समावेश गरी प्रवर्द्धन गर्न सकिने Mollusks सम्बन्धी केही जानकारीहरू

तालिका नं. ३८ प्रवर्द्धन गर्न सकिने मोलस्कहरूको विवरण

S.N.	Scientific Name	Protein %	Distribution	Remarks
1	<i>Bellamyia bengalensis</i>	57.46		
2	<i>Lamellidens marginalis</i>	52.59		
3	<i>Pila globose</i>	60.52		

४.१० आगामी दिनमा जलीय जीव पालन (Aquaculture) मा समावेश गरी प्रवर्द्धन गर्न सकिने वनस्पतिहरू

तालिका नं. ३९ प्रवर्द्धन गर्न सकिने वनस्पतिहरू

S.N.	Common Name	Local Name	Scientific Name	Family	Origin	Edible Parts	Protein %	Distribution	Remarks
1	Fox nuts/Gorgon nuts	Makhana	<i>Euryale ferox</i>	Lymphaeaceae	Eastern Asia	seeds	14.5		

S.N.	Common Name	Local Name	Scientific Name	Family	Origin	Edible Parts	Protein %	Distribution	Remarks
2	Indian water chest nut/cattrop	Singhara/Simal Kande	<i>Trapa bicornis</i> , <i>T. natans</i> , <i>T. bispinosa</i>	Lythraceae	Eastern Asia	Fruits, Seeds	3.4		
3	Lotus	Kamal	<i>Nelumbo nucifera</i>	Nelumbonaceae	Tropical Asia, and Queensland, Australia	Leaves, Stems, Flowers, Seeds, Rhizome	5.0		
4	Water Mimosa		<i>Neptunia oleracea</i>	Fabaceae	Mexico to northern South America.	The young leaves, shoot tips and young pods are consumed raw, cooked, or stir-fried.	6.4		
5	Water spinach	Pani Palungo	<i>Ipomoea aquatica</i>	Convolvulaceae	East, South and Southeast Asia.	Almost all parts of the young plant tissue, but the tender shoot tips and younger leaves are preferred.	8.0		

- श्रोतः
१. मत्स्य वैज्ञानिक/विज्ञहरूको Scientific Article हरूबाट संकलन
 २. A Text Book of Principles of Aquaculture (Madhav K. Shrestha & Naryan P. Pandit)
 ३. माछाभुराबारे मापदण्ड, २०६१ (पशु सेवा विभाग)
 ४. विभिन्न विज्ञहरूसँगको छलफलबाट संकलन
 ५. भरतराज सुब्बा (Impact of climate change on food value of molluscs in Nepal, २०१२)

५. मत्स्य तथ्यांक सम्बन्धी विवरण (आ.व.२०७९/८०)

5.1 Yearly Summary Statistics on Ponds, Water Surface Area, Production and Yield

तालिका नं. ४० Yearly Summary Statistics

Year	Pond's No.	Pond's Area	Water Surface Area (Ha)	Total Fish Production (Mt.)	Yield (Mt./Ha)
2007/08	23,884	10,362	6,735	24,295	3.607
2008/09	23,790	10,308	6,700	23,780	3.549
2009/10	24,418	10,615	6,900	24,869	3.604
2010/11	26,036	11,195	7,277	26,941	3.702
2011/12	29,270	10,718	7,939	29,999	3.779
2012/13	32,020	12,338	8,020	31,221	3.893
2013/14	34,400	13,231	8,600	37,427	4.352
2014/15	36,666	14,154	9,200	41,481	4.576
2015/16	39,308	15,283	9,934	48,543	4.887
2016/17	44,725	17,532	11,396	55,842	4.900
2017/18	45,327	18,310	11,889	58,433	4.915
2018/19	45,936	19,620	12,749	62,725	4.920
2019/20	48,369	20,732	13,476	66,906	4.964
2020/21	50,122	21,313	13,854	73,693	5.319
2021/22	49,862	21,443	14,137	77,320	5.469
2022/23	50,326	22,684	14,745	82,161	5.572

5.2 Fishery Production (Aquaculture and Capture Fisheries)

तालिका नं. ४१ Fishery Production(5 years)

Particulars	2075 76				2076 77				2077 78				2078 79				2079 80			
	Pond (Nos.)	Total Area(Ha.)	Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond (Nos.)	Total Area(Ha.)	Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond (Nos.)	Total Area(Ha.)	Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond (Nos.)	Total Area(Ha.)	Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond (Nos.)	Total Area(Ha.)	Fish Production (Mt.)	Yield Mt./Ha.
A. Fish Production from Aquaculture Practices			70,832				76,271				83623				87385				92736	
A1 Pond Fish culture(Carps)	45936	12749	62725	4920	48369	13476	66906	4964	50122	13854	73693	5319.258	49862	14137	77320	5419	50326	14745	82161	5.572
Mountain	156	11.1	28	2536	156	11.1	28	2523	462	20.23	29.02	1434.503	670	48.96	134	2737	670	49	82	1.67
Hill	4278	445.95	1272	2852	4278	445.95	1272	2852	4491	430.255	1178.177	2738.322	8874	1452.85	6386.76	4396	8874	1453	6787	4.67
Terai	41502	12291.95	41425	3370	43935	13018.95	65606	5039	45169	13403.79	72485.33	5407.824	40318	12635.2	70799	5603	40318	13243	75292	5.96
A2 Other area (ghols)		3,500	7289	2083		3,550	8434			3550	8875			3550	8930			3670	9125	
A3 Paddy cum fish culture (Ha)		72	15	208.3333		50	11			52	18			49	17			49	17	
A4 Cage fish culture (m3)		71,800	305			73,206	307			73706	309			73803	313			71205	370	
A5 Enclosure fish culture (Ha)		50	60	1,200		42.3	55			42.3	55			40	53			35	48	
A6 Trout Fish Culture in Raceway (Ha)		3.2	420	131.250		3.9	551			4.7	668			5.3	747			6.8	1007	
A7 Fish Production in Public Sector (M.ton)			18.8				7				5				5				8	
A8 Pond Fish culture (Pangas, tilapia others)																				
B. Fish Production from Capture Fisheries			21,000				21000				21000				21000				21000	
B1 Rivers		395,000	7,110	18	395,000	7,110	18			395000	7110	18		395000	7110	18		395000	7110	0.018
B2 Lakes		5,000	1,000	200	5,000	1,000	200			5000	1000	200		5000	1000	200		5000	1000	0.2
B3 Reservoirs		1,500	525	350	1,500	525	350			1500	525	350		1500	525	350		1500	525	0.35
B4 Marginal/Swamps/ghols etc.		9,000	5,200	578	9,000	5,200	578			9000	5200	578		9000	5200	578		9000	5200	0.578
B5 Low Land Irrigated Paddy Fields		398,000	7,165	18	398,000	7,165	18			398000	7165	18.00251		398000	7165	18		398000	7165	0.018
Total Fish Production (Mt.)			91,832				97,271				104,623				108,385				113,736	
C. Fish Seed Production/Distribution(000)			339,224				438,628				516,466				538,742				569,070	
C1 Public Sector(000)			74,505				100,572				115,172				127,974				131,239	
a. Hatchling			257,427				222,475				270,200				332600				335,600.00	
b. Fry			18,037				14,825				14,802				15,172				17,158	
c. Fingerling			15,360				15,064				13,605				14,826				16,869	
d. advance fingerling																				
C2 Private Sector(000)			273,100				338,056				401,294				410,768				437,831	
a. Fry			273,100				338,056				401,294				410,768				437,831	

5.3 Fish Production by Water Surface Area of Province and Districts

तालिका नं. ४२ Fish Production Province and Districts (5 years)

Fish Production by Water Surface Area of Province and Districts																					
Koshi	District	2075 76				2076 77				2077 78				2078 79				2079 80			
		Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield mt./Ha.
Koshi	TAPLEJUNG	6	0.12	180	1,500	16	0.5	0.75	1500	36	0.62	0.71	1145	30	0.16	0.2	1250	46	0.6	0.72	1.20
Koshi	SANKHUWASHAVA	31	1.93	2895	1,500	50	2	3	1500	76	2.2	3.3	1500	74	2.2	3.3	1500	116	4	6	1.50
Koshi	SULUKHUMBU	12	0.3	450	1,500	17	0.7	1.05	1500	31	0.7	1.05	1500	45	1.1	1.05	955	42	0.8	1.2	1.50
Koshi	PANCHTHAR	60	5.35	8025	1,500	80	5.6	8.4	1500	76	7	7.15	1021	76	7	7.15	1021	91	7.8	8.5	1.09
Koshi	ILAM	154	13.29	22337	1,756	186	15.06	26	1756	168	2	3	1650	117	15.7	17.4	1108	178	18	38.6	2.14
Koshi	TERHATHUM	10	0.2	300	1,500	25	1	1.5	1500	105	3	9	3000	70	5	5.2	1040	138	8	9.9	1.24
Koshi	DHANKUTA	10	1.5	2250	1,500	70	2	3	1500	200	2.5	15	6000	100	3	4.2	1400	232	12	17.25	1.44
Koshi	BHOJPUR	10	0.5	750	1,500	38	0.7	1.05	1500	56	0.71	1.06	1493	45	0.7	0.9	1286	61	7	10.5	1.50
Koshi	KHOTANG	63	3.8	5700	1,500	80	4	6	1500	84	4.2	6.3	1500	60	5.3	6.1	1151	93	4.5	6.75	1.50
Koshi	OKHALDHUNGA	12	1	1500	1,500	47	1.2	1.8	1500	60	1.2	1.83	1525	60	0.95	1.01	1063	82	1.25	1.9	1.52
Koshi	UDAYAPUR	459	74.98	269313	3,592	445	70.9	248	3500	522	78.2	278	3560	400	66.2	261	3943	645	132.5	596	4.50
Koshi	JHAPA	1970	317.65	1561250	4,915	2062	335.3	1643	4900	2222	351.3	1721	4899	2295	372.2	1822	4895	2261	360.24	1765	4.90
Koshi	MORANG	3260	682	3682088	5,399	4461	808.1	3798	4700	4684	852.8	4283	5022	4803	875	4805	5491	5004	880	4309	4.90
Koshi	SUNSARI	1910	456	2228280	4,887	1922	572.31	2796	4886	1994	565	3003	5315	2013	574	3205	5584	2058	582	3147	5.41
Subtotal		7,967	1,559	7,786,318	4,996	9,499	1,819	8,538	4693	10,314	1,871	9,334	4,988	10,188	1,929	10,140	5258		11,047	2,019	9,919
Madhesh	SAPTARI	2734	1062	4961984	4,672	2734	1062	5203.8	4900	2734	1062	5203.8	4900	2740	1065	5815	5460	2940	965	5515	5.72
Madhesh	SIRAHA	2219	882.44	4052372.16	4,592	2219	882.44	4235.712	4800	2219	882	4236	4800	2223	886	4317	4872	2623	814	5621	6.91
Madhesh	DHANUSHA	2442	1123.17	5501817	4,898	2556	1225.1	6248	5100	2846	1295	6734	5200	2852	1307	7985	6109	3052	1271	8960	7.05
Madhesh	MAHOTTARI	2010	848.77	3940332	4,642	2010	900	4178	4642	2186	970	4074	4200	2200	985	4150	4213	2525	935	4965	5.31
Madhesh	SARLAHI	1310	581.5	2756359	4,740	1310	581.5	2849.35	4900	1310	582	3783	6506	1325	598	3808	6368	1430	558	3804	6.82
Madhesh	RAUTAHAT	1237	587.09	3288148	5,601	1237	587.09	2935	5000	1237	587	3404	5798	1243	590	3465	5873	1345	601	4185	6.96
Madhesh	BARA	4290	1488.67	7886702	5,298	4290	1528.67	9019	5900	4477	1616	11635	7200	4481	1621	11675	7202	4571	1569	11635	7.42
Madhesh	PARSA	1856	578.29	3121273	5,397	1856	578.29	2949	5100	1856	578	2949	5100	1862	580	2955	5095	1832	560	2955	5.28
Subtotal		18,098	7,152	35,508,988	4,965	18,212	7,345	37,619	5122	18,865	7,572	42,019	5,549	18,926	7,632	44,170	5787		20,318	7,273	47,640
Bagmati	DOLKHA	15	1	1500	1,500	15	1	1.5	1500	15	1	1.5	1500	15	1	1.5	1500	15	1.5	2.25	1.50
Bagmati	SINDHUPALCHOK	46	5	19000	3,800	46	5	19	3800	46	5	19	3800	48	6	19.5	3250	48	6.5	21.125	3.25
Bagmati	RASUWA	27	0.5	750	1,500	27	0.5	0.75	1500	27	0.5	0.75	1500	27	0.5	0.75	1500	27	0.19	0.6	3.16
Bagmati	RAMECHHAP	30	2.4	6679	2,783	39	2.9	8	2783	39	2.9	8	2783	35	2	5	2250	60	2.7	8.65	3.20
Bagmati	SINDHULI	332	16.4	38769	2,364	346	17.7	42	2363	346	17.7	42	2363	314	16.2	40	2469	302	21	89	4.24
Bagmati	KAVREPALANCHOK	120	12	29474	2,406	120	12	29	2406	120	12	29	2406	120	12	29	2417	78	8.07	32	4.00
Bagmati	BHAKTAPUR	44	8	15622	2,061	44	8	16	2061	44	8	16	2061	55	20	41	2103	46	17	41	2.41
Bagmati	LALITPUR	75	11	21604	1,964	75	11	21.604	1964	75	11	21.604	1964	80	13	26.7	2054	80	11	31	2.82
Bagmati	KATHMANDU	112	14	29204	2,086	112	14	29.204	2086	112	14	29.204	2086	115	17	31.2	1835	70	14	29	2.07
Bagmati	NUWAKOT	155	17	39814	2,342	155	17	39.814	2342	155	17	39.814	2342	155	17	40.3	2371	155	10	31	3.10
Bagmati	DHADING	216	18	66366	3,687	216	18	66.366	3687	216	18	66.366	3687	216	18	67.7	3761	216	18	66	3.67

Fish Production by Water Surface Area of Province and Districts																					
Koshi	District	2075 76				2076 77				2077 78				2078 79				2079 80			
		Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield mt./Ha.
Bagmati	MAKAWANPUR	397	54.62	190351	3,485	473	59.32	207	3485	473	59	272	4585	461	57	270	4737	400	50	220	4.40
Bagmati	CHITAWAN	2415	480.17	2765299	5,759	2526	521.07	2710	5200	2653	551	3035	5508	2670	573	3304	5766	2050	1103	4638	4.20
Subtotal		3,984	640	3,224,432	5,039	4,194	687	3,190	4640	4,321	717	3,580	4,991	4,311	752	3,876	5153		3,547	1,263	5,210
Gandaki	MANANG	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Gandaki	MUSTAN	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	1.5	0.5	0.33
Gandaki	GORKHA	201	17	34569	1,989	206	20	40	1989	218	22	44	2000	215	20	40	2000	227	28	56.00	2.04
Gandaki	LAMJUNG	154	12	45459	3,929	161	13	51	3929	172	15	56	3733	174	16	56	3639	178	15.4	55.8	3.62
Gandaki	TANAHU	310	28	72188	2,549	321	31	79	2549	321	31	79	2549	327	33	81	2455	320	27	81.30	2.98
Gandaki	KASKI	248	32	96601	3,057	254	33	101	3057	268	36	108	3000	268	36	108	3000	268	36	119.34	3.32
Gandaki	PARBAT	72	8	20620	2,552	75	9	22	2552	75	9	22	2552	65	8	20	2667	80	9.30	23.66	2.54
Gandaki	SHYANJA	217	17	54984	3,223	222	18	58	3223	237	23	68	2957	190	19	64	3368	214	19	55	2.89
Gandaki	MAYGDI	43	2	4851	2,310	43	2	5	2310	43	2	5	2310	48	4	11	2750	63	2.99	6.95	2.32
Gandaki	BAGLUNG	41	5	8350	1,670	47	6	11	1670	51	7	16.0	2286	51	7	16.0	2286	66	7.4	17.0	2.30
Gandaki	NAWALPARASI EAST	807	152	752382	4,945	824	181	895	4945	828	183	903	4934	840	188	940	5000	1117	245	993.00	4.05
Subtotal		2,093	273	1,090,004	3,989	2,153	313	1,261	4030	2,213	328	1,301	3,970	2,178	330	1,336	4050		2,547	391	1,409
Lumbini	PALPA	108	13	27259	2,179	108	16	35	2179	108	16.38	47.5	2900	95	13	42	3231	144	7.1	8.6	1.21
Lumbini	GULMI	129	11	24581	2,293	129	12	26	2293	129	11.55	31.19	2700	135	14.5	34.3	2366	56	1.02	2.48	2.43
Lumbini	ARGHAKHANCHI	63	6	13060	2,028	63	7	14	2028	63	6.74	17.79	2639	55	5.7	16.4	2877	13	1.51	8.5	5.63
Lumbini	NAWALPARASI WEST	515	192	924760	4,825	515	210	943	4500	515	216	1062	4915	522	225	1103	4902	1034	256.6	1241	4.84
Lumbini	RUPANDEHI	4167	1027	5956626	5,800	4523	1095	6020	5500	4613	1171	7962	6799	4667	1310	8310	6344	4856	1487	8545	5.75
Lumbini	KAPILVASTU	1117	579	2547560	4,400	1117	579	2953	5100	1125	534	2723	5099	1131	537	2745	5112	895	710	2379	3.35
Lumbini	DANG	1285	244	1144116	4,689	1285	249.8	1199.04	4800	1285	251.87	906	3597	1201	237	807	3405	619	112	611	5.46
Lumbini	BANKE	1357	257	1143406	4,443	1357	263	1170	4443	1357	271.4	1118	4119	1362	275.3	1132	4112	621	131	576.4	4.40
Lumbini	BARDIYA	1955	408	1941237	4,757	1955	419	2052	4900	1955	424.78	1707	4019	1955	424.7	1707	4019	1530	625	2500	4.00
Lumbini	RUKUM EAST	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Lumbini	PYUTHAN	115	10	23500	2,350	115	10.8	25.38	2350	115	10.82	23.15	2140	92	7.2	19.2	2667	101	6	11	1.83
Lumbini	ROLPA	84	4.2	8001	1,905	84	4.7	8.9535	1905	84	4.765	9.04	1897	55	3.1	7	2258	9	0.6	1.6	2.67
Subtotal		10,895	2,751	13,754,106	5,000	11,251	2,865	14,446	5043	11,349	2,919	15,606	5,346	11,270	3,053	15,923	5216		9,878	3,338	15,885
Karnali	DOLPA	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Karnali	MUGU	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Karnali	JUMLA	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Karnali	HUMLA	2	1	1500	1,500	2	1	1.5	1500	2	1	1.5	1500	0	0	0	0	0	0	0	
Karnali	KALIKOT	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Karnali	RUKUM WEST	104	4.86	10692	2,200	104	4.86	10.692	2200	104	4.86	10.692	2200	70	3.1	9	2903	70	3.1	9	2.90
Karnali	SALYAN	98	10	16322	1,674	98	10	16	1600	98	10	16	1600	84	7	13	1857	84	7	13	1.86
Karnali	JAJARKOT	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0.7	0.7	1000	5	0.7	0.7	1.00

Fish Production by Water Surface Area of Province and Districts																					
Koshi	District	2075 76				2076 77				2077 78				2078 79				2079 80			
		Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield Kg./Ha.	Pond's No.	Water Surface Area (Ha.)	Total Fish Production (Mt.)	Yield mt./Ha.
Karnali	DAILEKH	80	4	6000	1,500	80	4	6	1500	80	4	6	1500	70	2.5	3.2	1280	70	2.5	3.2	1.28
Karnali	SURKHET	61	13	43943	3,357	61	13	41	3100	61	13	41	3100	61	13	41	3154	61	19	56	2.95
Subtotal		345	33	78,457	2,399	345	33	74	2274	345	33	74	2,274	290	26	67	2544		290	32	82
Sudurpaschim	BAJHURA	12	1	1500	1,500	15	1.5	2.25	1500	15	1.5	2.25	1500	10	1	1.9	1900	10	1	1.9	1.90
Sudurpaschim	BAJHANG	5	0.25	375	1,500	8	0.5	0.75	1500	8	0.5	0.75	1500	0	0	0		0	0	0	
Sudurpaschim	DARCHULA	0	0	0	-	15	1.5	0	0	15	1.5	0	0	0	0	0		0	0	0	
Sudurpaschim	ACHHAM	0	0	0	-	30	5	0	0	30	5	0	0	0	0	0		0	0	0	
Sudurpaschim	DOTI	6	0.56	840	1,500	12	2	3	1500	12	2	3	1500	10	1.5	1.5	1000	10	1.5	1.5	1.00
Sudurpaschim	BAITADI	0	0	0	-	15	1	0	0	15	1	0	0	15	1	0	0	15	1	0	0.00
Sudurpaschim	DADELHURA	0	0	0	-	20	2	0	0	20	2	0	0	20	2	4.5	2250	20	2	4.5	2.25
Sudurpaschim	KAILALI	1513	182.23	781,220	4,287	1600	220	943	4287	1600	220	943	4287	1627	226	960	4248	1627	232	1,080	4.66
Sudurpaschim	KANCHANPUR	1018	157.99	727,386	4,604	1000	180	829	4604	1000	180	829	4604	1017	184	840	4565	1017	191	930	4.87
Subtotal		2,554	342	1,511,321	4,419	2,715	414	1,778	4300	2,715	414	1,778	4,300	2,699	416	1,808	4351		2,699	429	2,018
Total		45,936	12,749	62,725,624	4,920	48,369	13,476	66,906	4965	50,122	13,854	73,693	5,319	49,862	14,137	77,320	5469		50,326	14,745	82,161

६. अन्य विवरण

६.१ केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु लगायतका अन्तर्गतका कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

तालिका नं. ४३ कर्मचारीहरूको विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	श्रेणी वा तह	स्थायी ठेगाना	हाल बसोबासको ठेगाना	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	कैफियत
केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, बालाजु								
१	सरिता गौतम	प्रमुख	रा.प.प्र.प्रा.	वागलुङ्ग	माछा पोखरी बालाजु	९८५१२४५६०६	gtmsarita79@gmail.com	
२	सुमित्रा लौडारी	वरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.द्वि.प्रा.	चितवन	मनमैजु, काठमाण्डौ	९८४१४२१११५	sumitra_laudari@hotmail.com	
३	नविन भण्डारी	वरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.द्वि.प्रा.	गुल्मी	-	९८५७०१२२१५	newnabin.bhandari1@gmail.com	अध्ययन विदामा रहेको
४	डा. ज्ञानबहादुर जिरेल	वरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.द्वि.प्रा.	दोलखा	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८४९२४५२८९	gyanjirel1@gmail.com	विज्ञ केन्द्रमा काजमा
५	शोभा ढकाल	कृषि प्रसार अधिकृत	रा.प.तृतीय, प्रा.	काठमाण्डौ	टोखा, काठमाण्डौ	९८४१३२२६८९	Shovadhakal2002@gmail.com	
६	बिपिन खनाल	कृषि अर्थविज्ञ	रा.प.तृतीय, प्रा.	पाल्पा	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८४५१४४४२३	bipin_khanal@ymail.com	
७	प्रशान्त सापकोटा	मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय, प्रा.	चितवन	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८४५१४०५९९	sapkotaprashant57@gmail.com	
८	सुभाषकुमार झा	मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय, प्रा.	महोत्तरी	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८४११५०६४६	jhasuvas2012@gmail.com	

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	श्रेणी वा तह	स्थायी ठेगाना	हाल बसोबासको ठेगाना	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	कैफियत
९	यज्ञप्रसाद गौतम	मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय, प्रा.	झापा	माछापोखरी	९८४२८६२००८	yagya.pg@gmail.com	
१०	सुसान्त मनी चौधरी	मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय, प्रा.	सप्तरी	माछापोखरी	९८२५७५८९४९	smony1490@gmail.com	
११	मेघनाथ लुईटेल	लेखापाल	रा.प.अनं.प्रथम	झापा	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८५२६८४४९४	meghnathluitel@gmail.com	
१२	सुन्दरी कार्की	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्रथम	काठमाण्डौ	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८४८२९८७६४	sundari.karki@gmail.com	
१३	निशा ढकाल	नायब सुब्बा	रा.प.अनं. प्रथम	काठमाण्डौ	काठमाण्डौ	९८४३६५९४५०	nishag.dhakal@gmail.com	
१४	सुरेश कुमार खड्का	नायब प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्र.	दैलेख	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८६८२९९६५०	khadkasuresh793@gmail.com	
१५	अनिता चौधरी	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं.प्रथम	दाङ	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८४९८९३९८३	anitacry55@gmail.com	
१६	नविन सिंह धामी	प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.प्र.	दार्चुला	कीर्तिपुर	९८६४७६३००८	Nabindhmi2078@gmail.com	
१७	लक्ष्मण खत्री	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितीय	पश्चिम रूकुम	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८६८६६४९८७	lkc06772@gmail.com	
१८	श्रीजना गौतम	नायब प्राविधिक सहायक	रा.प.अनं.द्वितीय, प्रा.	वर्दिया	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८५८०५३६६९	bardia21gautam@gmail.com	
१९	गंगाराम नेपाल	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहिन, पाँचौंस्तर	कैलाली	माछापोखरी, काठमाण्डौ	९८५९९७७९९	gangaramnepal55@gmail.com	

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	श्रेणी वा तह	स्थायी ठेगाना	हाल बसोबासको ठेगाना	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	कैफियत
२०	कविर के.सी.	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहिन, पाँचौंस्तर	काठमाण्डौ	फुटूङ्ग, काठमाण्डौ	९८४१८९४५३०	kc.kabir2017@gmail.com	
२१	कर्णबहादुर तामाङ्ग	कार्यालयसहयोगी	श्रेणीविहिन, पाँचौंस्तर	नुवाकोट	माछापुखरी, काठमाण्डौ	९८४१९२३६४८	tamangkarna889@gmail.com	
२२	देवकी खनाल	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहिन, पाँचौंस्तर	काठमाण्डौ	माछापुखरी, काठमाण्डौ	९८६१५७९४४७		
२३	रमेश सिंह ठकुरी	हलुका सवारी चालक	करार	दैलेख		९८४७८५११६३		
२४	निस्ता शाही	कार्यालय सहयोगी	करार	दैलेख	माछापुखरी, काठमाण्डौ			
२५	सुनिल श्रेष्ठ	मलाहा	करार	काठमाण्डौ	काठमाण्डौ	९८४०३७१३२१		
२६	पुरुषोत्तम घिमिरे	मलाहा	करार	नुवाकोट	नुवाकोट	९८४१९६५११४		
२७	हरि कृष्ण घिमिरे	मलाहा	करार	नुवाकोट	नुवाकोट	९८४१६९७२९७		
२८	दिलिप कुमाल	मलाहा	करार	कैलाली	माछापुखरी, काठमाण्डौ	९८१२६४७५९९		
२९	सिताकुमारी चौधरी	बगैँचे	करार	कैलाली	माछापुखरी, काठमाण्डौ	९८२४६५८११७		
३०	लक्ष्मी श्रेष्ठ	मलाहा	करार	गोरखा	माछापुखरी, काठमाण्डौ	९८४१६०६५७८		
३१	दिनेश चौधरी	मलाहा	करार	कैलाली	काठमाण्डौ			
३२	कविता राई	सरसफाई	करार	काठमाण्डौ	काठमाण्डौ	९८१००३७३०५		
३३	रमिता परियार	स्वीपर	करार	जाजरकोट	काठमाण्डौ	९८४४४७५७५६		

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	श्रेणी वा तह	स्थायी ठेगाना	हाल बसोबासको ठेगाना	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	कैफियत
मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुरधाम धनुषा								
१	रविलाल शर्मा	ब.म.वि.अ.	रा.प.द्वि.प्रा.	सिरहा	जनकपुर	९८५४०२५३९६	ravi.aqua347@gmail.com	
२	सविता झा	म.वि.अ.	रा.प.तृतीय, प्रा.	सप्तरी	जनकपुर	९८४५७३६२५९	sabita.jha.iaas@gmail.com	
३	नरेशकुमार महतो	म.वि.अ.	रा.प.तृतीय, प्रा.	धनुषा	जनकपुर	९८४५८९२५८२	naresh.mahato.171@gmail.com	
४	शोभाखर पाण्डे	म.वि.अ.	रा.प.तृ. प्रा.			९८६८९८४२८३		
५	शिवजी साह सुडी	म.वि.अ.	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	धनुषा	जनकपुर	९८९६८४२३५३	खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुधार आयोजना कलष्टर ईकाई धनुषामा काजमारहेको।	
६	अशोक कुमार ठाकुर	प्रा.स.	रा.प.अनं.प्रथमप्रा	धनुषा	जनकपुर	९७४५८३५७६०		
७	मानबहादुर खत्री	प्रा.स.	रा.प.अनं.द्वितीय	महोत्तरी	जनकपुर	९८६८२९४९९९		
८	बिकुकुमार मण्डल	सह-लेखापाल	रा.प.अनं.द्वितीय	महोत्तरी	जनकपुर	९८०४८७०३६०	ranjitsingh9@gmail.com	
९	सन्तोष कुमार	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितीय, प्रा.	जाजरकोट	जनकपुर	९८४००९३४२९	mankhatri52@gmail.com	
१०	शत्रोधन मण्डल	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौं स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८९६८४४७९६		
११	दिनेश मण्डल	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौं स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८०४८२२९९३		
१२	हरिनन्दन यादव	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौं स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८४४०५४७४९		
१३	सुरेश यादव	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौं स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८४४५३५३७९		

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	श्रेणी वा तह	स्थायी ठेगाना	हाल बसोबासको ठेगाना	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	कैफियत
१४	गणेश मण्डल धानुक	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौ स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८०४८७०३६०		
१५	श्रीनारायण मण्डल	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौ स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८६९९९५५६५		
१६	गुमानी बिन्द	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौ स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८४४०५४७४९		
१७	गोपाल सिंह बस्नेत	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौ स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८४४९९५३८०		
१८	रघुवीर मण्डल	का.स.	श्रेणी विहिन, पाँचौ स्तर	धनुषा	जनकपुर	९८०७८३२९०३		

प्राकृतिक जलाशय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, हेटौडा, मकवानपुर

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	श्रेणी वा तह	स्थायी ठेगाना	हाल बसोबासको ठेगाना	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	कैफियत
१	सरोज कुमार यादव	ब.म.वि.अ.	रा.प.द्वि.प्रा.	सप्तरी	हेटौडा	९८५५०७०३९५	saruppt@yahoo.com	
२	गोमा कुँवर	म.वि.अ.	रा.प.तृतीय, प्रा.	रुपन्देही	हेटौडा	९८४८८९९३०८	goma.kunwar3@gmail.com	
३	बलराम आचार्य	म.वि.अ.	रा.प.तृतीय, प्रा.	ललितपुर	हेटौडा	९८४३५०४७४८	balaramacharya45@gmail.com	
४	अवधेस कुमार सिंह	प्रा.स.	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	सप्तरी	हेटौडा	९८४५०२९८९४	singabdes21@gmail.com	
५	स्नेहा गिरी	प्रा.स.	रा.प.अनं.प्रथम प्रा.	रुकुम	हेटौडा	९८६८०५६४२४	snehagiri743@gmail.com	
६	पूर्णानन्द न्यौपाने	स.ले.प.	रा.प.अनं.द्वितीय	डोल्पा	हेटौडा	९८६००८२५८५		

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम,थर	पद	श्रेणी वा तह	स्थायी ठेगाना	हाल बसोबासको ठेगाना	सम्पर्क नं.	ईमेल ठेगाना	कैफियत
७	विश्र्वास राना	खरिदार	रा.प.अनं.द्वितीय	मकवानपुर	हेटौडा	९८४५८६८९६०	subishwas@gmail.com	
८	विष्णु बहादुर घिसिङ्ग	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन, पाँचौं स्तर	मकवानपुर	हेटौडा	९८४५९०७२३४		
मत्स्य शुद्ध नस्ल संरक्षण तथा प्रवर्द्धन श्रोत केन्द्र, भैरहवा, रूपन्देही								
१	महेश चन्द गुप्त	वरिष्ठ मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.द्वि. प्रा.	रूपन्देही	भैरहवा, रूपन्देही	९८५७०९६२७३	Maheshgupta111@gmail.com	
२	रमेश जैशवाल	मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय, प्रा.	रूपन्देही	भैरहवा, रूपन्देही	९८५७०९९३५	Jaiswal.aqua@gmail.com	
३	लक्ष्मी कार्की	मत्स्य विकास अधिकृत	रा.प.तृतीय, प्रा.	रूपन्देही	भैरहवा, रूपन्देही	९८४७०२४४४५	Lkarki24@gmail.com	
४	गणेश बहादुर थापा	प्राविधिक सहायक	रा.प.नं.प्रथम, प्रा.			९८४८९९६४८९	Ganeshthapa38@gmail.com	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना दाङ्ग काजमा रहेको।
५	अशोक ठाकुर	प्राविधिक सहायक	रा.प.नं.प्रथम, प्रा.					
६	गोविन्द मल्ल	प्राविधिक सहायक	रा.प.नं.प्रथम, प्रा.					
७	प्रतिभा आचार्य	खरिदार	रा.प.नं. द्वितीय	काठमाण्डौ	बुटवल	९८४३५९५००२	Acharyaprativa5@gmail.com	
८	गुरुदत्त अधिकारी	सह-लेखापाल	रा.प.नं. द्वितीय	रूपन्देही	बुटवल	९८५७०८८५७४		
९	शंकर बहादुर पुन पाईजा	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन, पाँचौं स्तर	रूपन्देही	भैरहवा, रूपन्देही	९८४७०२०९८०		

यस केन्द्रीय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्रको प्राविधिक शाखाले नियमित रूपमा आउने सेवाग्राहीहरूलाई मत्स्यसंग सम्बन्धित प्राविधिक जानकारी पनि प्रवाह गर्ने क्रममा संकलन गरिएका सेवाग्राहीहरूको किसिमको विवरण तल उल्लेख गरिएको छ।

६.२ सेवाग्राहीको विवरण

क) सेवाग्राहीको किसिम आ.व. २०७९/८०

जम्मा सेवाग्राही : ३३१ जना

महिला	८१ जना
पुरुष	२४३ जना
आदिवासी/जनजाति	९५ जना
युवा	१३३ जना
ज्येष्ठ नागरिक	१२ जना

ख) सेवाग्राहीको माग र संख्या

सेवाग्राहीको माग	संख्या
माछापालन बारे सम्पूर्ण जानकारी	२०४ जना
मत्स्यसंग सम्बन्धित प्रकाशन सामग्रीहरू	१०५ जना
शैक्षिक भ्रमणका लागि आएका विद्यार्थी संख्या	५७ जना
माछा पालनबारे तालिम	३२ जना
बायोफ्लोक माछा पालन प्रविधि	१२ जना
माछा पालनको सम्भाव्यता अध्ययन	५ जना
घोंगी सिपि बारे जानकारी	४ जना
माछा रोग बारे जानकारी	१६ जना
रेन्बो ट्राउट विशेष जानकारी	३५ जना
रंगिन माछा पालन बारे जानकारी	२७ जना

(नोट: कुनै सेवाग्राही महिला, जनजाती र युवा गरेर तीनवटै वर्गमा पर्ने भएकोले जम्मा संख्या भन्दा बढी देखिन्छ।)

- ✓ साथै यस केन्द्रको Website: www.cfpc.gov.np बाट वार्षिकरूपमा करिब ३२,२७० जना सेवाग्राहीहरूले सेवा लिएका थियो।
- ✓ माछा भुराका लागि आउने सेवाग्राहीको संख्या १६४१ जना रहेको थियो।

७. मत्स्यसँग सम्बन्धीत ऐन नियम निर्देशिकाहरु

- ७.१ जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
- ७.२ दाना पदार्थ ऐन,
- ७.३ पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५
- ७.४ जलचल ठेक ऐन, २०१९
- ७.५ राष्ट्रिय मत्स्य विकास नीति, २०७९
- ७.६ माछा भुरा बारे मापदण्ड, २०६१ पहिलो संसोधन, २०७७
- ७.७ पशुजन्य उद्योग स्थापना निकासी पैठारी सिफारिस र विक्री वितरण अनुमती सम्बन्धी निर्देशिका, २०८०

कार्यक्रमका केही झलकहरू

विश्व मत्स्य दिवशको झलकहरू

चाडपर्व लक्षित वजार अनुगमन

मत्स्य स्वास्थ्य घुम्टि शिविर

स्थानीय माछा संकलन तथा म्युजियम व्यवस्थापन

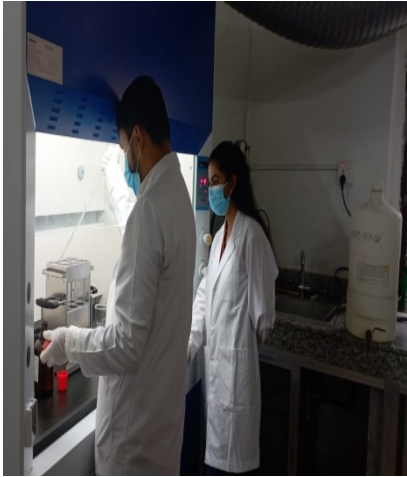
PMAMP तथा संघीय फार्म केन्द्रहरुसंग प्राविधिक वार्तालाप तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम

मत्स्य विकास कार्यक्रमको विभिन्न जिल्लाहरुमा अनुगमन

मत्स्य बजार तथा नाकाको अनुगमन तथा फर्मालिन र अन्य रसायन परिक्षण

प्रयोगशालामा काम गर्दै

निर्माण तथा मर्मत कार्य हुँदै, प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र,

कोई कार्प ट्यांक निर्माण, प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण

सहायक आवास मर्मत

गर्दि पोखरी निर्माण, प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, हेटौडा

कार्यालय भवन मर्मत, प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, हेटौडा

नयाँ ह्याचरी निर्माण, प्राकृतिक जलासय मत्स्य प्रवर्द्धन तथा संरक्षण केन्द्र, हेटौडा

मत्स्य शुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन स्रोत केन्द्र भैरहवा

गेट रंगरोगन पछि

गेट रंगरोगन अघि

माछा भुरा विक्रि वितरण

नेटिङ्ग सहितको पक्की डिल निर्माण

प्रतिक्षालय नहुँदाको

प्रतिक्षालय निर्माण पछि

मत्स्य शुद्ध नक्ष संरक्षण तथा प्रवर्द्धन स्रोत केन्द्र भैरहवा

ट्रस सहितको क्वाटर मर्मत

कार्यालय परिसर वर्गैचा सहित

क्वाटर निर्माण अघि

क्वाटर निर्माण पछि

मोडेल मत्स्य ह्याचारीको क्षमता विस्तार तथा सुदृढीकरण, मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुर

फार्म सुरक्षाको लागि बाउन्ड्री वालसहितको फेन्सीङ्ग विस्तार कार्य, मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुर

व्यावसायिक दानाको प्रभावकारिता परीक्षण, मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण

सिपमुलक तालिम कार्यक्रम, मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र, जनकपुर

फार्म भित्रको बाटो सुदृढीकरण, मत्स्य मानव संसाधन विकास तथा प्रविधि परिक्षण केन्द्र,
जनकपुर